

Het hoofdaanvalsfront van Port Arthur en zijn nabijverdediging,

DOOR

D. VAN DEN BERG,

Eerste-Luitenant-Adjutant b/h Regiment Genietroepen.

(Vervolg van blz. 693.)

De toestand
in de vesting.

Intusschen begonnen de gezondheidstoestand en het moreel der bezetting gaandeweg minder te worden. Waren gedurende de maand September 1704 patienten in de hospitalen opgenomen, waarvan 307 lijdens aan dysenterie en 86 aan scheurbuik, in October kwamen 4233 ziektegevallen voor, w. o. 375 gevallen van scheurbuik. Het aantal zieken in het laatst van October bedroeg 2432.

Het fysiek van het garnizoen nam — ondanks de (door de in September ingetreden koude noodzakelijk geworden) uitreiking van warme kledingstukken — onder den invloed van den vermoeienden dienst en de minder doelmatige voeding voortdurend af. Toch was in het begin van October de toestand nog niet ontmoedigend: den 3^{en} October toch, beschikten de verdedigers over 20.775 geweren, d.i. 284 meer dan in het laatst van Augustus. Dit merkwaardige verschijnsel vond zijn oorzaak daarin, dat vele zieken en gewonden spoedig hersteld waren en den dienst hervatten (in Augustus o.a. 2661).

Van af October daalde evenwel het aantal dezer laatsten voortdurend. Voorts namen in dien tijd de gevallen van dysenterie en scheurbuik sterk in aantal toe, en begonnen deze ziekten het karakter van epidemieën aan te nemen, vooral de laatste, doordien — terwijl de afmattende dienst eene uitstekende voeding zou hebben vereischt — de proviandvoorraad aanzienlijk was verminderd (zoodat zelfs de rations paardevleesch moesten worden ingekrompen), en versche groenten nagenoeg geheel ontbraken. Het gevolg van een en ander was, dat het aantal verdedigers gestadig verminderde, terwijl ook het moreel der bezetting voortdurend daalde als gevolg van het uitblijven van alle berichten uit Mandschoerijë, waardoor de bezetting de nog steeds gekoesterde hoop op ontzet langzamerhand begon te laten varen.

De gevechtsverliezen van het personeel der landmacht in September, bedroegen 14 officieren en 2589 man aan dooden en gewonden, in October resp. 102 en 4430.

Voortzetting van
den sappe-aanval.

De sappe-aanval werd in November over de geheele linie onvermoeid voortgezet. De 9^e divisie trad van af de reeds vermeersterde Russische werken (Werk P, Panloenschan-redouten, Haschimakyama) met sappen tegen den Chineeschen Muur op, werd daarbij echter op haar rechtervleugel zeer bemoeilijkt door de omstandigheid, dat de Russen de loopgraven, die Haschimakyama met den Muur verbonden,

nog bezet hielden. Het bataljon van het 7e regiment, dat zich den 30sten October had vastgezet in het dal tusschen Erloengschan en Haschimakyama (zie blz. 521), doorschreed den afstand van 280 M. tot 200 M. vóór den Muur met 2 à 2,50 M. hooge zandzakdekkingen, aangelegd op onderlinge afstanden van 5 à 6 M., en beurtelings tegen den rechter en den linker wand van het dal aansluitende; daarna ging ook deze afdeeling tot den sappe-aanval over.

Vóór Soensoeschan waren in het begin van November de (niet-automatische) hindernismijnen grootendeels onschadelijk gemaakt, deels ten gevolge van het vernielen der geleidingen door geschutvuur, deels doordien de mijnen onder de beschieting ontijdig waren ontploft. Van de zeven toestellen tot worpmijnen, die het fort bezat, en die de krachtigste verdedigingsmiddelen tegen den nabij-aanval vormden, werden er al spoedig eenige ontredderd. Slechts de smalle, weinig beteekenende ijzerdraadversperring lag dus den Japanners als hindernis nog in den weg, doch berokkende hun weinig moeilijkheden. In den nacht van 3/4 November legden de belegeraars van af hun voorste sappe eene gemeenschapsloopgraaf van zandzakken, voorzien van schietgaten, in de richting van het fort aan, doorschreden daarmede de ijzerdraadversperring, en zetten hun loopgraaf tot 100 M. voorbij deze voort. Zij werden daarbij te 10 uur des morgens door Itschan (Fort N°. IV) beschoten en waren daardoor gedwongen, hun arbeid tijdelijk te staken; de loopgraaf werd door het geschutvuur ten deele vernield.

In de eerste anderhalve week van November werd ook op het glacis van Erloengschan krachtdadig gewerkt; de Japanners voltooiden de glacisbekroning, verbonden deze met hun voorste parallel en zetten den arbeid tot vernieling van den linker koffer voort (verg. blz. 685). In de glacisbekroning werden voorts schietgaten aangebracht en mitrailleurpostellingen, voorzien van met hout bekleede schietgaten, ingericht.

Den 6^{en} November richtten de belegeraars op de door hen bezette glacis der Russische werken loopgraven in, ten einde den Chineeschen Muur werkdadig te kunnen enfileeren.

In den nacht van 13/14 November herstelden de Japanners de aan hunne werken in Haschimakyama en op het glacis van Erloengschan aangebrachte beschadigingen. In Werk P legden zij op de rechterflank eenige traversen aan, terwijl zij van af West-Panloenschan met eene loopgraaf van zigzagvormig tracé de Russische stellingen naderden. Den volgenden nacht vonden hier en daar schermutselingen plaats, en verbonden de verdedigers het linker uiteinde van hun loopgraaf vóór Oost-Kikwanschan door eene \pm 45 M. lange gemeenschapsloopgraaf met den Chineeschen Muur.

Den 16^{en} werd, ondanks het hevige Russische infanterievuur, tegenover den II^{en} sector van het noordoostfront krachtiger gearbeid dan te voren. Tegen de loopgraaf, die den ingang van de, tegen

West-Panloenschan geopende Russische mijngang dekte (verg. blz. 377), naderden de Japansche sappen tot op circa 30 M. afstands; aldaar werd eene zandzakborstwering aangelegd; ook elders maakten de belegeraars goede vorderingen. Gedurende den ganschen volgenden nacht trad de vestingartillerie tegen die werkzaamheden op, waarbij hier en daar de Japansche zandzakborstwingen werden uiteengesloten.

De 11^e divisie arbeidde ijverig voort tegen Werk Q en de zuidwaarts daarvan gelegen werken, en was den 20sten met haar voorste parallel nog slechts ruim 20 M. van den Chineeschen Muur nabij Werk Q verwijderd. Uitgaande van die parallel, legden de Japanners in den nacht van 21/22 November, ongeveer tegen het midden van de contre-escarp-galerij van Noord-Kikwanschan de sappe *u* (Fig. 17^a) aan, waarmede zij tegen den morgen tot op circa 15 M. afstand van de galerij waren genaderd. Van daar uit zouden de aanvallers of met behulp van een mijnput de vernieling van den achtersluitmuur der galerij kunnen ter hand nemen — zoodat, bij hun doordringen daarin, de Russische bezetting van het voorste gedeelte zou zijn afgesneden — of wel zij konden den niet aangestorten put achter dien wand bereiken, en aldaar met de vernieling van dien muur een aanvang maken. Het was voor de verdedigers dan ook zaak, dezen nieuwen aanval onverwijd te gemoet te treden, weshalve zij de tegenloopgraaf *v* begonnen, waarmede zij evenwel slechts langzaam vorderden.

In de aanvalloopgraven tegen de Rotsachtige Hoogte werd nabij Erloengschan eene zandzaktravers aangelegd, terwijl aan den overgang in de gracht van genoemd fort, ondanks de geregelde nachtelijke beschieting door de vestingartillerie, naarstig werd voortgewerkt; den 22sten echter was die overgang geheel onbruikbaar geschoten en begonnen dus de belegeraars weder aan nieuwe grachtsovergangen.

Den 25sten verdiepten de Japanners hunne, van Oost-Panloenschan naar den Chineeschen Muur voerende loopgraven; in den avond van dien dag werden zware mijnladingen tegen Noord-Kikwanschan geworpen. Den daarop volgenden nacht werd vóór Werk Q eene poging tot vernieling der ijzerdraadversperringen beproefd, die echter door geweervuur werd verijdeld; de Russen verloren 8 dooden en 30 gewonden. Tegen 5 uur des morgens slaagden de Japanners er in, nadat zulks eenige malen mislukt was, om — uit de Panloenschan-redouten oprukkende — het tegenover West-Panloenschan vóór den Chineeschen Muur aangelegde hekwerk met springmiddelen op te ruimen; voorts werd, door eene uit West-Panloenschan geworpen lading, het linker gedeelte van de voorste Russische sappe vernield, hetwelk de verdedigers te vergeefs met zandzakken trachtten te herstellen; ook een deel van de, vóór de Ksido-Lunet aangelegde Friesche ruiters werd doorde aanvallers opgeruimd.

Het bombardement werd gedurende de maand November vrij zwak gevoerd, terwijl ook het Russische geschut, in verband met den nog

beschikbaren munitievoorraad, slechts flauw antwoordde. Wij vonden daaromtrent het navolgende vermeld.

Den 3^{en} November beschoten de 28 cM. houwitsers Noord-Kikwanschan met 18 schoten (14 treffers), Batterij H met 21 schoten (8 treffers), Erloengschan met 34 schoten (19 treffers), Soensoeschan met 5 schoten (4 treffers); de veldartillerie-brigade bombardeerde Erloengschan en Soensoeschan.

Den 7^{en} werd laatstgenoemd fort wederom door de veldartillerie-brigade beschoten.

Den 9^{en} bombardeerde het 28 cM. geschut de forten en Batterij H, alwaar een munitiemagazijn in de lucht vloog; ook den 11^{en} en den 16^{en} werden de forten, op laatstgenoemden dag vooral de werken in den II^{en} sector, door bedoeld geschut onder vuur genomen.

Den 15^{en} beschoot de Japansche artillerie Batterij H, de Groote Mortier-Batterij en Erloengschan; in de Groote Mortier-Batterij werd de linker travers door een voltreffer van eene 28 cM. granaat vernield. Vanaf 1⁴⁰ n.m. werd ook de stad onder vuur genomen, waar tal van gebouwen beschadigd werden. Het geschut van Soensoeschan beschoot dien dag met gunstigen uitslag de westelijke helft van het glacis van Erloengschan.

Op 19 en 21 November werden door de veldartillerie-brigade met succes de Chineesche Muur, Batterij H, en des verdedigers werkzaamheden op de heuvels 1 KM. bezuiden Wantai onder vuur genomen.

Den 25sten werden alle werken van af Oost-Kikwanschan tot de Grafheuvel-Batterij, doch vooral Erloengschan en Soensoeschan, met 28 cM. projectielen gebombardeerd. In Erloengschan, waartegen dien dag circa 100 schoten uit 28 cM. mortieren werden afgegeven, werden daardoor twee vuurmonden, waarvan één 15 cM. kanon, onbruikbaar geschoten. In Soensoeschan werd door een gelukkig schot eene groote bres geslagen in de borstwering boven den frontmuur der keelkazerne; daar de bres juist boven den toegang tot de kazerne lag, werd deze door de afstortende grond- en puinmassa nagenoeg geheel versperd. De bres werd met behulp van zandzakken gedicht, doch van den muur was een zóó groot stuk afgeslagen, dat het bovenste gedeelte der keelcaponnière was blootgelegd. Eéne der volgende 28 cM. granaten doorsloeg den frontmuur der caponnière boven de schietgaten, ontplofte in de binnenruimte en vernielde het bovengedeelte van de rechterhelft der caponnière nagenoeg geheel, terwijl he toverige deel tal van scheuren vertoonde; bovendien werden 2 man gewond, 1 man gedood, en het telefoontoestel vernield. (Het laatste verliest echter aan belangrijkheid, indien men verneemt, dat Generaal KONDRATFNKO den 2^{en} November eene order had uitgegeven, waarbij werd gelast, rapporten in den vervolge slechts schriftelijk — en niet meer per telefoon — in te zenden, aangezien het gebleken was, dat de per draad verzonden berichten werden onderscheept.)

Ten einde te voorkomen, dat het officiersverblijf in de keelcapon

nière eveneens zou worden vernield, werd het rechter, tot grachtsbestrijking bestemde lokaal met steenen en grond opgevuld, en tusschen dat lokaal en de gang, die kazerne en caponnière scheidde, een steenen muur opgetrokken. Ter voorziening in het aldus opgeheven klein-flankement werd in de keelgracht vóór den rechter frontmuur der caponnière eene tirailleurloopgraaf aangelegd.

Ook in den nacht van 25/26 November werd de IIe sector van het noordoostfront hevig beschoten; de verdedigers van Erloengschan zetten evenwel hun arbeid tot herstelling van de aangerichte verwoestingen voort; voorts verbreedden zij de naar het fort voerende gemeenschapsloopgraaf en voltooiden zij de, op het keelglacis tot bestrijking der flankgrachten aangelegde loopgraven, waarin beddingen voor mitrailleurs werden aangelegd. Ook de Japanners hadden den vorigen dag de rechter flankgracht met behulp van eene loopgraaf afgesloten.

Stelselmatig werd gedurende deze maand het Japansche vuur gericht tegen den escarp van Erloengschan — ten einde ter plaatse van de daarin aanwezige steenaanvulling (verg. Jaarg. 1910, blz. 845) eene bres te vormen — en tegen de als traditoir-opstelling (tot bestrijking van de glacis van West-Panloenschan en Soensoeschan) dienst doende keelcaponnière van Erloengschan, welke vuur voor de aanvallers uitermate hinderlijk was (men denke o. m. aan haar ingrijpen in den nacht van 23/24 Augustus — blz. 226). Van twee zijden richtten zij daarop het vuur hunner mortieren, en inderdaad gelukte het hun, den linker frontmuur van de caponnière te vernielen. Het duurde echter nog tot den 28sten December, alvorens de oostelijke frontmuur zoodanig werd getroffen, dat zijn puin de schietgaten aan die zijde versperde. En ook toen wisten de verdedigers met behulp van schietkatoenladingen het schootsveld nog vrij te maken!

Als gevolg van het bovenvermelde, tegen de keelcaponnière afgegeven vuur was in het begin der maand in den contre-escarp der keelgracht, ongeveer tegenover den uitspringenden hoek der caponnière, eene bres geschoten. Aangezien de brug over de keelgracht in October wederom was vernield, werd deze bres benut als toegang tot de gracht; van daar kon, met behulp van eene tegen den escarp geplaatste ladder, de bovenruimte der keelcaponnière, en vervolgens, door eene gemeenschapsloopgraaf, het terreplein van het fort worden bereikt.

Ook daar had de voortdurende beschieting groote verwoesting aangericht. Zoo was b.v. de, achter de borstwering op de linker flankface aangelegde parados door de 28 cM. projectielen zoo goed als geheel vernield, weshalve op de borstwering zelve, ten deele ingegraven en overigens in ophooging, eene nieuwe opstelling ten behoeve van de bezetting werd ingericht (verg. Jaargang 1910, blz. 843).

Voorts was in het fort den 10^{en} de aanleg van een retranchement ter hand genomen. Dit bestond uit eene loopgraaf, deels in, deels op de borstwering van den cavalier aangelegd, welke loopgraaf langs

den linker zijkant van dien cavalier afdaalde en, in de zelfde richting voortgaande, aansloot bij de linker flankface; op het punt van samenkomst daarmede werd met behulp van zandzakken eene opstelling voor een veldkanon gebouwd.

Ook in Soensoeschan werd een tweetal weken later (nacht 24/25 November), met het oog op de mogelijke vorming van een bres in de borstwering, circa 10 M. daarachter met behulp van zandzakken een retranchement (// op Fig. 21^a) aangelegd.

Tweede en derde verdedigingslinie.

Den 16^{en} November vaardigde Generaal STOESEL de navolgende order uit:

»Wegens de onafwijsbare noodzakelijkheid, om de werkzaamheden »aan de voorste verdedigingslinie krachtiger te doen plaats hebben, »alsmede om aan het personeel rust te verschaffen, zie ik mij ge- »dwongen, den arbeid aan de tweede en derde verdedigingslinie te »doen staken, en alle krachten ter versterking van de voorste linie »in te zetten.«

De in vorenstaande order bedoelde tweede verdedigingslinie verliet den Chineeschen Muur bij Werk Q en liep verder over Batterij M—Wantai—Mitrofaniew-Berg—Wladimir-Berg—Laperowaja-Berg naar de Grafheuvel-Batterij. De werken in deze linie bestonden slechts uit loopgraven voor staande schutters; op den Besymjannaja lag een gesloten werk. IJzerdraadversperringen vóór deze linie waren niet aanwezig. Totaal waren voor 8 à 9 compagnieën schuilplaatsen aangelegd, waarvan het grootste gedeelte (voor 7 compagnieën) bezuiden den Mitrofaniew-Berg (verg. blz. 371); de reserves zouden in de Nieuwe Chineesche Stad moeten worden gelegerd. Wantai was het belangrijkste punt van deze stelling, aangezien van daar de naburige gedeelten werden geëfileerd, voorts gaf de Wantai-Berg een uitstekend overzicht over de geheele stelling, zoodat, na de verovering daarvan, de vijand in de gelegenheid zou zijn, om zijn artillerievuur nauwkeurig te regelen en de toegangswegen tot de stad onder vuur te nemen. De verdedigers van den Mitrofaniew-Berg zouden daardoor in een moeielijk parket geraken, terwijl, als ook deze berg voor de Russen zou zijn verloren gegaan, de geheele linkervleugel van de tweede linie zou moeten worden opgegeven.

De derde verdedigingslinie begon bij het interval Kinkieschan—Oost-Kikwanschan en werd verder gevormd door de Marine-Bergen en den linkervleugel van de kernomwalling. De waarde van het interval tusschen de voorste linie en de Marine-Bergen werd zeer verschillend beoordeeld; terwijl b.v. Generaal FOCK de aansluiting van de derde met de voorste linie bij Kinkieschan wenschte, achtten de Generaals SMIRNOW en GORBATOWSKI Oost-Kikwanschan van zeer veel gewicht, ten einde door het bezit daarvan den Japanners een binnendringen in de Nieuwe Chineesche Stad te kunnen beletten.

Op de Marine-Bergen lagen geen steunpunten; zij waren alleen voorzien van een stelsel van 1,30 à 2,10 M. diepe loopgraven. De

kernomwalling, slechts de beveiliging van de stad tegen een coupe-main ten doel hebbende, was van weinig beteekenis. Zij werd volkomen ingezien en beheerscht van af de voorliggende hoogten (tweede linie), en ontleende haar kracht voornamelijk aan de op sommige plaatsen van open flankementsinrichtingen (redouten en redans) voorziene borstwering. Deze was echter onvoldoende ingericht: traversen, scherfvrije dekkingen en schietgaten ontbraken ten eenen male, en de aanwezige schuilplaatsen verschaften niet eens dekking tegen vuur uit veldgeschut. De hindernissen, voor zooveel aanwezig, waren in treurigen toestand.

Het staken van de werkzaamheden aan deze tweede en derde verdedigingsliniën was volkomen in strijd met de wenschen van Generaal SMIRNOW, die aan het tijdig gereed zijn van bedoelde repli-stellingen groote waarde hechtte en zich voorstelde, deze met marine-troepen te verdedigen, ook nadat c.q. eenige punten in de hoofd-verdedigingslijn zouden zijn verloren gegaan. De arbeid aan die stellingen was omstreeks het midden van September aangevangen, en dag en nacht voortgezet, doch vorderde — bij gebrek aan werkkrachten — uiterst langzaam. Toch hadden die stellingen tegen het einde van December in afdoenden staat van tegenweer kunnen zijn gebracht, wanneer niet de stellingcommandant het beëindigen der werkzaamheden had bevolen, een maatregel, die, o.a. ook naar de meening van den Luit.-Kolonel CHWOSTOW, chef van den vesting-staf, aan het verdedigend vermogen der vesting veel afbreuk deed. Generaal STOESEL echter achtte de, uit inwoners der stad gevormde droeshines niet in staat, de vereischte werkzaamheden tot een goed einde te brengen, en oordeelde het benutten van alle beschikbare krachten in de gebrekkige voorste linie in de allereerste plaats noodig.¹⁾

1) Dat overigens omtrent de waarde van de tweede en de derde verdedigingslinie bij de verschillende bevelhebbers geen eenstemmigheid heerschte, moge blijken uit de navolgende, in het Port Arthur-proces afgelegde verklaringen.

Kolonel GRIGORENKO (commandant der genie): »Ik hield de derde verdedigingslinie daarom voor beter dan de tweede, omdat deze — hoewel van nature sterk — met den val van Wantai aan enfileerend artillerievuur was blootgesteld. De derde verdedigingslinie was goed en had in mindere mate behoefte aan traversen dan de Chineesche Muur. Haar loopgraven waren 2,10 M. diep. Sterk gekromd, en volkomen zich aanpassende bij het terrein, was zij slechts 0,30 M. in ophooging, zoodat zij voor de artillerie een lastig doel vormde. De tweede verdedigingslinie was weliswaar van schuilplaatsen voorzien, die echter tegen 28 cM. granaten niet beschermden. In de derde ontbraken deze geheel, doch zij lag vóór de Chineesche Stad, in welke huizen de troepen dekking konden vinden«.

Kolonel GRJAZNOW (commandant van het 15^e regiment): »In werkelijkheid bestonden er geen tweede en derde verdedigingslinie, weshalve ik in den krijgsraad eene betere versterking van de voorste linie voorstelde«.

Kolonel REISZ (chef van den staf van Generaal STOESEL): »Het kwam niet in mijn hoofd op, dat men in de niet-versterkte, niet van schuilplaatsen voor de reserves voorziene tweede verdedigingslinie zou kunnen stand houden«.

Luit.-Kolonel CHWOSTOW: »De toestand der vesting (op 29 December) was

Aanval op
Erloengshan.

Den 20sten November waren, zooals wij reeds vermeldden (verg. blz. 687), de Japansche mijnen vóór Erloengshan ontstoken, als gevolg waarvan de contre-escarp voor een groot gedeelte instortte. Te 4 uur opende het nabij Schoeischijn opgestelde veldgeschut een hevig granaatkartetsvuur tegen het fort, waaraan spoedig alle tegenover het noordoostfront staande belegeringsbatterijen deelnamen; weldra volgde ook de infanterie-aanval.

Terwijl het terreplein, de cavalier, de keel, de flanken, en vooral de gemeenschapsloopgraaf tusschen de keelkazerne en de schuilplaats onder de frontborstwering fel beschoten werden, beklom eene afdeeling, ter sterkte van eenige compagnieën, den frontwal, waar zij echter door de verdedigers terstond met geweer- en kartetsvuur en handgranaten ontvangen werd, zoodat geen der aanvallers er in slaagde, in het fort door te dringen. Met een verlies van 6 dooden en 20 gewonden sloegen de verdedigers dezen aanval af, 1) na welks mis-

»naar mijn meening moeilijk, doch wij konden nog in de tweede en derde »verdedigingslinie stand houden«.

Luit.-Kolonel GANDOERIN (commandant van het 13^e regiment): »De tweede »en derde verdedigingslinie noemden wij de »liniën der requisiten«, omdat »daar op afstanden van een kilometer geen traversen waren«.

Stafkapitein JAFIMOWITSCH: »De ijzerdraadversperringen vóór de kernom- »walling (derde verdedigingslinie) waren vernield en gedeeltelijk verroest; de »wal en de gracht daarvóór vormden geen hindernis van beteekenis«.

Kapitein der Genie RADJONOW (belast met de leiding der werkzaamheden in de tweede verdedigingslinie) oordeelde, dat men, na het verlies van de voorste, in de tweede linie had kunnen stand houden, aangezien deze van nature sterk was.

Rapport van den commandant van $\frac{9}{15}$ dd. 31 December 1904: »Nadat ik »het centrum van de kernomwalling had bezet, trof ik het in desolaten toe- »stand aan. Men kan de manschappen niet tegen artillerievuur beschermen, »omdat de borstwering niet eens voldoende is tegen geweervuur. De loop- »graven zijn niet van traversen voorzien, en zijn niet diep genoeg«.

Eenige verdere oordeelvellingen zal men — duidelijkheidshalve gespatieerd — aantreffen in het, hierna als Bijlage IV op te nemen overzicht van het verhandelde in den kriegsraad van den 29sten December.

Het hierboven omtrent de waarde van de bedoelde stellingen vermelde, is in hoofdzaak de lezing van 40.

1) Volgens NÖRREGAARD (16) was er geen sprake van een aanval, doch slechts van eene verkenning. De lezing van dezen schrijver is, als volgt.

Nadat het puin in de bres, die de ontploffing in den contre-escarp had geslagen, met behulp van bossen hooi en gaoljan was begaanbaar gemaakt, zou het 19^e regiment, dat met de bajonet op het geweer in de sappen gereed stond, het fort bestormen. Doch de commandant der pioniers wist den divisiecommandant te overtuigen van de noodzakelijkheid, om eerst een gedekten grachtsovergang te maken en eene stelling op den escarp in te richten. Nadat reeds in den nacht van 16/17 November eene verkenning had plaats gevonden, werd derhalve thans de toestand opnieuw verkend, waarbij bleek, dat in het terreplein een retranchement was aangelegd, alwaar vermoedelijk op ernstigen tegenstand zou worden gestooten.

Toen deze verkenning werd gehouden, meende de fortcommandant, dat een aanval voor de deur stond, en telefoneerde hij in allerijl om versterkingen.

lukking de Japanners terstond den aanleg van gedekte grachtovergangen in de beide hoeken der frontgracht weder ter hand namen. Vóór Oost-Kikwanschan werd den 23sten November verbitterd gestreden. Omstreeks het middaguur begonnen de belegeraars tegen Oost-Kikwanschan en Werk Q een hevig granaat- en granaatkartetsvuur, dat tegen 5 uur nog werd versterkt, en van toen af ook werd gericht tegen de loopgraven vóór eerstgenoemd werk en tegen Noord-Kikwanschan. Te ongeveer half 6 vielen de Japanners, uitgaande van hun sappen, Werk Q aan, en begon een bataljon van het 12e regiment den aanval tegen de vooruitgeschoven loopgraaf vóór Oost-Kikwanschan, van waar de belegeraars met hun aanvalswerken nog \pm 30 M. verwijderd waren. Doordien de loopgraaf slechts door posten

van $\frac{4}{25}$ was bezet, slaagden 15 à 20 man van de aanvalscolonne er in, door te dringen in de rechter helft, welke zij terstond met behulp van zandzakborstweringen op de flanken ter verdediging inrichtten, terwijl ook onmiddellijk een aanvang werd gemaakt met den aanleg van eene gemeenschapsloopgraaf naar de voorste Japansche parallel. De linkervleugel van de loopgraaf, door 46 infanteristen bezet, bleef in handen der verdedigers. Terwijl het vuurgevecht werd voortgezet en de Russen met Japansche granaatkartetsen en worpmijnen werden overstelpt, rukte $\frac{10}{27}$, gevolgd door eene compagnie matrozen, ter ondersteuning van de bedreigde loopgraafwacht op, terwijl $\frac{4}{28}$ te gelijker

tijd een tegenaanval op de linker flank uitvoerde, en de halve $\frac{10}{27}$ de

Japanners van rechts bestookte. Ook de beschieting, die $\frac{2, 3, 5, 11}{28}$

en de 7e compagnie der Kwantoeng-marine-equipage — ondanks 's vijands geschutvuur — op 150 à 200 M. afstand onderhielden (waardoor zij het oprukken van Japansche reserves verhinderden), het goedgerichte ge-

schutvuur, met name van den, op den linker vleugel van $\frac{11}{28}$ in actie ge-

brachten vuurmond, alsmede de, door de Russische infanterie geworpen

Uit de stad werd hem daarop een peloton infanterie toegezonden, terwijl ook van Wantai eene sectie ter ondersteuning oprukte. Doordien deze afdeelingen door de Japansche artillerie werden ontdekt en beschoten, werden de verdedigers in hun geloof aan eene op handen zijnde bestorming versterkt en openden Itschan (Fort N°. IV) en Antschan (Steunpunt N°. 4), beide bewesten de spoorlijn, alsmede de circa 3 KM. bezuiden Soensoeschan gelegen Kwartelberg het vuur, waarna het Japansche verkenningsdetachement met een verlies van circa 50 man terugtrok.

Een en ander was voor de belegeraars als het ware eene »generale repetitie« voor de, tegen den 26sten voorgenomen (tweede) algemeene bestorming, en verschafte hun op ongezochte wijze waardevolle gegevens omtrent de midelen, die den Russen bij de verdediging van het fort ten dienste stonden.

pyroxiline-handgranaten, maakten de positie der aanvallers dan ook in het vermeesterde loopgraafgedeelte onhoudbaar, en na eenigen tijd waren dan ook allen onder de bajonetten der Russen gevallen.

Te half 1 in den volgenden nacht (23/24 November) ondernamen de Japanners een nieuwen aanval en werd andermaal een gedeelte van de loopgraaf door hen veroverd, doch ook toen bleven de verdedigers ten slotte meester van het terrein. Deze gevechten kostten den Russen 25 dooden en 98 gewonden; de verliezen der aanvallers bedroegen \pm 250 man.

Het 12^e regiment, dat dezen verwoeden strijd gevoerd had, werd na de aankomst der 7^e divisie afgelost en door het 27ste vervangen.

Versterking
van het belegeringskorps.

Het belegeringskorps was n.l. in de maand November voortdurend versterkt. Den 8sten waren o.a. de pionier-compagnieën van de 2e, 12e en garde-divisie vóór Port Arthur aangekomen. Versterking van de technische troepen was trouwens wél noodig: medio November waren van het 600 man sterke pionier-bataljon der 1ste divisie nog slechts 60 man valide; bij dat van de 9e waren de verliezen nog grooter en waren zelfs alle officieren gedood of gewond, zoodat infanterie-officieren in alle technische diensten moesten voorzien; bij het 11e pionier-bataljon waren de verliezen, ofschoon niet zóó zwaar, toch ook aanzienlijk, vooral ten gevolge van den wekenlangen strijd om de contre-escarpcaaponnière en -galerij van Noord-Kikwanschan.

Den 25sten kwam vóór de vesting aan de

7e divisie — Luit.-Generaal SAMEDJIMA:

13e brigade — Generaal-Majoor YOSHIDA;

25ste en 26ste regiment;

14e brigade — Generaal-Majoor SAITO;

27ste en 28ste regiment.

Dien geheelen dag, van 11 uur des morgens tot 4 uur des middags, zagen de Russen voortdurend troepen voorbij marcheeren, komende uit het Oosten naar Wantsiadensy (circa 5 KM. benoordoosten Noord-Kikwanschan) en ongeveer richting nemende op Erloengschan; totaal werden circa twee regimenten, met voertuigen, waargenomen. Ook werden dien dag op alle wegen, die van de Groene Bergen en de Wolfsbergen naar de voorste loopgraven voerden, groote troepenverschuivingen gesignaleerd.

Voorts was de aanvulling van de zware, door de belegeraars geleden verliezen met zóóveel kracht ter hand genomen, dat op den 25sten alle, reeds aanwezige korpsen nagenoeg weder op de organieke sterkte waren gebracht. Opgaven, als zou op 10 October ook de 10^e landweerbrigade (verg. 16), in November ook eene brigade van de 8ste divisie op het Kwantoeng-schiereiland zijn aangekomen — welke laatste aan de zeer verzwakte 9^e divisie zou zijn toegevoegd (verg. 12) — hebben vermoedelijk betrekking op troepenafdeelingen, welke tot aanvulling van de, door het belegeringskorps geleden verliezen uit Japan werden

toegezonden, ten einde de verschillende onderdeelen zooveel mogelijk op hun organieke sterkte te houden.

In verband met den geringen afstand, die hen nog van de Russische werken scheidde, besloten de Japanners, den 26sten November eene tweede algemeene bestorming van het hoofdaanvalsfront te ondernemen. Verschillende omstandigheden toch, vooral de nadering van het Baltisch eskader onder Admiraal RODJESTWENSKI, maakten de vernietiging van het Port Arthur-eskader tot een steeds klemmender eisch. Zóóveel gewicht werd dan ook aan Japansche zijde aan het gelukken van den, thans te ondernemen aanval gehecht, dat de Generaals KODAMA, chef van den generalen staf van het Japansche leger, en FOEKOESHIMA, chef der intendance, persoonlijk naar Port Arthur overkwamen, om, in overleg met Generaal NOGI, het welslagen der onderneming zooveel mogelijk te verzekeren. Door genoemde opperofficieren werd vastgesteld, dat in de eerste plaats wederom een aanval op het noordoostfront zou worden gedaan, waardoor wellicht de geheele vesting in handen der Japanners zou vallen. Mocht onverhoopt deze aanval worden afgeslagen, dan zou met inspanning van alle krachten de, op het westfront gelegen Hooge Berg worden aangetast, welks bezit ten minste de belegeraars in de gelegenheid zou stellen, de nog in de haven aanwezige oorlogsschepen voor goed onschadelijk te maken.

De bestorming van de werken op het noordoostfront zou plaats hebben door de troepen, die aldaar tot dusver den stelselmatigen aanval hadden gevoerd, m. a. w. elke troepenafdeeling kreeg het werk te bestormen, waartegen het reeds te voren in actie was.

Wanneer de voorgenomen bestorming niet tot het gewenschte resultaat mocht leiden, dan zou door eene speciaal daartoe samengestelde afdeeling vrijwilligers onder bevel van Generaal NAKAMOERA, commandant van de 2^e brigade, uitgaande van de Tempel-redouten langs de »Kozakkenvlakte« (waar Kozakken-Lunet en -Batterij gelegen waren) een omvattende aanval tegen de Grafheuvel-Batterij worden uitgevoerd; van daar zou het — alsdan in de keel beheerschte — Soensoeschan kunnen worden bestormd, waarna verder zou kunnen worden beproefd, het noordoostfront op te rollen. Eene colonne van de 9e divisie, die van af den Chineeschen Muur achter Haschimakyama zou optreden, zou de afdeeling-NAKAMOERA bij haar onderneming steunen. Het oprukken langs de spoorlijn verzekerde aan het detachement-NAKAMOERA een gedekten opmarsch, terwijl als eenige hindernis slechts ééne smalle ijzerdraadversperring behoefde gepasseerd te worden. Dat wegens de uitstekende bestrijking van de berghelling — o.a. door de werken bewesten den spoorweg — langs deze zijde nog nimmer te voren een aanval was beproefd, kon aan het element der verrassing niet anders dan ten goede komen.

Generaal NAKAMOERA stelde uit de zich aanmeldende vrijwilligers een detachement van 3110 man samen, dat — aangezien gelast

Tweede algemeene bestorming van het hoofdaanvalsfront.

Opzet van den aanval.

werd, dat allen op de overjas een wit kruis moesten dragen — het »detachement der witte armbanden« genoemd werd. In den avond van den 25sten verkende hij met de regimentscommandanten de Russische stellingen, en gaf vervolgens zijn bevelen, waarin o.a. werd bepaald, dat voor twee dagen proviand en 150 patronen per man moesten worden medegenomen. Voorts vaardigde hij aan zijn detachement de navolgende order uit:

Order van Generaal Nakamoera.

»Onze afdeeling heeft in opdracht, de verdedigingslinie van Port Arthur in twee deelen te scheiden.

»Niemand moet er op rekenen, levend terug te keeren. Als ik val, zal Kolonel WATANABE mijn plaats innemen; sneuvelt hij, dan volgt de Luit.-Kolonel OKOENO hem op. Ieder officier, van welken rang ook, moet zijn opvolger aanwijzen.

»De aanval zal met de bajonet plaats hebben. Hoe hevig 's vijands vuur ook moge zijn, het zal niet worden beantwoord, alvorens wij vasten voet hebben verkregen op den kam der hoogte.

»De officieren zijn gerechtigd hen, die zonder geldige reden blijven liggen, de gevechtlinie verlaten of terugtrekken, neer te schieten«.

De bestorming.
26 November.

Den 26sten van af 9 uur des morgens beschoot de geheele Japansche artillerie alle werken op het hoofdaanvalsfront, vooral den Chineeschen Muur vóór Batterij H, voorts Erloengschan en Soensoeschan, welk vuur door de vestingartillerie krachtig beantwoord werd, vooral uit de werken bezuiden Oost-Kikwanschan en die bewesten den spoorweg, welke de door de Japanners bezette — vroegere Russische — werken onder vuur namen.

Reeds te 11 uur was de Chineesche Muur door het Japansche geschutvuur ernstig beschadigd. Intusschen werd van af Wantai waargenomen, dat zich in West-Panloenschan sterke Japansche colonnes verzamelden en dat andere afdeelingen van uit Dapalidsjoean (1½ KM. benoorden Oetsiafan) zich begaven naar de spoorlijn, en van daar voorwaarts gingen in de richting van Erloengschan en Soensoeschan. Te 11¹⁰ werd door de Russische waarnemers de concentratie van aanvalscolonnes in Werk P, de Panloenschan-redouten, Haschimakyama, in de loopgraven vóór Erloengschan, en in de gracht van dat werk gemeld. Aan het bevel, om deze werken onder vuur te nemen, kon slechts worden voldaan door een 6-tal vuurmonden van de Batterijen M en H, en door het, achter den Chineeschen Muur en in de forten opgestelde klein-kaliber-geschut; intusschen bleven de vuurmonden der Grafheuvel-Batterij, het 12 en 7,5 cM. marinegeschut op de Marine-Bergen, en eenige batterijen op de meer zuidwaarts gelegen heuvels, krachtig ondersteund door het geschut der overige fronten, het vuur der belegeringsartillerie beantwoorden.

Generaal GORBATOWSKI had inmiddels, zoodra hij met vertrouwen meende te kunnen aannemen, dat de Japanners eene bestorming in den zin hadden, daarvan aan de vakcommandanten kennis gegeven en bevolen, zorgvuldig waar te nemen — waartoe schildwachten op de

borstweringen moesten worden opgesteld — de troepen gevechtvaardig te houden, en hen van handgranaten te voorzien. Vervolgens had hij zich naar den Wladimir-Berg-begeven en van daar gedurende eenigen tijd den artilleriestrijd gadegeslagen. Uit hetgeen hij zag de zekerheid verkregen hebbende, dat dit alles de voorbereiding tot een bestorming was, gaf hij — met het oog op de talloze storingen in de telefonische verbindingen — last, dat het begin van den storm tegen eenig werk met behulp van vlaggen en optische signalen door de naburige hoogten moest worden gemeld.

Tegen twaalf uur verlegde de Japansche artillerie haar vuur, voornamelijk granaatkartetsvuur, naar de Russische tweede verdedigingslinie en naar de wegen, die van deze naar de voorste linie voerden. Eenigen tijd daarna werden de mijnen in de gracht van Noord-Kikwanschan ontstoken; dit was het sein voor den algemeenen aanval; terstond brak het geweervuur los en werd gestormd over de geheele linie: Oost-Kikwanschan, Werk Q, Noord-Kikwanschan, den Chineeschen Muur in het interval naar Erloengschan, laatstgenoemd fort en Soensoeschan, even later ook de Grafheuvel-Batterij en de loopgraven nabij Kozakken-Lunet en -Batterij.

De loopgraven vóór Oost-Kikwanschan, om welker bezit den 23sten zoo verwoed gestreden was, werden bestormd door het 12^e regiment (volgens andere opgaven het versch-aangekomen 27ste — verg. blz. 748), waaraan waren toegevoegd eene compagnie van het 44ste regiment, eene afdeeling cavalerie, eene sectie mitrailleurs, eene compagnie pioniers en een 7-tal klein-kaliber-kanonnen. De aanvallers leden zware verliezen; reeds na eene halve minuut waren 200 man gedood en gewond. Tweemaal werd eene compagnie ter versterking gezonden en te 1 uur waren de Japanners in de tweede loopgraaf doorgedrongen; doch, dank zij het geweervuur uit het werk en van af den Chineeschen Muur, en het flankerende granaatkartetsvuur van Kinkieschan (het zuidelijke nevenwerk) moesten de aanvallers te 3 uur met een verlies van 400 man terug. Eenigen tijd later had een nieuwe aanval plaats; in den loop van den avond ging de omstreden loopgraaf meermalen van de handen der eene partij in die van de andere over. De Japanners konden zich evenwel, wanneer zij van een gedeelte meester waren, niet uitbreiden, doordien — volgens sommige berichten — de verdedigers van afstand tot afstand groote kolenvuren hadden aangelegd, die door machinegeweren werden bestreken. Tegen 2 uur des nachts zagen de aanvallers zich gedwongen, de loopgraaf voorgoed te ontruimen; deze kreeg sedert dien dag bij hen den naam van »Doodenschans«.

Een vier- of vijftal aanvallen op den Chineeschen Muur tusschen Oost-Kikwanschan en Werk Q leidden niet tot eenig resultaat.

Laatstgenoemd werk werd bestormd door een bataljon van het 44ste regiment; slechts weinige stormers echter bereikten de lunet en geen hunner keerde levend terug. Tegen het vallen van den

avond slaagden de Japanners er in, om in Werk P eene bergbatterij in stelling te brengen, ten einde daarmee tegen de keel van Werk Q en van Noord-Kikwanschan te kunnen optreden.

Ook bij dit fort was n.l., evenmin als elders, het gewenschte resultaat bereikt. De aldaar, op den rechter hoek van de frontborstwering tot ontploffing gebrachte mijnen hadden niet de uitwerking gehad, die de aanvallers ervan verwachtten; blijkbaar waren de, in den escarp aangelegde mijngangen nog niet diep genoeg geweest, terwijl kennelijk ook de opstopping onvoldoende was.

Althans — de mijnen werkten in hoofdzaak achterwaarts uit, en sloegen slechts een groot gat in het buitentalud van de borstwering, terwijl het benedengedeelte daarvan in de gracht stortte. Voor de bestorming waren aangewezen het 22ste en één der bataljons van het 44ste regiment. Deze maakten van de, bij de verdedigers ontstane verwarring gebruik om, onder dekking van de, door de ontploffing veroorzaakte rookwolken, door de bres het terreplein binnen te dringen, waarheen spoedig versterkingen volgden. Doch zoodra de stormers op de borstwering waren gekomen, werden zij van af de in het fort aangelegde dekkingen met een hevig mitrailleurvuur begroet. Na het afgeven van een snelvuur zetten de Japanners hun aanval door, doch ten gevolge van de, in het terreplein aangelegde versperringen en van het vuur, dat uit de nog intacte schuilplaatsen onder den frontwal op hen werd afgegeven, konden zij zich niet uitbreiden. Reeds binnen een kwartier na het begin van den aanval moest hun eene compagnie ter versterking worden toegezonden; toch moesten de aanvallers op de gracht terugtrekken.

Ook een nieuwe aanval, waarbij de regimentscommandant, de Kolonel AOKI, persoonlijk het regimentsvaandel op de borstwering plantte, werd onder zware verliezen afgewezen. Later wisten de Japanners er nog in te slagen, zich in de bres vast te zetten, doch ook van daar werden zij des avonds door de Russische worpmijnen verdreven; zij vluchtten met achterlating van 60 geweren, terwijl de verdedigers de bres bezetten.

Bij de verdediging van den Chineeschen Muur in het interval Noord-Kikwanschan—Erloengschan trokken de Russen eenig — zij het ook, in verhouding tot den daaraan ten koste gelegden arbeid, slechts gering — nut van de aldaar uitgevoerde, op blzn. 376 en 377, beschreven mijnwerkzaamheden. In den loop van den morgen werd, ten einde te controleeren, of de 28 cM. granaten, die ook op dit gedeelte van den gordel in grooten getale werden geworpen, de geleidingen der mijnen niet hadden vernield, ieder kwartier van uit een tweetal, achter den Chineeschen Muur gebouwde waarnemingsstations het intact-zijn der geleidingen nagegaan.

Het vak van den Muur tusschen Werk P en Oost-Panloenschan werd bestormd door een deel van de 6e brigade. De stormcolonne rukte door en bewesten den gemeenschapsweg tusschen de beide

takken van den Muur tegen de Ksido-Lunet op; toen de Russen evenwel de mijn in de rechter mijngang (zie Fig. 14) en de fougassen in front van de lunet tot ontploffing brachten, weken de aanvallers terug; in één der trechters werden later 86 Japansche lijken gevonden! De Japanners hernieuwden echter terstond den aanval beoosten den gemeenschapsweg, drongen — ondanks de ontploffing van de rechter groep fougassen — tot den Chineeschen Muur door, overschreden dezen, en vielen de verdedigers tusschen de traversen met de bajonet aan.

Tot 6 uur des avonds werd daar een verwoede strijd gestreden, waarin ook de handgranaten een krachtig woord medespraken. De sappeurs uit het, achter eene der traversen gelegen mijnstation namen eveneens aan den strijd deel; eenigen hunner vielen zelfs den vijand in den rug, ten gevolge waarvan deze genoodzaakt was, op zijn 20 à 40 M. meer achterwaarts gelegen sappen terug te gaan.

Het verdere gedeelte van den Chineeschen Muur tot Erloengschan werd bestormd door de 18e brigade, die van af West-Panloenschan in twee echelons ter weerszijden van den zijtak van den Muur tegen den hoofdtak daarvan oprukte. Daarop ontstaken de verdedigers de beide in de mijngang aangebrachte ladingen en de drie voorste groepen fougassen. De aanvallers leden daardoor zware verliezen; doch eene nieuwe afdeeling zette onmiddellijk den storm door, bezette de voorste Russische sappe en begon zich tusschen de traversen uit te breiden. Daarop brachten de verdedigers de beide noordelijkste van de tusschen de traversen aangelegde groepen van fougassen tot ontploffing, welke wederom veel uitwerking hadden. De overblijvende Japanners zetten zich tusschen de traversen vast, en maakten zich, nadat ook de meest westelijke groep fougassen door de Russen was ontstoken (de zuidelijke groep nabij de traversen weigerde, doordat tijdens het bombardement de geleidingen stukgeschoten waren), meester van de »driehoekige redoute«.

Des avonds te 9 uur werd het geheele vak van den Muur van af Oost-Panloenschan tot Haschimakyama nogmaals aangevallen. Vóór de Ksido-Lunet werden de beide overige mijnen en de linker groep fougassen ontstoken; toch drongen de aanvallers in de lunet door en werd een gedeelte van den Muur veroverd, waar zij zich echter slechts langzaam konden uitbreiden, daar elke der traversen afzonderlijk moest worden veroverd.

Tegenover Haschimakyama werd eene Russische loopgraaf vóór den Muur genomen en deze laatste beklommen; de ook daar aanwezige traversen verhinderden echter eene vereeniging met de afdeeling in de Ksido-Lunet. Vanaf den Muur ondernam vervolgens eene afdeeling ter sterkte van ongeveer eene compagnie nog eene aanval op de Groote Mortier-Batterij; zij werd echter door de, van Wantai en Batterij H toesnellende vakreserves ontvangen en achter den Muur teruggeworpen. De Japanners wisten stand te houden op de frontface

van de »driehoekige redoute«, zetten zich des nachts aldaar vast, en hadden toen derhalve op slechts ruim 20 M. afstands van den Muur vasten voet verkregen.

Erloengschan, dat door het 19^e regiment zou worden bestormd, werd tijdig door vlaggenseinen van den Wladimir-Berg gewaarschuwd. Zoodra dan ook de stormcolonne door de bressen in den contre-escarp was opgerukt, en, na met behulp van ladders de gracht te hebben overschreden, den frontwal had beklommen, werden de voorste rijen door het geweer- en mitrailleurvuur van af den cavalier neergeschoten, en wierp de fortbezetting zich den aanvallers onder het werpen van handgranaten te gemoet. Met de bajonet werden vervolgens de Japanners tot op het glacis teruggedreven, waar zij stand hielden en eene nieuwe stormcolonne formeerden. Deze rukte te 4²⁵ door de linker bres in den contre-escarp op en besteeg opnieuw de borstwering; maar andermaal werden de aanvallers teruggeslagen. Daar de fortbezetting evenwel reeds 50 % van haar personeel verloren had en de toegezonden versterkingen met de inrichting van het werk niet bekend waren, gelukte het ditmaal niet — ondanks den tegenstoot van eene halve compagnie — de Japanners geheel en al te verdrijven, zoodat dezen zich op het escarp talud konden staande houden, alwaar zij zich na het invallen der duisternis vastzetten. De verdedigers van het fort hadden 350 man verloren.

Volgens sommige opgaven werd bij den strijd in het fort de cavalier meerdere malen bestormd, doch konden de aanvallers, ondanks den krachtigen steun van hun granaatkartetsvuur — dat bij het invallen der duisternis met behulp van lantaarnsignalen werd geleid — aldaar geen succes behalen.

Ook eene afdeeling, die langs het rechter zijfront van het fort zou doordringen, ten einde in de keel een aanval te beproeven, bereikte geen resultaat; zij werd, zoodra zij de loopgraven in de kloof, waar door zij oprukte, verliet, van af den Chineeschen Muur hevig beschoten, en bij haar verder voorwaarts gaan, mede door het vuur van Soensoeschan — dat ook krachtig bijdroeg tot het afwijzen van de overige aanvallen op Erloengschan — en de Groote Mortier-Batterij totaal vernietigd.

De storm tegen Soensoeschan zou door de 2^e brigade worden uitgevoerd. Reeds van af des morgen half 8 was het fort zóó hevig beschoten, dat het voortdurend geheel en al in rook was gehuld; te 11 uur des morgens waren daardoor o.a. 4 vuurmonden op de rechter face zoodanig gehavend, dat zij eerst tegen 4 uur weder bruikbaar waren. De eerste stormcolonne, bestaande uit het 2e regiment, een bataljon pioniers, eene sectie veldartillerie en eenige 4,7 cM. snelvuurkanonnen, had te half 2 de borstwering bereikt, doch werd door de fortbezetting, gesteund door het geschutvuur van de Grafheuvel-Batterij en van Itschan (Fort N°. IV), teruggeslagen, en te 2²⁰ was niet één Japanner meer op de borstwering aanwezig.

Ter zelfder tijd als op de frontborstwering, waren de Japanners onverwachts in de keelgracht verschenen, waar zij zich vastzetten en de verdedigers der keelcaponnière onder vuur namen. Met behulp van handgranaten en vooral van eene rolbom, die eene groote slachting onder hen aanrichtte, werden zij echter ten slotte verdreven.

Bij een tweeden storm, te half 6, beklommen 2 Japansche compagnieën in den linker schouderhoek de wallen, doch zij konden ditmaal — wederom mede ten gevolge van het ingrijpen van de fortten bewesten de spoorlijn — niet eens het bovendeel daarvan bereiken.

Des avonds te half 9 stormden de hardnekkige aanvallers ten derden male en bereikten zij het terreplein; na een woest gevecht, dat twee uren duurde, en waarbij de meeste aanvallers door afdeelingen van de fortbezetting, die zich in de schuilplaatsen op de frontborstwering bevonden, van achteren werden neergeschoten, werden zij echter definitief afgewezen, waarna zij op de gracht teruggingen.

Tijdens de stormaanvallen gingen ook een gedeelte loopgraaf links van het werk, tot dusver bezet door $\frac{9}{16}$, en de langs de keel gelegen, door $\frac{1}{15}$ vastgehouden loopgraaf, voor de verdedigers verloren; tegen den avond wisten zij deze echter te hernemen.

(Wordt vervolgd.)

De aanvulling van het Nederlandsche officierskorps.

Reeds meermalen is hier en daar de aandacht gevestigd op de eigenaardige wijze, waarop voorzien wordt in de aanvulling van het korps beroepsofficieren.

In de wijze, waarop die aanvulling in de laatste 20 jaren geschiedde, is met den besten wil der wereld geen bepaalde gedachtengang te bespeuren.

Toch is het vraagstuk, op zichzelf beschouwd, zoo doodeenvoudig mogelijk op te lossen.

Men oordeele zelf: het Wapen der infanterie b.v. heeft gemiddeld gedurende een zeker aantal jaren eene jaarlijksche sterkte van 1000 officieren; gemiddeld verlaten per jaar 50 officieren het eigenlijke Wapen; men ziet dat het dan niet veel inzicht kost om jaarlijks $\pm 5\%$ der organieke sterkte aan te vullen.

Bepaalt men nu voor elk Wapen het *jaarlijksche verloop* over een zeker aantal jaren, dan krijgt men een bepaald percentage, dat jaarlijks moet worden aangevuld en waardoor men de volgende groote voordeelen bereikt:

1. Jaarlijks wordt een zelfde aantal officieren aan elk Wapen of dienstvak toegevoegd, waardoor men een zeer gelijkmatig verloop der promotie verkrijgt en abnormale verschillen, zooals thans vaak voorkomen, worden uitgesloten.

Ruim 12 jaren geleden liep men bijna 20 jaren als luitenant der infanterie mede, eer men kapitein werd.

Eenige jaren daarna werd men kapitein alvorens zijn 15-jarig officiers-dienstkruis te hebben ontvangen, terwijl men thans weder bijna 17 jaren in de ondergeschikte betrekking van luitenant moet dienen.

Nu heeft men wel getracht door periodieke traktementsverhoogingen het financieel nadeel dier ongelijke bevordering eenigermate weg te nemen, doch daarin zit het voornaamste euvel niet. Het kwaad spuit daaruit voort, dat men op een gegeven tijdstip te lang in eene betrekking blijft zonder eenige zelfstandigheid of verantwoordelijkheid.

2. Het moet niet voorkomen, dat men, hoewel geschikt, te oud wordt voor een hooger rang, omdat men het twijfelachtige voorrecht heeft gehad te behooren tot eene groote promotie.

Het Wapen der cavalerie levert daarvan dit jaar (1911) een sprekend voorbeeld. Er zijn toch, ditmaal 9 cadetten tot officier benoemd, doch bovendien gingen 6 infanterie-officieren bij de cavalerie over, waardoor de promotie »1911« bij dit Wapen 15 officieren sterk is.

Dit is eene groote fout; komt men officieren bij een Wapen te kort, dan moet men dit tekort niet ineens herstellen, doch over jaren verdeelen; *maar nog beter is het*, om elk jaar een nagenoeg gelijk aantal officieren te benoemen, overeenkomende met het gemiddelde verloop.

Het is toch abnormal om in 1908 slechts 2 officieren aan te stellen en in 1911 15 te gelijk.

Door die benoeming van 15 officieren bij zoo'n klein Wapen, waar het jaarlijksche verloop nog geen 6 officieren bedraagt, wordt eene geregelde promotie onmogelijk, niet alleen, zeer ten nadeele van de betrokken personen, doch ook in het nadeel van het leger.

Het algemeen en het bijzonder belang gaan hier hand aan hand.

Zoals hieronder zal blijken, eischt de aanvulling van de cavalerie gemiddeld per jaar 5,7, zegge 6 officieren, d.i. 4,25 % van de gemiddelde, jaarlijksche sterkte.

Men moet zich vast voornemen en zich daaraan houden — ook bij uitbreiding van het Wapen — dat men jaarlijks aanvult 4,25 % van het aantal beroepsofficieren, *hetwelk bij het Wapen organiek aanwezig moet zijn.*

3. Door bovenstaande regeling zullen de opleidingsinrichtingen voor officier (K. M. A. en Hoofdcursus) elk jaar nagenoeg *een zelfde aantal officieren* leveren, derhalve de jaarklassen eene nagenoeg gelijke sterkte hebben, wat in alle opzichten voor het onderwijs het beste is.

Op grond van de gegevens, voorkomende in de Naam- en Ranglijsten der officieren van het Nederlandse leger, blijkt, dat gedurende de laatste 20 jaren (1891—1910) de toestand is, als volgt: (Zie de tabel op de volgende bladzijde.)

En wat blijkt nu uit de tabel?

Vooreerst, dat het aantal beroepsofficieren bij elk der Wapens, niet tegenstaande de vrij groote uitbreiding, die ons leger in de laatste 20 jaren onderging nagenoeg het zelfde is gebleven.

Voorts blijkt het volgende:

Bij de *infanterie* bedraagt de gemiddelde jaarlijksche sterkte 1064; gemiddeld verlaten per jaar het Wapen bijna 47 personen d.i. 4.4 % van de jaarlijksche sterkte.

En de aanvulling?

Met den meesten willekeur schommelt deze tusschen 32 in 1901 en 71 in 1907.

Bij de *cavalerie* bedraagt de gemiddelde jaarlijksche sterkte 134; gemiddeld verlaten per jaar het wapen bijna 6 personen d.i. 4.25 % van de gemiddelde jaarlijksche sterkte.

Ook hier zijn belangrijke verschillen in de aanvulling, afwisselende tusschen 2 in 1908 en 13 in 1893 (in 1911 zelfs 15).

JAAR.	INFANTERIE.			CAVALERIE.			ARTILLERIE.			GENIE.		
	Aantal op 1 Jan.	Verlieten het Wapen.	Aanvulling.	Aantal op 1 Jan.	Verlieten het Wapen.	Aanvulling.	Aantal op 1 Jan.	Verlieten het Wapen.	Aanvulling.	Aantal op 1 Jan.	Verlieten het Wapen.	Aanvulling.
1891	1025	41	67	127	7	8	457	7	30	106	3	3
1892	1054	64	63	128	3	10	481	21	18	104	1	3
1893	1047	43	55	133	4	13	476	11	11	107	5	4
1894	1058	42	56	142	4	6	474	18	11	105	2	5
1895	1067	52	56	144	10	8	465	20	16	109	6	2
1896	1067	33	57	142	7	3	461	19	14	104	6	7
1897	1082	54	46	139	5	2	455	18	10	105	5	6
1898	1075	43	33	135	4	3	447	17	14	98	4	3
1899	1065	30	42	134	5	4	444	16	15	98	5	4
1900	1075	44	36	134	3	6	441	22	13	97	2	5
1901	1066	53	32	137	2	5	434	12	15	99	4	6
1902	1045	27	49	139	2	5	437	18	13	102	6	5
1903	1084	85	35	143	15	5	443	25	17	102	9	2
1904	1053	45	48	133	5	5	437	20	16	95	7	5
1905	1056	42	48	133	5	4	434	11	8	93	3	9
1906	1064	39	45	132	4	5	431	21	20	99	4	7
1907	1067	55	71	133	7	5	431	13	19	102	3	7
1908	1085	48	37	131	9	2	437	21	23	106	3	3
1909	1073	48	42	125	9	6	441	19	31	106	2	5
1910	1066	45	39	122	4	6	454	14	25	109	5	2
Gemidd.	1064	46,65	—	134	5,7	—	449	17,15	—	102	4,25	—
	d.i. 4,4 %			d.i. 4,25 %			d.i. 3,8 %			d.i. 4,15 %		

Toelichting :

Bij het aantal officieren op 1 Januari zijn gerekend : de gedetacheerden bij het O.- en W.-Indische Leger, zij die non-actief zijn, benevens de officieren van den generalen staf.

Onder hen, die *het eigenlijke Wapen verlieten*, zijn gerekend : zij, die met pensioen, eervol en niet-eervol ontslag de gelederen verlieten, voorts zij, die overleden, dan wel overgingen bij den provincialen staf, plaatselijken staf, de marechaussee, de magazijnmeesters, de intendance en het Indische leger.

Onder de *aanvulling* zijn begrepen de nieuw aangestelde officieren, alsmede zij, die van het eene Wapen overgingen bij het andere, benevens de van het N.-I. leger overgeplaatsten.

Bij de *artillerie* bedraagt de gemiddelde jaarlijksche sterkte 449 ; gemiddeld verlaten per jaar het Wapen ruim 17 personen, d.i. 3,8 % van de gemiddelde, jaarlijksche sterkte.

Ook hier weder abnormale schommelingen in de aanvulling, wisselende van 8 in 1905 tot 31 in 1909.

Bij de *genie* bedraagt de gemiddelde jaarlijksche sterkte 102; gemiddeld verlaten per jaar het Wapen ruim 4 personen, d.i. 4,15 % van de gemiddelde, jaarlijksche sterkte.

De aanvulling schommelt ook hier tusschen 2 in 1903 en 9 in 1905.

Mogen bovenstaande cijfers voortaan een richtsnoer vormen bij de bepaling van het aantal officieren, dat jaarlijks voor elk Wapen dient te worden aangesteld.

E. H. VAN DEN AKKER,

Eerste-Luitenant K. M. A.

Het vervaardigen van hindernissen in de veldversterkingskunst

In vervolg op mijn beschouwingen over het opwerpen van veldversterkingen door infanterie in het Juli-nummer van De M. S., lijkt het mij thans niet ondienstig, de te velde bruikbare hindernissen te bespreken.

Zooals algemeen bekend is, hebben in den laatsten oorlog verrassingen en nachtelijke ondernemingen in waarde gewonnen, waardoor natuurlijk ook de waarde van hindernissen bijzonder is gestegen.

Een van de eerste eischen, die aan hindernissen gesteld worden, is, dat zij binnen de eigen krachtige vuuruitwerking gelegen zijn.

Het V. P. I. zegt, dat het in den regel aanbeveling verdient, hindernissen niet verder dan 250 M. vóór de stelling aan te brengen, en dat zij alleen op een minimum-afstand van 50 M. mogen worden geplaatst, indien uitsluitend nadering bij duisternis is te vreezen.

De afstand van 250 M. is te groot en is nog gebaseerd op het denkbeeld, dat een aanvaller den verdediger uit zijn stelling schiet, en dus de verdediger den aftocht reeds begonnen is, als de aanvaller tot kleiner afstand is doorgedrongen.

In den laatsten oorlog begon echter op 75 à 100 M., soms een nieuw vuurgevecht, dat vaak tot den nacht voortduurde, waarna de verdediger met de bajonet uit zijn vuurstelling verdreven werd.

Men stelde soms ook als eisch, dat de aanvaller op de hindernissen moet stuiten, als hij tot den stormloop overgaat, maar waar wij met onze korte oefening, den eigenlijken stormloop reeds op 200 M. kunnen beginnen, kan een Duitscher dat eerst op 100 M.

Ten slotte moet men nog met een derden factor rekening houden.

Vroeger werden de hindernissen op 200 à 300 M. voor de eigen linie gemaakt, omdat men op dien afstand den vijand kalmer onder vuur kon nemen dan op korteren afstand.

Dit is nu niet meer het geval.

Thans moet men rekening houden met de hedendaagsche vuurtactiek der veldartillerie, die haar vuur tot het laatste oogenblik doorzet en met het vuur der veldhouwitsers, dat nog afgegeven wordt, op de gevechtsdekkingen, als de aanvaller tot vlak bij de stelling is doorgedrongen.

Zijn dus de hindernissen ver van de stelling, dan is de kans groot, dat de verdedigende infanterie geen vuur op die hindernissen kan brengen, want op het oogenblik, dat een gedeelte der aanvallende infanterie die hinderniszóne doorschrijdt, zal de rest der infanterie en der artillerie een overstelpend vuur op de gevechtsdekkingen brengen.

Niet om den vijand bepaald verliezen toe te brengen, want de trefkans van veldartillerie en infanterie op infanterie in afwachtings-toestand in moderne gevechtsdekkingen is ongeveer nihil, maar om door afkammen van de vuurlijn, het bezetten daarvan te voorkomen.

Summa summarum verdient het aanbeveling, gehoor-afstand te nemen en de hindernissen op 50 à 100 M. aan te leggen.

Neemt men den afstand grooter, dan heeft men 's nachts afzonderlijke luisterposten, die door een telefoon met de stelling verbonden zijn, noodig, of wel electriche verklikkers en afzonderlijke electriche verlichting.

Spreken wij, evenals V. P. I., over een afstand van 250 M. **vóór de stelling**, dan sluit dit weer slechts een gevecht om tijdwinst in. Men is dan zoo licht geneigd over de geheele lengte der stelling, hindernissen aan te brengen. Een bindend voorschrift is noodig; dat hindernissen, die een groot front bedekken, uitsluitend op last van hoogere bevelhebbers mogen worden aangelegd.

De hindernis moet zoo worden aangelegd, dat zij niet in korten tijd kan worden omgetrokken, maar het V. P. I. vergeet daarbij als eerste voorwaarde aan te geven, dat de hindernis de eigen bewegingen niet in den weg mag staan. Een volgende eisch is, dat de eigen vuuruitwerking niet gehinderd mag worden.

Gaan wij nu na, of de aangegeven hindernissen aan dien eisch voldoen, dan moeten wij dit ontkennend beantwoorden.

De model ijzerdraadversperring heeft eene hoogte van 1 M. Men is dus genoodzaakt, als men de ijzerdraadversperring niet in eene ingraving kan plaatsen, eene vuurlijn-hoogte van 1 M. te nemen.

De ijzerdraadversperring is dus uit dit oogpunt in normale gevallen te hoog.

Nog grooter wordt dit bezwaar, als wij eene verhakking beschouwen en toch wordt er in theorie zeer veel met verhakkingen gewerkt.

Zowel de natuurlijke, als de kunstmatige verhakkingen kunnen te velde maar zelden geheel ingegraven worden. Zij noodzaken dus tot eene opstelling van den schutter *op* of *hoog*er dan het maaiveld, om over die verhakking heen te vuren.

Alles streeft naar laag houden van de vuurlijn en nu zou een nevendoel, want dat beoogt toch eene hindernis, noodzaken tot eene vuurlijn op + 1,4 M. en hooger.

Een volgende eisch is, dat de hindernis den vijand slechts weinig dekking mag geven. Hier aan voldeden in den laatsten oorlog de kleine wolfskuilen, diep 0,6 M., niet, daar de Japanners daaruit gedekt vuurden. Men stelt dan ook soms eene diepte van 1,5 M., beter 1,8 M., als eisch, zoodat de man zijn wapens niet kan gebruiken,

Voorts zegt het V. P. I., dat de hindernis onttrokken moet zijn aan het oog van den vijand, dat wil dus in den veldoorlog zeggen: heeft men geen tijd de hindernis te verbergen in eene buitengracht of achter een glacis, dan moet de hindernis laag zijn. De hindernis

moet dus niet alleen laag zijn, om de eigen vuuruitwerking niet te belemmeren, maar ook omdat anders het verrassende vervalt en de aanvallers dus voorbereidende maatregelen kan nemen tot het spoedig opruimen of begaanbaar maken van de hindernis en het daartoe noodige gereedschap kan medevoeren.

Men zou hier nog kunnen bijvoegen, dat de hindernis niet door artillerievuur uit de verte mag vernield kunnen worden, hoewel ik van dat vernietigen door artillerievuur niet veel geloof.

Een zeer voorname, nog niet genoemde eisch is, *dat de eigen opstelling niet verraden mag worden* en aan dezen eisch voldoen, behalve wolfskuilen, geen der voorgeschreven hindernissen, daar deze alle te hoog zijn.

Ik maakte het mede, dat een veldwerk prachtig gemaskeerd en daardoor geheel onzichtbaar was. Men plaatste er daarna een model ijzerdraadversperring voor en ziedaar een wegwijzer naar de versterking.

Het Deutsche voorschrift zegt dan ook te recht van deze versperring, dat de vorm buitengewoon sterk, maar gedekte opstelling zelden mogelijk is.

Ontbreekt de noodige dekking voor de versperring dan moet zij gemaskeerd worden. Dit is zeer gemakkelijk gezegd, maar het aanbrengen van een horizontaal masker tegen inzien uit de hoogte is nog zoo eenvoudig niet.

Bij de ijzerdraadversperring moeten de onderste draden tot vlak langs het maaiveld loopen. Bij de Russen kwamen de onderste draden, evenals bij ons, op 0,15 M. boven het maaiveld, en zagen de Japanners kans er op hun rug onder te schuiven en de draden door te knippen.

Voor het vervaardigen van een een model ijzerdraadversperring zijn enorme hoeveelheden prikkeldraad of ijzerdraad nodig.

In de Mitteilungen, 2e Heft '08 vinden wij, dat eene infanteriecompagnie in één dag eene versperring kan maken 500 M. lang en 6 M. breed. Hiervoor is nodig 30.000 M., d.i. een gewicht van 2250 KG. ijzerdraad ($\frac{1}{3}$ prikkeldraad, $\frac{1}{3}$ 4 mM. draad, $\frac{1}{3}$ 2 mM. draad) 4500 draadnagels en 1500 palen. Met deze hoeveelheid is eene afsluiting te maken lang 3000 M., hoog 1,5 M. Wilde men nu te velde het noodige ijzerdraad medenemen, dan zou eene divisie een minimum van 30.000 M. moeten medenemen en dat gaat toch bezwaarlijk. In Mandschoerije werd eene bovenbeschreven versperring toegepast, in eenigszins anderen vorm, waardoor veel draad uitgespaard werd. (Zie Revue du génie Sept. '07).

Bij gebrek aan ijzerdraad, gebruikten de Russen soms touw. Bij verhakkingen komt het boven aangegeven nadeel nog sterker uit.

Merkwaardig is, dat zoo dikwijls in theorie een foutief gebruik wordt gemaakt van verhakkingen, b.v. om een weg af te sluiten, als deze weg door een terrein loopt, dat zoowel rechts en links goed begaanbaar is, en de vijand dus kalm om de verhakking heen loopt of rijdt.

In het algemeen kan men zoowel van natuurlijke als van kunstmatige

verhakkingen zeggen, dat zij maar zelden aan het gezicht onttrokken kunnen worden. Zij worden daarom *zelden* tot *onmiddellijke beveiliging* der verdedigingswerken gebruikt. Zij zijn geschikt tot het versperren van boschranden, die tegenover de stelling gelegen zijn en tot het opvullen van gaten en dergelijke deelen in het voorterrein, die den vijand dekking zouden kunnen verschaffen en voorts bij kruispunten van wegen in bosschen, om bij de eigen troepen het inslaan van een verkeerd pad te voorkomen.

Aangevoerde verhakkingen kosten zeer veel tijd en materiaal en zullen daarom te velde zelden worden toegepast. In het algemeen behoort het vervaardigen van verhakkingen en het in staat van verdediging brengen van een eenigszins groot boschperceel, tot de taak der technische troepen. Infanterie heeft daarvoor geen personeel en geen gereedschap.

Een volgende eisch, dien het V. P. I. noemt, is, dat de hindernis belangrijke moeilijkheden bij het overtrekken opleveren moet.

Hieraan voldoen de kleine wolfskuilen niet.

Ten slotte kan men nog als eisch aan hindernissen stellen, dat zij moeilijk door handenarbeid zijn op te ruimen of door artillerievuur te beschadigen en dat de aanleg eenvoudig is, zoodat de hindernis in weinig tijd met te velde aanwezig materiaal en bij den troep ingedeeld gereedschap door niet-technische troepen gemakkelijk te maken zijn.

Aan dien eisch voldoen verhakkingen niet.

Zagen wij dus vroeger, dat bij de gevechtsdekkingen niet gelet was op het laag, kort en smal houden, bij de hindernissen, zien wij, dat zij in den regel te hoog zijn. Ook de te velde voorkomende hindernissen moeten wij trachten zoo laag mogelijk te houden. Dit gaat natuurlijk ten koste van de waarde als hindernis en men zal trachten hierin te gemoet te komen, door de hindernis breder te maken.

Welke hindernissen komen nu in aanmerking om te velde te worden gemaakt? In de eerste plaats de van gekapt hout (punt 53 V. P. I.) overgebleven stoelen, voorzien van een netwerk van ijzerdraad, als ten minste de stoelen niet te hoog zijn.

Voorts eene eenvoudige draadversperring, die zoo hoog wordt genomen, dat de piketten en draden onder de heide of gras bedekt zijn, dus niet hooger dan 0,3 tot 0,4 à 0,5 M.

Bij voorkeur neme men hiervoor prikkeldraad en trekke de draden kris en kras door elkaar, terwijl men ze aan goed ingeslagen piketten stevig bevestigt. Hoe meer draden men spant, hoe breder men de hindernis maakt, hoe meer waarde zij heeft.

Over kleine uitgestrektheden of tot het aanvullen van gedeeltelijk vernielde hindernissen kan men gebruik maken van in elkaar gedraaide en aan piketten bevestigde spiraalveeren. De Russen gebruikten met goed succes eene soort lijsterstrikken van ijzerdraad, die bevestigd

werden aan stevig in den grond geslagen piketten en waarin de aanvaller met den voet bleef vast zitten.

Voorts komen in aanmerking voetangels, klemmen, eggen en planken, waar doorheen draadnagels van een 10 cM. lengte zijn geslagen. Deze laatste, benevens glasscherven, te gebruiken om het verkeer met automobielen over een weg te bemoeilijken.

Het combineeren van wolfskuilen met eene ijzerdraadversperring verdient aanbeveling, daar het overtrekken dan veel moeilijker wordt.

Hoewel niet-technische troepen in den regel geen trapmijnen, fladdermijnen, keimijnen en fougassen zullen moeten aanleggen, zullen zij toch moeten beproeven, deze te ontwijken en zoo noodig onschadelijk te maken. Het kader moet dus hare inrichting weten.

Zooals bekend, is, liep gedeeltelijk om Port Arthur eene electrisch geladen draad-afsluiting, waarin eene spanning van 3000 Volts kon worden opgewekt.

Het nieuwe Oostenrijksche Pioniervoorschrift voor de cavalerie geeft aan, hoe men een man, die door een electrischen stroom getroffen is, kan trachten te redden.

Ginneken, 31 Juli 1911.

W. FROGER,
Eerste-Luitenant der Infanterie.

Naar aanleiding van „Bereden Infanterie”, door den 1ste-Luitenant VAN SLOBBE (M. S. N°. 10, 1910). Beschouwingen van een Cavalerist.¹⁾

Met zijn artikel »Bereden Infanterie« in De Militaire Spectator van October 1910 heeft de Heer VAN SLOBBE zeer zeker een belangrijk onderwerp ter sprake gebracht, niet in het minst voor ons, cavaleristen, die zoo noode ééne sabel kunnen missen.

Waar dit vraagstuk het Wapen der cavalerie zóó ter harte gaat, meen ik dat eenige beschouwingen daarover van deze zijde niet achterwege mogen blijven.

Na lezing van het artikel, was mijn eerste gedachte: Waarom den titel »Bereden Infanterie«? Immers, hetgeen de geachte Schrijver van deze »beredenen« vraagt, heeft, althans voor wat de *technische uitvoering* betreft, niets met den infanteriedienst te maken. Volgens blz. 722, Mil. Spect. 1910, laat hij de bereden infanteriepatrouille eerst verkennen, gedurende het gevecht wordt zij achtergehouden en rust²⁾, na den strijd houdt zij den vijand vast en bewaart de voeling (blz. 723). Niets dus, dat slechts eenigszins gelijk op de handelingen van een infanterist.

Dit ligt ook niet in den aard der zaak, want er verandert niets in de technische uitvoering, of men op groote dan wel op kleine afstanden voorwaarts gaat om te verkennen. Mocht er verschil bestaan, dan is, volgens mijn bescheiden meening, de nabijverkenning nog wél zoo moeilijk; men beweegt zich immers op kleinere afstanden, zit als het ware meer tusschen den vijand en er zal allicht meer *handigheid, durf, vlugheid* en *vastberadenheid* noodig zijn, om het gewenschte doel te bereiken, dan bij de verkenning (opheldering) op grooten afstand, waarbij men dikwijls, buiten schot, van gunstig gelegen punten de prachtigste waarnemingen kan verrichten.

Ook de Schrijver is ervan doordrongen, dat deze beredenen handigheid en durf moeten hebben, maar daarvoor is wel iets meer noodig dan eene ruiteropleiding van 3 maanden.

De voor dezen dienst te bezigen menschen moeten onverschrokken ruiters zijn, die hunne paarden, welke niet van mindere kwaliteit mogen zijn, goed in de hand hebben, en waarmede zij zich vlot door allerlei, ook moeilijk, terrein moeten kunnen bewegen, want juist bij

1) Door bijzondere omstandigheden werd dit artikel eerst thans geplaatst. Sedert het geschreven werd, mogen enkele zaken ten goede of, helaas, ten kwade gewijzigd zijn; tot de denkbeelden, erin ontwikkeld, doet dit echter niets af.

2) Zeer de vraag, of dit laatste wel een goed gebruik is.

de nabijverkenning zal men de snelheid te baat moeten nemen, als dekkingsmiddel tegen vijandelijk vuur.

Zullen deze bereden infanteriepatrouilles niet stuiten op patrouilles van den vijand, met het zelfde doel uitgezonden en zeer waarschijnlijk samengesteld uit cavaleristen; zullen er onder die omstandigheden geen klappen vallen? Ik herinner slechts aan den aanvallenden geest, sprekende uit het Duitsche velddienstvoorschrift. (F.O.)

Men verlangt bereden infanterie om deze bij de infanterie te gebruiken voor flankbeveiliging en ook als bereden spits. (Mil. Spect., blz. 722.) Daarbij is een treffen met vijandelijke patrouilles evenmin uitgesloten.

Voor *alle* door den Heer VAN SLOBBE aangeduide patrouilles zijn dus ruiters noodig, die kunnen attackeeren en de sabel hanteeren. Ontwijking is immers niet altijd mogelijk en gewenscht. (Men leze de zoo belangwekkende artikelen van LANSIER »Beschouwingen over den cavaleriedienst te velde«; M. S. 1902.)

De Schrijver wil de bereden infanteristen ook als ordonnansen doen optreden. Niet alleen voor de bevelvoering, doch ook tot het overbrengen van berichten der patrouilles, zullen zij, als zoodanig, moeten optreden. Zulk een ordonnans moet dikwijls zeer snel kunnen rijden en zich vlot overal weten door te slaan. Ook hier zal een goed bruikbaar paard en behendigheid in de besturing veel moeten doen.

Neen, voor deze diensten zal men niet met een surrogaat kunnen volstaan. Frankrijk ondervond dit reeds met het paardenmateriaal. Men deelde daar bij elk infanterieregiment 1 wachtmeester, 1 korporaal en 12 bereden verkenners in. (Wetenschappelijk Jaarbericht 1909, blz. 194.) De gehuurde paarden voldeden slecht, zoodat aanvulling door troepenpaarden moest plaats hebben. Het personeel voldeed goed en wanneer wij nu in het Mil. Wochenblatt N°. 2 van 1909 nagaan, welke soort soldaten deze bereden verkenners waren, zien wij, dat dit cavaleriereservisten waren. Hier dus een ander resultaat, dan men verwachten zou na de bewering: »De cavalerist toch, zal nimmer beseffen, waarop het voor de infanterie vooral aan komt, omdat hij in het wezen van den infanteriestrijd niet goed kan ingewijd zijn«. (Mil. Spect., blz. 722.)

La France militaire stelt evenwel den Heer VAN SLOBBE in het gelijk en is eveneens van oordeel, dat de bedoelde diensten door *bereden infanteristen* moeten verricht worden: »De cavalerist blijve cavalerist.«

Uit een en ander kunnen wij dus wel de conclusie trekken, dat deze verkenners hun werk, voor zoover het de technische uitvoering betreft, goed verrichtten, doch dat zij niet steeds datgene meldten, wat van het meeste belang was voor de infanterie.

Dit zal moeilijk bevreesing kunnen wekken. Ik vrees, dat men met cavalerie-officieren, als zoodanig dienstdoende, de zelfde ontdekking (natuurlijk in geringer mate) zou hebben opgedaan. Alleen

door studie krijgt men geen voldoende inzicht in de finesses der infanteriehandelingen; de practijk, het medeleven dier handelingen zal alleen in staat zijn een gezond oordeel te vestigen omtrent al die zaken, waarop het bij de verkenning op kleine schaal voor het hoofdwapen aankomt.

Deze omstandigheid nu, lijkt mij een groot nadeel bij de verkenning der cavalerie in het algemeen.

De ophelderingdienst gaat immers geleidelijk in den verkenningdienst over. F.O., blz. 45, zegt: »Hier beginnt das Gebiet der *Nahaufklärung* und berührt sich mit dem der *Fernaufklärung*« en verder, »Steht ein Zusammenstosz unmittelbar bevor, so gilt es die einzelnen taktischen Anordnungen des Gegners möglichst genau festzustellen. Damit geht die *Nahaufklärung* in die *Gefechtsaufklärung* über«.

Waar ons Wapen slechts over 4 regimenten kan beschikken, ligt het voor de hand, dat er vele patrouilles zullen zijn, welke de drie hierboven aangegeven fasen der verkenning (opheldering) zullen doorloopen, m. a. w. de cavalerist moet op dit gebied van alle markten thuis zijn, en daarin zou de omstandigheid, dat in de toekomst aan de infanterie bereden verkenners zouden worden toegevoegd, geen verandering kunnen brengen.

De tactische cavalerie-verkenningpatrouilles zullen onder de zelfde omstandigheden komen, als de bedoelde verkenners. § 130, Velddienstvoorschrift, geeft de taak dezer patrouilles in ruime trekken aan en daaronder valt zeer zeker ook de verkenning, welke men aan bereden infanteriepatrouilles wil opdragen. Grenzen zijn er immers niet te trekken, ook hier vloeit het een in het ander.

Nu zal het dus voorkomen, dat patrouillecommandanten vormveranderingen bij den vijand, terreinstgesteldheid, enz., zaken van het meeste belang voor den commandant eener infanterie-afdeeling, waarnemen, zonder hiervan het meest gewenschte te berichten, daar zij niet in staat zijn, hetgeen gezien werd, op de juiste waarde te schatten, en wel omdat deze cavaleristen niet zijn ingewijd in het wezen van den infanterie-strijd. Erger nog: veel zal langs hen heen gaan, omdat zij niet weten, waarop het eigenlijk aankomt, m. a. w. bij de samenwerking der Wapens zou de cavalerie meer nuttig effect kunnen opleveren.

Trachtte ik hierboven aan te toonen, dat de *geheele* cavalerie op de hoogte dient te zijn der »zuivere infanterieverkenning«, sterker klemt dit nog voor die eskadrons, welke bij mobilisatie worden aangewezen om dienst te doen bij de divisien.

Waar de oefening in dit verband zelden of weinig voorkomt, zullen deze eskadrons al zeer weinig op de hoogte zijn van de gewichtige taak; waarvoor zij in oorlogstijd zijn aangewezen.

Wanneer men het zoo belangwekkend artikel van W. gelezen heeft in den M. S. van 1905 thans nog afzonderlijk verkrijgbaar bij den Uitgever A. W. BRUNA te Utrecht, n.l.: »Gebruik van Cavalerie«, dan ziet men, dat het eskadron, bij de divisie ingedeeld, door hem

tot de veiligheidscavalerie (een naam, waarmede hij de taak zoo duidelijk typeert) wordt gerekend. Dan heeft men ook opgemerkt, dat juist hier sprake is van de zoogenaamde »nabijverkenning« en wanneer ik in mijne beschouwingen niet verval in de fout, door La France Militaire bedoeld, n.l. in die van te veel cavalerist te zijn, geloof ik, dat aan de patrouilles dezer eskadrons precies de zelfde taak ten deel zal vallen, als aan de bereden infanterieverkenners. Ik kan mij niet voorstellen, dat deze laatsten te paard *anders* en met *meer succes* zouden kunnen handelen dan de cavaleristen, optredende volgens de wijze, welke W. ons voorschrijft. Er is slechts één beding en wel dit: *die cavaleristen moeten weten, waarop het voor de infanterie aan komt.*

In de November-aflevering der Kavalleristische Monatshefte, 1910, vond ik een zeer lezenswaardig artikel »Die Nah- und Gefechtsaufklärung der Divisions-Kavallerie«, van NIEMANN, Hauptmann im Generalstabe, VII. Armee-korps, waarin zooveel ter staving mijner hierboven gegeven beschouwingen voorkomt, dat ik niet kan nalaten, hier nog enkele regels aan te halen.

»Diejenige Nahpatrouillen, die frontal auf den Gegner stossen, haben lediglich die Aufgabe, den frontalen Vormarsch des Feindes *örtlich* und *zeitlich* festzustellen. Sie müssen dabei mit der feindlichen *Sicherung* und *Verschleierung* rechnen und weichen sprungweise längs des ihnen zur Aufklärung überwiesenen Straszenzuges zurück«; dit wil zeggen, na het waarnemen van den opmarsch van sterkere vijandelijke afdeelingen, gelijk in eene noot wordt duidelijk gemaakt. Om die afdeelingen nu te kunnen zien, zullen deze patrouilles moeten trachten door de mazen van het net te komen, dat gevormd wordt door de vijandelijke patrouilles, waarbij men in verband met de *Verschleierung* het gevecht dikwijls niet zal kunnen ontgaan.

»Bei rortschreitender Annäherung der beiden Parteien werden sie von der eigenen Infanteriegefechtsaufklärung aufgenommen«. Bij deze laatste zal toch wel *alleen* sprake zijn van eene verkenning *te voet*, hier is immers de taak der *ruiter*verkenners in front afgeloopen; er is dus evenmin een arbeidsveld voor infanteristen-verkenners op paarden aanwezig.

»Ein Teil der Nahpatrouillen gelangt naturgemäss in die Flanke des feindlichen Vormarsches«.

Deze zullen dikwijls gelegenheid hebben sterkte en marschindeeling van den vijand vast te stellen en er wordt dan bij de overbrenging van dit bericht gezegd: »Meistens wird die Patrouille eines wesentlichen Teiles ihrer *Gefechtskraft*¹⁾ bedürfen, um die Uebermittlung der so wichtigen Meldung über die Stärke des Feindes sicherzustellen«. Zouden infanterieverkenners te paard onder andere omstandigheden verkeeren? Voor dezen dienst behoeven wij sabelruiters!

1) Ik cursiveer.

»Sobald die frontale Infanterie-nahaufklärung einsetzt ist es Aufgabe der Vorhutkavallerie (dus van de veiligheids- of voorhoede-cavalerie, zooals W. haar eveneens noemt, op blz. 15 van de Uitgave BRUNA van zijn artikel Gebruik van Cavalerie) (G. v. C.) von der Flanke her die Beobachtung fortzusetzen. Von ihrer Aufklärungspflicht in der Front im wesentlichen entbunden, musz die Kavallerie alles daransetzen in der Flanke diejenige Punkte zu gewinnen, die einen Einblick in die feindliche Entfaltung versprechen. Bei einem tätigen Gegner wird das nicht leicht sein. Auf den nahe den feindlichen Flügeln gelegenen Aussichtspunkten befinden sich zumeist feindliche Infanteriepatrouillen und Abteilungen. Bei weiterem Ausholen wird man mit feindlicher Kavallerie abzurechnen haben. *Einzelne Kavalleriepatrouillen können da zunächst gar nichts ausrichten. Erst wenn ein Sieg der Vorhutkavallerie das für die Beobachtung in Frage kommende Gelände vom Feinde gesäubert hat,* ¹⁾ ist auf ein Ergebnis der Patrouillen-aufklärung zu rechnen. Dabei handelt es sich um die Feststellung der feindlichen Flügel und die Ermittlung der feindlichen Tiefengliederung — alles andere ist nebensächlich.« ²⁾

Waar nu zoowel in front — W. zegt op blz. 14, G. v. C., de eskadrons-commandant wordt nu de ziel der waarneming; hij moet trachten zelf te zien, daartoe in staat gesteld *door de kracht van zijn eskadron, want vijandelijke cavalerie zal hem in den weg staan* ¹⁾ — als in de flank enkele *ruiterpatrouilles*, zonder krachtigen steun, niet in staat zijn resultaten te verkrijgen, wat willen daar *patrouilles* van bereden infanteristen utrichten? Hier wil de Heer VAN SLOBBE ze juist gebruiken. (M. Spect., blz. 722, 13^e al.)

Door dit alles ben ik dan ook nog meer versterkt in de meening, dat *bereden infanteristen niet voor de nabijverkenning te gebruiken zijn*. Daarvoor zijn ruiters noodig, die te paard kunnen vechten, maar die ook, gelijk ik reeds zeide, weten, waarop het voor de infanterie aankomt.

Als wij nu W. in de November-aflevering van den M. S. 1910 aan het einde zijner beschouwingen »Naar aanleiding der cavalerie-manoeuvres« zien wijzen op de noodzakelijkheid om aan de cavalieregimenten een 5^e eskadron toe te voegen, dan meen ik, dat in verband met het straks gezegde hiermede niet alleen kan worden volstaan. Immers aan deze eskadrons, bestemd voor de divisie, zal

1) Ik cursiveer.

2) Hoeveel overeenkomst ook overigens met W.'s artikel vertoonende, gaat de Heer NIEMANN, wat de handelingen der voorhoedecavalerie op de flank betreft, iets verder dan W. (Zie G. v. C., blz. 15.) Dit is natuurlijk hierin gelegen, dat men in den vreemde, met de sterke divisiecavalerie, niet die scherpe afscheiding maakt, tusschen veiligheids- en verkenningcavalerie, welke W. aangaf met het oog op ons kleine Wapen en de weinige beschikbare cavalerie voor de divisie. Al komt de Deutsche divisie wel eens in de zelfde verhouding als de onze (zie F. O., p. 147), toch is de vraag gewettigd: Is één eskadron per divisie wel voldoende? Ook W. wees hierop reeds.

de zelfde fout kleven als aan die, welke thans voor dezen dienst bij mobilisatie zijn aangewezen.

In de volgende regelen wil ik eene poging wagen deze gewichtige vraag tot eene oplossing te brengen, eene oplossing, waarvan niet alleen de infanterie en de divisie-eskadrons (laat ik deze zoo noemen) zullen profiteren, maar ook de cavalerie zelve.

Boven heb ik betoogd, dat voor de diensten, welke de Heer VAN SLOBBE door bereiden infanteristen wil doen verrichten, cavaleristen noodig zijn, dus geen soldaten op paarden. Dit neemt niet weg, dat de »tactische« opleiding, indien wij hiervan mogen spreken, eenigszins anders moet zijn dan die van den huzaar. De africhting moet dus wel degelijk door cavalerie-officieren en -personeel plaats hebben ¹⁾, terwijl de verdere opleiding *bij de infanterie* moet geschieden; dan slechts worden deze huzaren in vreedstijd geoefend onder omstandigheden, gelijk aan die in den oorlog. (Het nieuwe Ontwerp Cavalerie-reglement van 1910, I, wijst in p. 14 van de »Grondslagen der opleiding« op dit laatste. Jammer, dat deze regelen op blz. 11 niet met vette letters gedrukt zijn.) Dan ook zal de infanterie-officier meer vertrouwd geraken met het gebruik van ruiters ten behoeve zijner afdeling.

Aldus komen wij tot de oprichting van één eskadron per divisie en opdat nu elk regiment infanterie zich reeds van af den beginne der oefeningen, waar zulks te pas komt, van ruiters zal kunnen bedienen, schijnt mij de indeeling van één peloton bij elk regiment infanterie doelmatig toe.

Men kan nu 2 wegen inslaan n.l. het eskadron laten bestaan uit 3 pelotons, elk van \pm 45 ruiters, of wel men deele het eskadron in, even als thans, en plaatse het 4e peloton bij den divisiestaf, zoodat in die garnizoenen 2 pelotons zullen verblijf houden, waarvan het eene kan gecommandeerd worden door den opperwachtmeester-instructeur, voor wien dan een wachtmeester meer in de sterkte moet komen. Voor deze indeeling is alles te zeggen.

Op blzn. 9 en 10, G. v. C. door W., lezen wij: »Het zal wenschelijk, dikwijls noodzakelijk zijn, dat de Div.-Ct. een klein gedeelte van zijne divisiecavalerie afzondert om nog bijzondere inlichtingen, voor *hem* speciaal van waarde, in te winnen«.

Welnu daarvoor staat hem dan altijd een compleet peloton ten dienste, z. n. met een luitenant, wien de gewichtigste opdracht kan worden gegeven, zonder dat men dan een peloton behoeft te verbrokelen. Bovendien heeft de esk.-ct. ter plaatse van den divisiestaf een half eskadron te zijner beschikking en is dus de oefening onder zijne leiding, althans voor 2 pelotons, beter verzekerd.

1) Men houde mij ten goede, dat ik niet kan gelooven aan eene ruiteropleiding door infanterie-officieren, ook al hebben deze een korten cursus bij een der bereiden Wapens doorlopen. (M. S., blz. 724.) De daar bedoelde commandant zal toch ook wel de instructeur moeten zijn?

Straks zeide ik, de africhting moet plaats hebben door cavalerie-officieren en dus zullen deze luitenants moeten gedetacheerd worden van het Wapen der cavalerie, zoodat het aantal officieren daarbij met 12 moet vermeerderd worden. Zij worden eerst gedetacheerd na \pm 8 jaar bij hun Wapen dienst gedaan te hebben, zoodat men kan aannemen, dat zij zelfstandig, met kennis van zaken kunnen optreden in den werkkring, die hen bij het divisie-eskadron wacht.

Na 4 of 5 jaar keeren zij weder naar hunne regimenten terug, waar zij in de termen vallen voor de functie van oudste-luitenant bij het eskadron, zoodat zij zich ook weder voldoende bekwamen kunnen voor den naast-hoogeren rang, als cavalerist in den vollen zin des woords. De vervulling van de plaats van esk.-ct. levert meer bezwaren op. Eene detachering van enkele, b.v. 3 jaren, zou te beproeven zijn.

Of ligt hier misschien een goed arbeidsveld voor reserve-ritmeesters, voor wie thans, bij opkomst onder de wapenen, doorgaans geen werk is. Met het oog op de goede oefening zou ik dit middel echter niet willen aanbevelen. Bovendien moeten wij ook rekening houden met de promotiekansen. Eene toevoeging toch, aan het Wapen van 12 luitenants, zonder meer, doet deze belangrijk verminderen; geen opwekkend vooruitzicht, waar men tegenwoordig reeds 18 à 19 jaren met verlangen naar den ritmeestersrang uitziet. Eene m. i. aangename, vrij zelfstandige detachering van 4 à 5 jaar bij de divisie-eskadrons, welke niet eens allen luitenants ten deel zal vallen, kan dit zelfs niet vergoeden.

Men ziet het, deze aangelegenheid zal ernstig overwogen dienen te worden, en niet minder, indien men, gelijk W. wil, tot eene vermeerding met een 5e eskadron per regiment over gaat. Eene nieuwe hoofdofficiersplaats toch, zal bezwaarlijk reden van bestaan kunnen hebben, noch in W.'s, noch in mijn gedachtengang.

Behalve voor de oefening, schijnt mij een vaste eskadronscommandant, dus geen reserve-ritmeester, gewenscht toe, om bij den divisie-ct. werkzaam te kunnen zijn en van advies te dienen, om welke reden detachering van een ritmeester uit het regiment der divisie aanbeveling verdient, daar deze beter op de hoogte is van de regimentsbelangen.

Daardoor wordt dan ook weder een officier minder onttrokken aan het regiment, b.v. bij de 4^e divisie te Amersfoort. De luitenants zijn bij de tegenwoordige eskadronsgewijze africhting och! zoo noodig! Twee officieren, waaronder doorgaans *zeer* jonge luitenants, per eskadron tijdens de winterafrichting bij de opleiding — zie ontwerp-Cavalerie-Reglement 1910, I (O. C. R. I.) — is door de vele detacheringen in den tegenwoordigen tijd niet ongewoon, waarbij het te kort aan officieren zeer zeker eveneens eene groote rol speelt.

Dat men geen jongelui voor ons mooie vak, zou kunnen krijgen is bijna ondenkbaar; hoevele reserve-luitenants zouden niet gaarne voor vast overgaan? Hoevelen zijn er niet onder hen, die vroeger

nimmer lust tot het vak hadden, en het, nu kennende, ontzaglijken spijt hebben, er destijds voor bedankt te hebben. Zien wij hierin niet eenige aanwijzing, om te trachten ook langs anderen weg ons officierskader compleet te krijgen! Waarom niet dezen jongelui de gelegenheid open gesteld, een cursus van b.v. 2 jaren aan de Academie te volgen en hen, na gebleken voldoende bekwaamheid, in het vaste korps doen overgaan. Men begrijpe mij goed: *Nimmer een reserve-luitenant, zonder meer, overplaatsen bij het vaste kader!* Ik kan dan ook nauwelijks geloof hechten aan hetgeen mij dezer dagen ter oore kwam, n.l., dat eene regeling in overweging zou zijn, waarbij aan reserve-luitnants met een titel, als Ingenieur, Mr. in de rechten, enz., zou worden toegestaan in het vaste officierskorps over te gaan. De voorwaarde, hier genoemd, zou worden gesteld, om te voorkomen, dat het leger een toevluchtsoord zou worden voor leegloopers, zonder examens.

Ik kan de juistheid dezer bewering niet nagaan, doch gesteld, dat eene dergelijke regeling tot stand kwam, zou daardoor dan niet openlijk erkend worden, dat de Militaire Academie en de Hoofdcursus, voor de officieren van die Wapens, waarbij reserve-officieren volgens deze regeling zouden kunnen overgaan, totaal overbodig zijn?

Er is maar één van de twee gevallen denkbaar: of de Militaire onderwijsinrichtingen zijn beslist noodig voor de vorming van *goede* officieren, en in dat geval dus *geen* reserve-officieren zonder nadere opleiding naar het vaste kader, of men kan wél volstaan met van diploma's voorziene reserve-luitenant en dan: weg met die geldverblindende militaire scholen! (Volgens de Staatsbegrooting voor 1911 vragen de drie instituten voor middelbaar militair onderwijs ruim f 397,000, welk bedrag bij opheffing natuurlijk niet geheel als batig saldo zou boekt kunnen worden. Voor de technische Wapens zou eene andere regeling moeten getroffen worden.) Om deze reden kan ik dan ook niet aannemen, dat het gerucht juist is.

Laat men de reserve-officieren, gelijk ik wensch, een cursus volgen, welke met goed gevolg moet worden doorloopen, zoo kan men over meer personen beschikken, want wat doet het er dan toe, of b.v. jongelui, reserve-luitnants met voldoende algemeene ontwikkeling, ledig loopen, omdat zij nog niet zoo gelukkig waren in de burgermaatschappij te slagen.

Vele jongelui waren door een samenloop van omstandigheden niet in de gelegenheid op het juiste tijdstip cadet te worden, waardoor voor hen de kans om cavalerist te worden verdween. Onder hen waren dikwijls zeer geschikte krachten voor ons Wapen te vinden geweest; welnu, die behoeven dan niet meer voor de cavalerie verloren te gaan.

Thans neemt men zijne toevlucht tot infanterie-officieren. Behalve dat men het Wapen der infanterie daarmee moeilijk een dienst zal kunnen bewijzen, is het nog de vraag, of men bij reserve-luitnants

niet veel meer kans heeft *paardenmensen* aan te treffen dan bij de infanterie-officieren.

Immers het reservekader bij de cavalerie spruit voort uit gefortuneerde families, veelal équipage houdende, zoodat hunne zonen van jongs af met paarden vertrouwd zijn, doorgaans ook reeds op jeugdigen leeftijd hebben gereden; werkelijk niet te onderschatten voordeelen voor de rijkunst en het paardenmateriaal der cavalerie.

Ik twijfel dan ook niet, of de vermeerdering met 16 officieren ter vervanging van 4 ritmeesters en 12 luitenants, zal, wat de recruiteering betreft, geene bezwaren opleveren.

Thans komen wij tot het kader, een zeker niet minder belangrijk vraagstuk.

Ook hier ware m.i. detachering van de cavalerie bij de divisie-eskadrons de aangewezen weg; is dit niet mogelijk, zoo is het duidelijk, dat slechts wachtmeesters van de cavalerie met de noodige ondervinding worden overgeplaatst bij de bedoelde eskadrons.

Het groote voordeel van detachering, zoowel van officieren als wachtmeesters, is echter hierin gelegen, dat men op den duur bij het Wapen der cavalerie over patrouillecommandanten kan beschikken, die weten waarop het voor het hoofdwapen aan komt, zoodat daardoor het bezwaar in den aanvang van mijn artikel genoemd, n.l. dat de cavalerie bij de samenwerking der Wapens niet voldoende nuttig effect oplevert, wordt opgeheven.

Aannemende, dat de getalsterkte van het kader bij het divisie-eskadron ongeveer het zelfde is, als bij het tegenwoordige eskadron, zoo zouden er dus \pm 40 onderofficieren meer noodig zijn. Geen luttel vermeerdering! Onder de tegenwoordige omstandigheden zal het verkrijgen van dit aantal groote bezwaren medebrengen:

Waar men van de nieuwe soldijregeling had mogen verwachten, dat de kadertoestanden beter zouden worden, dat de lust, om onderofficier te worden, zou toenemen, daar ziet men het tegengestelde. Het zal wel niet noodig zijn te zeggen, hoe wij met schrik den vasten fouriersrang hebben zien afschaffen, maar nog meer, hoe wij, ten gevolge van het nieuwe stelsel, zeer goede oude krachten, die nog niet in aanmerking kwamen voor wachtmeester 1ste klasse, den dienst zien verlaten. Zij redeneeren aldus: Had ik de zekerheid na eenigen tijd 1ste klasse te kunnen worden, dan bleef ik wel. Die zekerheid is er niet; eene ongelukkige beoordeeling, tegenspoed bij het examen en dergelijke zijn voldoende om niet te slagen. Verder verricht men als wachtmeester het zelfde werk als een wachtmeester 1ste klasse.

Dit laatste kan niet anders; het aantal 1ste klasse wachtmeesters is nog lang niet compleet. Onder de uitstekende oude wachtmeesters waren er velen, die strandden op de gymnastiek of het schermen, vele jongeren, er voor in aanmerking komende door een ruim driejarigen diensttijd, stonden op een te laag peil van ontwikkeling. Men moet dus voor de zelfde diensten van beide soorten gebruik maken, terwijl de

betaling heel wat minder is (\pm f 0.35 per dag). De ouderen nemen daarom liever het zekere voor het onzekere en trachten eene betrekking als politieagent, conducteur, enz. te krijgen, waarin zij meer verdienen, dan als gewoon onderofficier.

Zoo zagen wij werkelijk *goede*, nog jonge wachtmeesters weggaan, en van waar moeten nu de nieuwe titularissen komen? Natuurlijk uit de vrijwilligers, maar als men het gehalte nagaat van hen, die de laatste jaren dienst namen, dan is er reden om de toekomst, wat het cavalerie-kader betreft, somber te gemoet te zien. Er moeten nu eenmaal wachtmeesters zijn en dus moet men zijne toevlucht wel gaan nemen tot personen, die anders niet in aanmerking kwamen voor de zilveren strepen. In het verschiet kan het aantal 1ste klasse-wachtmeesters dan ook niet groot zijn en toch, moest niet al het kader aan deze eischen voldoen?

Had men destijds een weinig meer kunnen ingaan op de voorstellen, gedaan door de Vereeniging »Ons Belang«, dan waren wij wellicht reeds ontkomen aan den moeilijken toestand, waarin wij nog steeds met ons kader verkeeren.

Velen onder ons, officieren, hebben weinig op met deze Vereeniging, en ook ik betreur het, dat het hiertoe kwam, maar is haar ontstaan niet het gevolg geweest daarvan, dat het zooveel tijd gekost heeft, dit moeilijke vraagstuk in de goede richting te leiden?

Men mag zeker geene verwijten doen hooren, want het is duidelijk, dat hier wel een kleine variant op het straks gezegde van toepassing is. De officieren, belast met de regeling dezer hoogst moeilijke aangelegenheid, waren *officier*. Het was voor hen zoo moeilijk te weten, waarop het eigenlijk aan komt voor den onderofficiersstand.

Deze had zich immers nooit geuit; hoe kon men dus voldoende op de hoogte zijn van de fouten, welke aan het stelsel kleefden, om die in een nieuw stelsel te elimineeren.

Waar de verbetering van bovenaf dus zooveel bezwaren mede bracht, moest wel het streven ontstaan, om de autoriteiten van onder af, de plaats, waar men het weten kon, in te lichten, en om nu in staat te zijn uit alle hoeken zuivere en goede gegevens te verzamelen en te overwegen, alvorens die te verstrekken, kwam men tot vereenigen.

Dat men aan die adviezen in den aanvang weinig waarde hechtte, ook dat lag voor de hand, gezien het nog korte bestaan van de vereeniging, den minder gepasten toon, welke dikwijls werd aangeslagen, en de stormen, welke in den eigen boezem woeden; waarlijk niet veel vertrouwen wekkende omstandigheden.

Thans is de toestand veel verbeterd, al vind ik nog steeds artikelen in het Algemeen Militair Weekblad, welke onnoodig prikkelend geschreven zijn. Laat het Hoofdbestuur toch bedenken, dat men schrijft met de bedoeling, dat een en ander onder de oogen der autoriteiten zal komen, m.a.w. van »meerderen« en zou het nu meenen, dat

men op papier niet even goed als mondeling verplicht is zijn afstand tot den superieur te bewaren?

Men moest begrijpen, dat de kans op verbetering geringer wordt, indien men hén ontstemt, van wie de verbetering moet komen. Bovendien speelt men aldus in de kaart van hen, die geen kennis wenschen te nemen van den inhoud van hēt Weekblad.

Toch moesten wij een weinig meer aandacht schenken aan het orgaan dezer Vereeniging, want naast de enkele, m.i. afkeurenswaardige ingezonden stukken, heeft het vaak zeer goede en behartigenswaardige artikelen, waaruit blijkt, dat het streven schoon is.

En nu redeneere men niet: »Een schoon streven? Och kom, alles eigen belang!» want, zoo men dit wil, kan men de daad van elken mensch terugbrengen tot een handelen uit eigen belang; al wat, door welk individu ook, gedaan of nagelaten wordt, is een gevolg van hetgeen hem op het oogenblik of in verband met andere omstandigheden in de toekomst het aangenaamste is. (Hiervoor en voor de eischen waaraan het kader tegenwoordig moet voldoen leze men: Eenige beschouwingen over het hedendaagsch gevecht, door C. COUVÉE, M. S. N°. 12, 1903 vgg.) Het is volkomen juist, het gaat om positieverbetering, maar het geluk wil, dat dit nauw samenhangt met eene *verbetering van het kader, een groot legerbelang*. Waarom zouden wij dan de oogen sluiten voor het werken dezer Vereeniging, welke zijne leden wijst op de fouten, welke den onderofficiersstand aankleven, die zuivere begrippen omtrent rechten, plichten, militaire opvoeding, enz., enz. tracht ingang te doen vinden.

Ten bewijze hiervan wil ik, vooral voor hen, die geen enkelen blik in het weekblad wenschen te slaan, hier een paar regels aanhalen uit N°. 48, 2 December 1910.

»Op 't *gehalte* der O.O., dáár komt het dus op aan, willen zij tot het doel, eene betere regeling hunner (rechts-) positie geraken. Hoe beter het gehalte des te meer wetten en reglementen zullen getuigen van meerder vertrouwen en gezagstoekenning bij de onderscheidene uitvoeringen derzelve.

»Plicht en Recht! Plicht berustende op het *meer* doen dan zijn plicht (want die zijn plicht doet, zonder meer, ... hij doet niet genoeg). Bij de vervulling onzer roeping: plicht en nog eens plicht; plicht opgevat in den zin, zooals hij eens door een bekend paedagoog zoo welmeenend werd uitgesproken (eene raadgeving die wegens hare *herhaling*¹⁾ wellicht ten overvloede wordt gegeven, doch niettemin steeds innig mooi blijft).

»Geeft u met algeheele toewijding aan de U opgelegde taak de militaire en zedelijke opvoeding (voltooiing) van den soldaat; leg bij al uwe handelingen rechtvaardigheid en strenge rechtschapenheid

1) Ik cursiveer.

aan den dag; zedelijkheid in het openbaar en bijzonder leven, toewijding aan den huiselijken haard; verdraagzaamheid tegenover andersdenkenden; ernstig zoeken naar het ware en goede, liefde tot den evenmensch, onbevangenheid van oordeel, vergevingsgezindheid tegenover anderer feilen en onverbiddelijke strengheid tegenover eigen tekortkomingen; fierheid zonder hoogmoed, nederigheid zonder serviliteit; gevoel van eigen waarde tegenover meerderen, vriendelijke toenadering tegenover gelijke, opheffende welwillendheid tegenover »minderen«, en een weinig verder: »Zijn recht, zijn plicht, doch in de eerste plaats, plicht«.

Voorwaar, eene Vereeniging, welke zijne leden van deze schoone begrippen tracht te doordringen, moet men niet al te hard vallen, als haar nog feilen aankleven, gelijk ik hierboven opnoemde, en welke gedeeltelijk voortspruiten uit de omstandigheid, dat op het oogenblik het gehalte nog niet is, gelijk men het in N°. 48 wenscht.

Moeten wij, officieren, er niet eer prijs op stellen, dat men van uit het onderofficierskorps *zelf* streeft naar die verbetering. Wat steekt er voor verkeerd in, om zich op de hoogte te stellen van wat er omgaat bij deze mannen, met wie wij dagelijks moeten werken aan het schoone doel: onze jonge recruten op te voeden tot flinke, krachtige, zelfstandige menschen, eene vorming, welke niet alleen voor de verdediging van het vaderland maar ook voor het maatschappelijk leven van zoo onschatbare waarde is; eene omstandigheid, welke helaas, in het burgerleven nog zoo weinig beseft wordt, anders zouden wij, militairen, daar wel een weinig meer waardeering vinden.

Zijn wij zelfs niet *zedelijk* verplicht kennis te nemen van de artikelen in het Militair Weekblad, al ware het alleen uit belangstelling voor hen, zonder wie wij onmogelijk tot dit grootsche doel kunnen geraken? Hadden wij dit allen meer gedaan, velen zouden de oogen zijn opengegaan, en voor zoover zij hiertoe niet uit eigen beweging kwamen, hunne begrippen omtrent de verhouding van den officier tot den onderofficier reeds lang gewijzigd hebben. Dan waren er thans stellig nog meer compagnies-, (eskadrons-, batterij-) commandanten als de Kapitein A. H. VAN ALPHEN DE VEER. Men leze vooral toch zijn artikel, *ook wij cavaleristen*: »De sectie-opleiding. De officieren de aanvoerders; de onderofficieren de ruggegraat van het leger«. (Militaire Spectator N°. 10, 1910.)

Welk een ideaal dienen moet het zijn bij zulk eene compagnie, zoowel voor officieren als onderofficieren. Welk een vertrouwen spreekt er uit dat artikel van den comp^{les}.-c^t. voor zijn kader; men staat daar werkelijk naast elkaar. Welk een goede geest moet daar heerschen, hoe verheffend moet dit stelsel werken op de onderofficieren. Hoe wordt daar gewerkt in den geest van »Ons Belang«, dat dit alles reeds *lang geleden* wenschte. Welke *gunstige* resultaten *moeten* hier verkregen worden. Kapitein DE VEER behoeft ons die eigenlijk niet mede te deelen, de uitkomsten kunnen niet

anders dan schitterend zijn en daarop komt het ten slotte toch het meeste aan. Hier is tevens het bewijs, welke de drijfveeren der onderofficiersvereeniging dan ook mogen zijn, dat zij middelen aan de hand doet, waarmede *goede resultaten* zijn te bereiken.

Men houde mij ten goede, dat ik dit onderwerp een weinig uitgebreider besprak. Ik ken n.l. vele kameraden, die niets willen hooren van een drang, opkomende uit eene vereeniging, ook zelfs niet al is het een drang naar het goede, en ik hoop dan ook, dat na deze uiteenzetting hun oordeel over het streven der onderofficiersvereeniging een weinig milder zal worden. Behooren de leden van »Ons Belang« niet doorgaans tot het *beste kader*? Hebben ze hieraan wel ooit gedacht?

Uit de »Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1911, VIII^{ste} Hoofdstuk, stip ik aan:

»Ondergeteekende twijfelt niet, of de voorgestelde regeling¹⁾ zal door de belanghebbenden met ingenomenheid worden tegemoet gezien.

»Het betreft hier immers een maatregel, waaruit blijkt van het vertrouwen, waarmede aan hen eene grootere mate van zelfstandigheid zal worden toegekend, en waarbij tevens wordt te gemoet gekomen aan *vroeger kenbaar gemaakte billijke verlangens*.²⁾ Van dit standpunt gezien mag men aannemen, dat de invoering van het stelsel verheffend zal werken op den geest onder de onderofficieren en soldaten.

Waar nu Z.E. de Minister zich verwaardigde kennis te nemen van de verlangens der onderofficieren, kenbaar gemaakt door hunne Vereeniging, en er zelfs aanleiding in vond, hierop daadwerkelijk in te gaan, daar zullen wij, officieren, toch ook wel een weinig aandacht aan die Vereeniging mogen schenken.

De Minister verklaarde bovendien, dat er geene redenen bestonden voor het tegenwoordige, om in te grijpen in het vereenigingsleven.

Bij de behandeling der Oorlogsbegrooting in de Tweede Kamer trof mij echter eene mededeeling, welke ik zeer betreur, n.l.: »Aanvankelijk was »Ons Belang« den Minister niet antipathiek, maar thans wordt *collectief opgetreden om pressie op den minister uit te oefenen*.

Dit nu, is ten eenen male ongeoorloofd en spoedig zal hierin verandering moeten komen, daar »Ons Belang« anders meer zou gaan gelijken op de z.g. vakvereeniging, welke veelal hare toevlucht neemt tot krachtmaatregelen, om het voor oogen gestelde doel te bereiken.

Pressie nu, kan men beschouwen als de zwakste dezer krachtmiddelen, maar deze zijn, onder welken vorm ook, in het leger ontoelaatbaar en het einde zou dus zijn, dat de Minister het wél

1) Vermindering van Rijkszorg voor, en verhooging van eigen zorg van de betrokken militairen ten aanzien van de voorziening in hunne dagelijksche levensbehoeften.

2) Ik cursiveer.

noodig oordeelde met kracht tegen de Vereeniging op te treden. (Zie M. S. N°. 12 1910, blz. 186, 2e alinea.)

Ik hoop echter zeer, dat »Ons Belang« door hare handelwijze in den vervolge dit zal weten te voorkomen, want ook ik ben met Mr. J. A. EIGEMAN van oordeel (het bleek reeds uit mijne beschouwingen hierboven), dat van vereenigingen, welke hun taak goed begrijpen en met tact optreden eene heilzame werking kan uitgaan, »omdat de belangen in eigen kring, de behoeften en nooden het eerst gekend worden door hen, die daartoe behooren«, evenals dat, door haar streven naar en het verkrijgen eener juiste omschrijving van rechten en plichten, d.i. eene regeling der rechtspositie, voor goede verhoudingen de beste waarborg verkregen zal worden.¹⁾

Leverde het straks uit de staatsbegrooting aangehaalde niet een aardig bewijs voor die heilzame werking? Door de kenbaar gemaakte, billijke verlangens kwam de Minister tot een stelsel, waarvan Z.E. zelf verklaart, dat het *verheffend* zal werken op den geest onder de onderofficieren en soldaten.

Daarom nogmaals, laten wij de onderofficiersvereeniging, nu zij er eenmaal is, niet negeeren, doch integendeel voeling met haar blijven houden, laten wij met onze meerdere ontwikkeling, beschaving en kennis haar z.n. voorlichten, als zij op sommige oogenblikken mocht afdwalen van den moeilijken weg, dien zij *mag* en wenscht te bewandelen. Dan ben ik overtuigd, dat »pressie uitoefenen op de autoriteiten« en »afkeurenswaardige artikelen«, waaronder het noodlottige over Portugal, weldra tot het verleden zullen behooren.

Billijkheidshalve zij hieraan nog toegevoegd, dat het Hoofdbestuur op door mij gestelde vragen o.a. antwoordde: »Ook wij zijn pijnlijk getroffen door de woorden van Z.E. den Minister van Oorlog« en verder: »Onze organisatie *kan* en *mag* geen pressie uitoefenen, dit staat voor ons vast«.

Ook hier zal dus vermoedelijk wel eenig misverstand aanwezig zijn, schijn kan echter veel kwaad doen. Bij meerdere belangstelling zal de ware bedoeling duidelijker worden.

En thans weder terugkomende tot mijn aanvankelijke veronderstelling, dat het bezwaar zal opleveren, indien men het kader der cavalerie met ± 40 , liever meer, leden zou moeten uitbreiden, moet ik verklaren, dat die vrees zich grondt, op hetgeen wij thans zien gebeuren sedert de invoering van de nieuwe soldijregeling. Ik ben dan ook overtuigd, dat daarin wel spoedig verandering moet worden gebracht en in verband hiermede is het een verblijdend verschijnsel, dat Z. E. de Minister van Oorlog wel nota blijkt te nemen van verzoeken, door de onderofficieren zelf gedaan.

Ik zeide zooeven »liever meer dan ± 40 «. Ik zou n.l. bij elk

1) Daar ik het artikel van den Heer EIGEMAN niet te mijner beschikking heb, citeer ik uit de boekbeoordeeling op blz. 890 M. S., N°. 12, 1910.

peloton van het divisie-eskadron, gedurende het geheele jaar 2 wachtmeesters en gedurende den zomerdienst een derden wachtmeester willen indeelen.

Men zal immers bij de infanterie gaarne over een voldoende aantal onderofficieren willen beschikken, om de noodige patrouilles te kunnen uitzenden.

Gedurende de wintermaanden keert de 3^e onderofficier naar zijn eskadron terug, waar hij *broodnoodig* is bij de africhting der recruten en de verdere opleiding der afgerichten. Het komt n.l. voor, dat men bij de recruten een korporaal met het radicaal voor wachtmeester als onderwijzer moet aanwijzen, dat de oude manschappen staan onder den oudsten korporaal, zelfs onder diens leiding moeten marga-schieten, omdat er wegens weekdienst, wacht en cantine (o! die onderofficier in de cantine!) geen enkel wachtmeester beschikbaar was, terwijl de 2 luitenants andere diensten hadden, waarbij zij niet gemist konden worden.

Aldus geen overdreven luxe vier wachtmeesters per regiment meer. Men heeft dit te kort blijkbaar uit het oog verloren, toen men de depots afschafte. 1) Het kan niet anders, dit te min aan kader bij de eskadrons komt ten nadeele van de opleiding.

Als 3^e wachtmeester nu worde elken zomer een ander onderofficier van het eskadron (cavalerie) gedetacheerd, zoodat na verloop van enkele jaren vele wachtmeesters op de hoogte zijn van hetgeen voor de infanterie van het meeste belang is bij de verkenning.

Daar deze onderofficieren bovendien nu en dan het tirilleeren der infanterie moeten medemaken, worden zij tevens gevormd tot goede groepscommandanten, hetgeen wederom van veel belang is voor de cavalerie, waar deze tot het gevecht te voet moet afstijgen. Bij onze recrutenafrichting zijn zij ook bijzonder geschikt voor de instructie van dezen dienst. Ik wil er hier nogmaals op wijzen, dat, al is er verschil tusschen het vuurgevecht der infanterie en dat van ons Wapen, de toestand het zelfde wordt, zoodra men zich te *voet* in beweging stelt. Daarom streve men in de cavaliereglementen in dit opzicht naar overeenstemming met die der infanterie.

Wellicht verdient het aanbeveling ook de vaste wachtmeesters slechts te detacheeren, b.v. voor 3 à 4 jaar, daar deze nog wel zoo goed op de hoogte zullen zijn van hetgeen de infanterie betreft, dan

1) Men heeft toen het aantal wachtmeesters zelfs verminderd, door den opperwachtmeester dienstdoend officier als opperwachtmeester-instructeur aan te stellen, zoodat deze eigenlijk niet meer als sectie-ct. optreedt.

Ook is er toen geen rekening mede gehouden, dat het veldeskadron met pl.m. 50 man en ongeveer 30 paarden werd vermeerderd, zoodat de administratieve werkzaamheden zeer werden uitgebreid. Denken wij daarbij aan de zooveel tijd vragende kleedingskamer, dan spreekt het vanzelf, dat de esk.-ct, om de administratie gaande te houden, een korporaal op het bureau werkzaam stelt, en als er geen geschikt persoon onder deze titularissen aanwezig is, zelfs zijn toevlucht moet nemen tot een wachtmeester. Een korporaal-fourier is dan ook dringend noodig.

de slechts voor de zomermaanden bij het divisie-eskadron verblijvende onderofficieren. Dit zal echter vrij kostbaar worden, want de vaste wachtmeesters zullen bij voorkeur moeten voldoen aan de eischen van den wachtmeester 1ste klasse. Doorgaans zullen zij gehuwd zijn en men kan toch moeilijk van deze menschen twee keer de financiële offers voor eene verhuizing in 's Lands belang vergen. Eene overplaatsing brengt onder de tegenwoordige bepalingen reeds groote onkosten mede voor den betrokkene.

Thans komen wij tot de africhting en verdere opleiding der huzaren, die kunnen bestaan uit vrijwilligers en miliciens. Allen moeten echter in October in de gelederen komen, daar de africhting gedurende de wintermaanden moet plaats hebben; des zomers is daarvoor geen gelegenheid. Hier zij opgemerkt, dat de korporaals kunnen gevormd worden uit deze vrijwilligers, indien men althans in de toekomst niet besluit tot eene geheele nieuwe wijze van kader-vorming, gelijk ik mij voorstel, dat eens zal komen. Ook kunnen korporaals van de cavalerie bij de divisie-eskadrons geplaatst of getetacheerd worden.

De milicien-huzaren blijven ook hier 2 jaar onder de wapenen; zoodat men steeds bij de oefeningen met de infanterie beschikt over in meerdere of mindere mate, doch voldoende onderlegd personeel voor den dienst van het divisie-eskadron.

Als huzaar moet hen nu geleerd worden al datgene, genoemd in de punten 40 tot en met 44 van het Ontwerp Cavalerie-Reglement, -I. 1910. Het pionieren blijve beperkt tot het hoogst noodige, terwijl van deel II voornamelijk de pelotonsschool moet beoefend worden; de manschappen moeten de teekens en fluitsignalen, zoowel uit dit deel als uit den velddienst kennen en van dit laatste voorschrift in de eerste plaats de verplichtingen als ordonnans, 1) patrouilleruiter en vedet.

De huzaar van een divisie-eskadron moet echter meer kennen. Hij zal op de hoogte moeten zijn van de belangrijkste teekens der infanterie, zoowel bij den marsch, als bij het gevecht. Hij moet, dit is duidelijk, geen infanterist zijn, maar wel zooveel handigheid hebben om de bewegingen der infanterie zonder stoornis te kunnen volgen, d.w.z. niet de marschen doch de ontwikkeling tot (waartoe men de cavaleristen tijdig laat afzitten) en het daarop volgend vuurgevecht, om hem het zoo gewenschte inzicht in de geheimenissen van den infanteriestrijd te doen krijgen. Ook zal het goed zijn hem te voet in te deelen bij infanteriepatrouilles voor de nabijverkenning en hem te doen zien, in hoeverre hindernissen van allerlei aard van invloed zijn op de bewegingen van troepen en den afzonderlijken man te voet, opdat hij beter kijk krijgt op het terrein in verband met de troepenverplaatsing.

Bij deze oefeningen met het hoofdwapen doen in de eerste plaats

1) Hierbij vergete men niet, hem goed op de hoogte te brengen van de betekenis der vlaggen in Bijlage IV, V.V.

de officieren en het kader mede, aanvankelijk z.n. als leerling vervolgens als c^t. eener afdeeling, hetzij infanteristen of afgezeten ruiters.

Vervolgens krijgt men de samenwerking der pelotons huzaren te paard met de infanterie, waarbij de ruiters vanzelf den dienst in verband met dit Wapen leeren, en ten slotte moet het eskadron in zijn geheel geoefend worden, een paar dagen in de eskadronsschool en voor het overige op de wijze door W. aangegeven in zijn artikel G. v. C. en wel »II. Beschouwingen omtrent het gebruik der veiligheidscavaleries«, waarvoor de oefeningen in grooter verband noodig zijn.

Ik ben ervan overtuigd, dat men op deze wijze beschikt over divisie-eskadrons, welke ten volle voor hunne taak berekend zijn, terwijl de collega's der infanterie dan ook zullen weten, wat men van ons, cavaleristen, kan vergen en hoe men ons moet gebruiken.

Dat de divisie-eskadrons op de zelfde wijze bewapend zijn als de tegenwoordige eskadrons, en voor het cavaleristische gedeelte moeten ressorteeren onder den Inspecteur der Cavalerie, zal wel niet gezegd behoeven te worden.

Hier nog eene enkele opmerking over het paardenmateriaal. De Heer VAN SLOBBE wees reeds op het Duitsche denkbeeld (blz. 724). Welk een prachtig goedkoop middel om de cavalerie in dit opzicht omhoog te brengen. Ik moet er evenwel aan herinneren, dat ook bij de divisie-eskadrons vlotte paarden noodig zijn. Deze eskadrons bewegen zich doorgaans met minder snelheid en over kleinere afstanden, dan die der cavalerieregimenten; men kan dus wel paarden met minder uithoudingsvermogen bij de divisie-eskadrons overplaatsen, zooals het Duitsche denkbeeld aangeeft. Nimmer mag dit echter ontaarden in een loozen van paarden, welke anders bijna op reform zouden worden gesteld. Per divisie-peloton zijn minstens 5 uitstekende paarden noodig, terwijl het door den luitenant gecommandeerde peloton, bij den divisiestaf in garnizoen, dat wellicht regelrecht door den Div.-C^t. zal uitgezonden worden, dus op grooter afstanden (zie blz. 765), van zeer veel goede paarden zal moeten voorzien worden.

Hier denkende aan de africhting van een 500-tal nieuwe paarden, bij de oprichting der 4 divisie-eskadrons benoodigd, dwalen de gedachten onwillekeurig af naar de depots, waar men reeds nu met de handen in het haar zit over de remonteberijders. Telkens toch, komen bij de regimenten aanvragen en het kost den eskadronscommandanten voortdurend meer hoofdbrekens nog eenigszins geschikte vrijwilligers voor die betrekking op te geven. Zelfs worden er al personen, als ongeschikt, uit Haarlem teruggezonden.

Waar moet het heen? Zelfs zonder eene vermeerdering van 500 paarden moeten wij vastloopen met de africhting. Alhoewel niet aan een depot geweest zijnde, meen ik wel te kunnen beweren, dat het gehalte der remonteruiters veel minder is dan voor eenige jaren, en dit zal steeds erger worden. Hoe moet de africhting der jonge paarden daaronder lijden?

»Waar het een eisch is, welke in het bijzonder voor den militairen ruiters van beteekenis is, dat de ruiters met de eenvoudigste middelen en met de geringste lichamelijke inspanning zijn paard, ook met één hand en onder moeilijke omstandigheden, kan besturen, terwijl dit slechts op *behoorlijk afgerichte*¹⁾ paarden bereikbaar is« (O. C. R. I., p. 190), daar ligt het voor de hand, dat, zoo er geen verandering komt, onze paarden in de toekomst niet zullen voldoen aan de eischen, welke men aan een militair paard moet stellen.

Bovendien rijst de vraag, hoe moet men op den duur recruten africhten op onvoldoend afgerichte paarden, want men kan niet veronderstellen, dat er onder de tegenwoordige omstandigheden veel kans bestaat, dat eenmaal *slecht* afgerichte paarden bij het veldeskadron nog zóóveel verbeterd worden, dat zij voor recrutenafrichting volkomen geschikt zijn, zelfs al legt men zich met den meesten ijver toe op de beoefening van het gestelde in Hoofdstuk VIII. De voortgezette opleiding. (O. C. R. I.)

Het moet dan ook dringend noodig zijn, dat er verandering kome in de recruiteering der remonteberijders aan de depots en dan geloof ik, dat ons slechts één weg open staat.

Men make er een instituut van, in den geest van die inrichting bij het koninklijke staldepartement, met voor vast aangestelde directeur en instructeurs.

Men neme jonge krachten aan op proef, die bij de depots worden opgeleid en alleen voor vast worden aangesteld, zoo zij blijken hebben gegeven uitstekende remonteruiters te kunnen worden. Of zij burger dan wel militair moeten zijn, zal een punt van overweging uitmaken. Daar de sympathie voor het militaire hier te lande niet groot is, zal men wellicht meer liefhebbers voor dit vak vinden, zoo men hen burger laat blijven (al dragen zij ook eene soort uniform). Men noeme dan de depots b.v. »dresseerschool«. Men make er een menschaardig bestaan van, door eene goede betaling, d. w. z. eene zoodanige, waarbij men goede vooruitzichten heeft bij het leveren van goed werk en langeren diensttijd, en men, zelfs gehuwd zijnde, fatsoenlijk kan leven. Worden zij militair, zoo geve men hun titulaire rangen.

Worden zij eindelijk te oud voor de africhting, zoo moeten zij behoorlijk gepensionneerd worden; daar deze personen om hunne groote kennis van paarden wellicht nog zeer gewild zullen zijn bij particulieren als koetsiers, behoeven zij niet bevreesd te zijn voor een kwaden ouden dag.

Dán zullen er stellig genoeg personen te vinden zijn voor deze betrekking en dan kan men hooge eischen stellen.

Duur!? Ja dat is het, maar brengt dit zijne rente niet ten volle op. Krijgt de cavalerie geen uitstekende paarden, waarmede men ten strijde durft trekken, als dit mocht voorkomen; stijgt het rijkunstig

i) Ik cursiveer

peil der huzaren niet; en, wat een financieel voordeel is, worden de paarden ten slotte daardoor niet minder in de soep gereden? Excusez le mot.

Dat men met de oplossing van dit moeilijke vraagstuk moge slagen, vóórdat zal blijken, dat er geene goede krachten meer aanwezig zijn bij de eskadrons, om in de behoefte aan remonteberijders bij de depots te voorzien.

De kosten voor de divisie-eskadrons, gelijk ik ze schetste, zullen ontegenzegglijk groot zijn, grooter dan voor het toevoegen van een 5^e eskadron aan de cavalieregimenten. Toch behoeven wij niet te wanhopen, wielrijdercompagnieën en de zoo dure mitrailleur-afdelingen, zagen wij ook wel verrijzen, terwijl men moeilijk zal kunnen zeggen, dat de divisie kan volstaan met een eskadron, *dat niet voor zijn taak berekend is*, wijl het daarin niet is opgeleid.

Behalve de voordeelen, welke reeds in het bovenstaande bleken, is er nog een belangrijke factor.

De officieren van het divisie-eskadron volgen des winters de tactische oefeningen op de kaart van de infanterie. Hierdoor en door de omstandigheid, dat dit Wapen dikwijls bij de oefeningen samen werkt met de artillerie, krijgen onze officieren een veel ruimer inzicht in de tactiek der andere Wapens, want ook bij onze oefeningen op de kaart blijven wij doorgaans te veel cavalerist: er zijn immers slechts zeer weinig cavalerie-officieren, die de Hoogere Krijgsschool bezochten, en de enkelen, die wij kennen, worden helaas, althans voor het Wapen, bij den generalen staf overgeplaatst.

Die ruimer tactische blik is voor den patrouillecommandant niet alleen, maar voor elk cavalerie-officier van het grootste gewicht. De bij de divisie-eskadrons gedetacheerd geweest zijnde officieren zullen later in staat zijn de tactische oefeningen op de kaart bij de cavalerie op een hooger peil te brengen. Op den duur zal de tactische cursus voor ritmeester waarschijnlijk overbodig worden.

Zoo ben ik dan gekomen aan het einde mijner beschouwingen. Het onderwerp is nog vrij nieuw, maar niet geheel, want is er, goed beschouwd, wel ander nieuws onder de zon, dan dat men proeven neemt met soldaten op paarden bij diensten, waarvoor men vroeger cavaleristen gebruikte!

De tijd zal uitwijzen of mijne opvattingen juist zijn, maar hoe dan ook, reeds thans is m. i. eene bespreking van dit voor de Nederlandsche infanterie en cavalerie zoo belangrijke vraagstuk zeer gewenscht.

Ik twijfel geenszins, of aan de door mij gegeven oplossing kleven nog verscheidene gebreken. Moge deze voor velen eene aanleiding zijn dit onderwerp nader onder de oogen te zien, waarna ik hoop beschouwingen te zullen aantreffen, voortgesproten uit den boezem der beide Wapens.

Weduwen- en weezenkas voor de officieren der Landmacht.

In de Juli-aflevering van dit Tijdschrift maakt de gepensioneerde Luitenant-Kolonel-Kwartiermeester MÄRCKELBACH eenige opmerkingen over den inhoud der brochure: »Beschouwingen over de Weduwen- en Weezenkas voor de officieren der Landmacht«, met het doel »recht te zetten, wat door tegenstanders onjuist is voorgesteld of, door het verleden te laten spreken, op sommige beschouwingen een ander licht te laten vallen«.

Het wil ons echter toeschijnen, dat Overste M. de door ons samengestelde brochure zeer vluchtig heeft gelezen en zich niet heeft ingedacht in ons bedoelen en streven. Immers de gemaakte opmerkingen zijn o. i. niet juist, of er bij de haren bijgeslept, of wel zij zijn van weinig of geen belang voor het wezen der zaak, voor het feit, waarom het gaat.

Zoo is door ondergeteekende niet gezegd, ook niet bedoeld, dat de *officieren* in het begin der vorige eeuw de Weduwen- en Weezenkas hebben opgericht. Immers, in de eerste vier regels van blz. 3 der brochure staat duidelijk, dat: bij besluit van den Souvereinen Vorst van 14 Januari 1815 N°. 29 de grondslag werd gelegd voor onze tegenwoordige Weduwen- en Weezenkas.

Door ons is geheel in het midden gelaten, wie de Kas heeft opgericht, omdat wij alleen het oog hadden op tegenwoordige toestanden. Wil de heer M. dit trachten af te leiden uit den inhoud der 3^e alinea dier blz., dan veroorloven wij ons op te merken, dat er toch maar een weinig goeden wil toe noodig is, om uit dien inhoud te begrijpen, dat uitgegaan is van de *onderstelling, dat de Regeering het nu aan de keuze der officieren sou gelaten hebben*, op welke wijze zij aan het verlangen der Regeering zouden willen voldoen, om door verzekering de toekomst hunner weduwen en weezen te bezorgen. Neemt men die onderstelling niet aan, dan is de inhoud dier alinea tot niets dienende.

Wij zijn het er dus met den heer M. ten allen tijde over eens geweest, dat onze Instelling op initiatief der Regeering is in het leven geroepen, terwijl door ons *niet is beweerd*, zooals overste M. op blz. 485, regel 8 v. b., meent, dat de officieren dit zouden gedaan hebben.

Wat valt hier nu recht te zetten of anders te belichten?

Wil de Heer M. soms, sterker dan wij dit gedaan hebben, in het licht stellen, dat de Regeering te zorgen heeft voor de toekomst der weduwen en weezen harer ambtenaren, alsmede aantoonen, waarin die zorg tegenwoordig bestaat?

Niet juist is mijne bewering, dat de Kas uitsluitend en alleen *is* gevormd uit de bijdragen van officieren, als men daaronder verstaat: sedert de oprichting der Kas.

Voor: *is* gevormd, moet dan worden gelezen: *wordt* gevormd. Maar doet dit veel af of toe aan den toestand van den tegenwoordigen tijd, waarover de brochure handelt? En zijn er aan de schenkingen, door de Regeering in der tijd gedaan, beperkende bepalingen verbonden, waardoor de Regeering den officieren alle medebeheer heeft ontzegd?

Wij hebben bovendien in de brochure niet de geschiedenis der Kas behandeld, doch alleen de Instelling besproken, zooals wij die tegenwoordig kennen. Als nu de Regeering sedert 25 jaren, volgens eigen verklaring van den heer M., geen cent meer uitgeeft voor onze Kas, wat blijft er dan over van die staatszorg voor weduwen en weezen, behalve de dwingende bepaling van deelname aan de Kas, en is het dan te veel gezegd en gevegd, dat de officieren van tegenwoordig, die alleen de lasten dragen, ook uitsluitend en alleen te bepalen zullen hebben, hoe de Kas zal worden ingericht en beheerd, opdat de lasten zoo min mogelijk drukkend zijn?

En of men nu uit die subsidies van vroeger maar kortweg mag besluiten, zooals de Heer M. dit schijnt te doen, dat de Regeering dit in den vervolge ook als haar plicht beschouwt, als het noodig werd, durven wij niet te beamen. Wij voor ons gelooven het niet; er over te twisten is natuurlijk doelloos, vooral ook, omdat de omstandigheden, die bijspringen noodzakelijk zouden kunnen maken, zoo geheel verschillend kunnen wezen.

Verder stelt de heer M. het in zijn opstel voor, alsof het deel der brochure, handelende over de belegging der fondsen, alleen ageert tegen de belegging van circa het geheele vermogen der Kas in Staatspapieren van wege de kleine rente, die deze afwerpen, en toont daardoor ons heele betoog over de wenschelijkheid om een financieel deskundige in de directie der Kas op te nemen, of aan deze een financieel adviseur toe te voegen, niet begrepen te hebben.

Wij toch, keuren de wijze van belegging af en zeer sterk, omdat zij veel te eenzijdig is en daardoor hoogst gevaarlijk voor het wel en wee der Kas, terwijl wij hoogere rente eerst in de tweede plaats wenschen.

En als de heer M. Staatspapieren absoluut noodig zou achten om eene veilige geldbegging te hebben, is het dan alweder noodzakelijk, dat dit alle Nederlandsche zijn? Zou Engeland, Frankrijk, Duitschland, Rusland, Japan, enz., enz. niet even goed als Nederland hunne schulden kunnen betalen en in hunne grondwetten bepalingen hebben, als ons G. W. art. 176?

Zoo ja, waarom dan niet eene behoorlijke verdeling van de beleggingen gemaakt, in stede van alles op ééne kaart te zetten?

Een directeur eener levensverzekering-instelling, die op de wijze,

als bij onze Kas is geschied, de wiskundige reserve der instelling zou beleggen, kreeg onmiddellijk zijn congé, niet alleen, omdat daardoor minder rente zou worden gemaakt, maar voornamelijk, omdat hij daardoor blijken zou geven absoluut ongeschikt te zijn voor zijne betrekking, daar hij met de, aan zijn beleid toevertrouwde belangen een hoogst gevaarlijk spel speelde.

Juist dat keuren wij in onze beleggingen zoo sterk af en daarom zouden wij zoo spoedig mogelijk, zooveel als de fondsenmarkt, zonder haar te drukken, dit zou toelaten, door omzetting van N. W. S. in andere fondsen eene betere verdeling van het belegde kapitaal wenschen te verkrijgen.

Nu kan dit nog zonder op den gemiddelden aankoop schade te lijden. Er is nog steeds eene koerswinst, doordien in de eerste helft van het bestaan der Kas de inschrijvingen N. W. S. tegen zeer lage koersen zijn verkregen.

Indien met eenige gegronde hoop op verbetering van het koerspeil der inschrijvingen N. W. S. in de naaste toekomst kon gewacht worden, zouden wij het met den heer M. eens zijn, dat het *nu* voor verkoopen van inschrijvingen N. W. S. geen tijd is. Maar aangezien het zich laat aanzien, dat de koersen eerder zullen dalen, dan ook maar eenigszins belangrijk omhoog gaan, en in verband met het feit, dat *nu nog met winst kan verkocht worden*, wat niet meer kan als de koers nog met een paar % achteruit gaat, zijn wij van meening, in afwijking met den heer M., dat wij den nu nog gunstigen tijd niet ongebruikt moeten laten voorbijgaan; en in dit meningsverschil moge de heer M. alweer eene pleitrede ontwaren voor den financieel-deskundige, dien wij ons zouden wenschen, ook al was het vermogen der Kas kleiner of grooter, dan wij hebben opgegeven. Het noemen der nominale waarde, als vermogen, in stede van de reële waarde der bezittingen van de Kas, is dan ook geene schromelijke vergissing, zooals de heer M., blijde met zijne ontdekking, triomfantelijk uitroept, doch niets anders dan eene gedachtenbepaling. Of de Kas een millioen meer of minder bezat, zou voorwaar geene enkele wijziging brengen in ons pleidooi voor het bezit van een financieel-deskundige.

Evenmin hebben wij ons schromelijk vergist in onze berekening der omzetting van f 7.470.000 inschrijvingen N. W. S. in 4% pandbrieven en obligaties.

Als er iemand zich schromelijk vergist, door ons dit te willen laten doen, dan is het de Schrijver zelf. Wij toch, hebben op blz. 10 der brochure absoluut niet gesproken over omzetten van N. W. S. in andere fondsen, laat staan in 4% pandbrieven en obligaties.

Hoe komt de heer M. daar toch aan? Wij zouden den heer M. willen verzoeken, dat gedeelte der brochure nog eens heel goed en vooral onbevooroordeeld te lezen. Hij zal dan allicht ontwaren, zich vergist te hebben, en inzien, dat de vergelijking van een even groot

bedrag 4 % rentegevende fondsen, met het bedrag van onze inschrijvingen N. W. S. eenig en alleen is gemaakt, om er de aandacht op te vestigen, van hoeveel gewicht het voor den toestand eener instelling is, behalve op de soliditeit, ook streng toe te zien op het rendement harer bezittingen.

Over de slotopmerking van den heer M., betreffende het evenwicht tusschen lasten en baten en den gunstigen toestand der Kas, nog een enkel woord.

De Directie der Kas sloot het verslag 1910 met deze mededeeling:

»Behoudens de mogelijkheid van onverwachte ongunstige afwijkingen van de aangenomen grondgetallen, geven de uitkomsten »der balansen over de laatste jaren grond voor de waarschijnlijkheid, »dat de stijging van het balanssaldo zal voortduren en dat binnenkort »opnieuw een voorstel tot verhooging van de uitkeeringen door de »Directie zal kunnen worden gedaan.

»De toestand van de instelling mag derhalve gunstig worden »genoemd«.

Ziedaar de bewoordingen, waarin de hoopvolle mededeeling over de verhooging der uitkeeringen is vervat, en waarom Schrijver de door mij uitgesproken zienswijze omtrent het vermelde evenwicht niet kan deelen.

In vager bewoordingen kan het toch wel niet gezegd worden.

Als men daarbij nog in acht neemt, dat die aangenomen grondgetallen niet stabiel zijn, dat zij sedert 1897 reeds driemaal opnieuw zijn berekend, met zeer groote afwijkingen telkens van de vorige, en dat b.v. over 1910 f 4.414.81⁵ minder aan contributie is ontvangen, dan waarop naar de gebruikte grondgetallen kon worden gerekend, dus wat al weder kan wijzen op onjuistheid van dat grondgetal, nu, dan moeten wij tot onzen grooten spijt het wederom niet eens zijn met den heer M. *over de wijze*, waarop hij den toestand onzer Kas gunstig noemt.

Wij stellen daaraan geheel andere eischen en laten ons daarbij niet van de wijs brengen, noch door een eenzijdig verslag, noch door voordeelige balanssaldo's.

Eerst als deze verkregen worden met onwankelbare, beproefde grondslagen, uit bijdragen, die daaruit en daarmede berekend zijn, en door een intensief beheer niet hooger zijn, dan voor het doel noodig is, terwijl de wiskundige reserve volgens de regelen der kunst belegd is, en er de noodige reserves zijn voor ook te verwachten ongunstige afwijkingen, eerst dan noemen wij den toestand van zoo'n instelling gunstig.

Dat onze Kas daaraan op verre na niet voldoet, zal eene goede bestudeering van de verslagen van 1898, 1900 en 1908 ook aan den heer M. leeren, en wij twijfelen er niet aan, of hij zal na die studie het nieuwe regime nader komen te staan, dan hij het voorloopig nog blijkt te doen.

A. D. DE ROOS.

Vorbereiding voor de oorlogvoering in het polderland.

Er is geen onderdeel van de militaire opleiding, waarvan ons kader minder op de hoogte is, dan van de oorlogvoering in het polderland. Niet alleen ligt dit hieraan, dat er weinig praktische oefeningen in het polderterrein gehouden worden, maar ook, dat er zelden bij theorieën met het kader voor hen eenig licht ontstoken omtrent de oorlogvoering in het polderland. Meermalen bleek mij bij oefeningen in het kaartlezen met het kader, dat het meerendeel der onder-officieren totaal geen begrip van onze polders heeft, en uit den aard der zaak toont het kader dan ook weinig belangstelling voor onze polderterreinen, want zeer zeker is hier het spreekwoord van kracht »onbekend maakt onbemind«. Nu mag men mij tegenwerpen: »bij welke gelegenheid moeten wij ons kader de theoretische kennis bijbrengen omtrent de oorlogvoering in het polderland, want er is geen tijd voor?« Doch ik meen hierop te moeten antwoorden, dat er tijd genoeg is, vooral in het zomertijdperk, maar dan worden ettelijke uren besteed aan gymnastiek en schermen, vooral de laatste jaren zeer veel aan schermen, omdat — mijns inziens, helaas — voor sergeanten 1ste klasse in de eischen van geschiktheid opgenomen is, dat de aspiranten meester op hun geweer moeten zijn. Nu wil ik hier niet mede zeggen, dat het schermen eene onnutte zaak is in ons leger, verre van daar; maar wel durf ik beweren, dat er te veel tijd aan besteed wordt, die voor andere doeleinden zoo nuttig gebruikt kan worden.

En juist in de uren, die dan beschikbaar komen, zou men door theorieën bij ons kader meer belangstelling voor ons polderland kunnen opwekken. Wel schrijft de Luitenant-Generaal SABRON in zijn werkje over de oorlogvoering in het polderland, dat men onderscheid dient te maken tusschen de oefeningen van officieren en die van kader en manschappen en dat men voor kader en manschappen alleen kan volstaan met uitsluitend practijk, maar toch, hoezeer ik die meening eerbiedig, kan ik daarmee niet geheel en al medegaan.

Ten eerste loopt men groote kans van het kader bij de oefeningen in het polderland machines te maken, terwijl ten tweede door het kader fouten gemaakt zouden worden, omdat hun opleiding hierin zeer onvolledig was. Het zal toch kunnen voorkomen, dat onze sergeanten-majoor-instructeur en sergeanten 1ste klasse zullen moeten optreden als sectiecommandant, of dat zij eene of andere kleine opdracht te vervullen krijgen, b.v. eene verkenning. Wat zullen de resultaten zijn, wanneer wij alleen vertrouwen moeten op de

kennis, die zij bij eene enkele practische oefening opgedaan hebben; indien zij ten minste nog iets opgestoken hebben, want doorgaans bepalen zich de oefeningen in het polderland tot het marcheeren met gesloten en verspreide afdeelingen en daarmede basta! Daarom is het, mijns inziens, beslist noodzakelijk, dat ook de onderofficieren eene theoretische opleiding krijgen omtrent de oorlogvoering in het polderland.

Om eene opdracht in het polderland juist en goed te kunnen uitvoeren, is het noodig, dat men zich een duidelijk beeld van het terrein kan vormen. En om zich dat beeld te kunnen vormen en om van dat terrein het meeste nut te kunnen trekken, is het noodig, dat men volkomen op de hoogte is van alles, wat tot het poldergebied behoort. En hiervoor is noodig, dat men op de hoogte is van, wat wij de militaire aardrijkskunde van ons land noemen. In groote trekken dient men, mijns inziens, dit ook te leeren, gedurende de wintermaanden, aan die categorie van onderofficieren, die uit hoofde van hun rang, in aanmerking kunnen komen, om als sectiecommandant, bij het verspreide gevecht, enz. op te treden.

Zij dienen, mijns inziens, iets te weten van de waterstaatkundige indeeling van ons land, van het doel der kunstwerken tot den aan- en afvoer van water en van hunne waarde voor militaire doeleinden. Zij dienen verder een algemeen begrip te hebben van de gemeenschapswegen in het polderland en van het verband, dat er bestaat, tusschen algemeene richting van slooten en weteringen en van wegen in het poldergebied, alsmede van de beteekenis van land- en waterwegen voor den marsch en het vervoer van troepen of als hindernis voor de beweging.

Verder dienen zij eenig begrip te hebben van de waterstaatskaart van ons land. Het kunnen lezen en begrijpen van de chromo-topografische kaart van 1 op 50.000 is niet voldoende voor het polderland. Na eene kleine theoretische voorbereiding, behandelde men de waterstaatskaart met de onderofficieren op het terrein zelf en ik twijfel er dan niet aan, of zij zullen spoedig met deze kaart vertrouwd raken.

Eerst na deze theoretische voorbereidingen zullen wij meer nut van onze onderofficieren bij oefeningen in het polderrein kunnen trekken en zullen zij niet als machines bij de oefeningen loopen. Het spreekwoord »onbekend maakt onbemind« zal dan voor dit gedeelte kunnen vervallen.

Van ganscher harte hoop ik dan ook, dat in de komende jaren op de wintertableaux, eenige uren per week beschikbaar gesteld zullen worden voor deze theoretische lessen. Er zijn bij ieder regiment genoeg officieren, die met vrucht hierin les kunnen geven.

Een en ander omtrent oefeningen op de kaart.

Gedurende de wintermaanden hebben in alle garnizoenen van het leger talrijke oefeningen op de kaart voor de officieren plaats, waarvan de leiding is opgedragen, hetzij aan de verschillende chefs, regiments- bataljons- afdelings-commandanten, enz., hetzij aan officieren, die spoedig in aanmerking komen om bevordering te maken. Dat stelsel, waarbij de leiding van die hoogst nuttige, maar ook bijzonder moeilijke oefeningen in hoofdzaak in handen is van de chefs, alléén omdat zij aan het hoofd van verschillende onderdeelen staan, moge wellicht zeer eenvoudig zijn en geen aanleiding geven tot bezwaren, maar of daarmee altijd bereikt wordt, het vermeerderen der kennis van het officierskorps op tactisch gebied in de mate, welke mogelijk zou zijn, moet ik betwijfelen; ja, ik vermeen zelfs, dat daarbij wel eens de belangstelling ontbreekt, welke het uiterst leerzaam »Kriegs-spiel« zoozeer verdient op te wekken.

Het feit toch, dat men geschikt is een bataljon of een regiment aan te voeren, sluit volstrekt niet in zich het bezit van de zeer veelzijdige capaciteiten, noodig om een goed spelleider op de kaart te zijn. Men kan in alle opzichten, in de practijk van den troependienst uitmunten, het officierskorps voorgaan op eene wijze, welke boven allen lof verheven is, zonder daarom nog in staat te zijn op eene waarlijk nuttige, aangename, voor een ieder leerrijke wijze eene oefening op de kaart te leiden. Niet, dat het den chefs dáárin zou ontbreken aan de noodige kennis der tactiek of aan de techniek der bevelvoering — deze kunnen uit reglementen en voorschriften, of op ander wijze worden aangeleerd —, maar van een goed spelleider wordt meer gevergd, véél meer dan van een leider eener kadermanoeuvre op het terrein. Bij een krijgsspel is het niet voldoende de troepen tot elkaar te brengen, de blokjes, welke de afdeelingen moeten voorstellen, op de kaart te zetten, den tijd aan te geven, waarop de troepen op de door de partij-commandanten aangewezen plaatsen kunnen aankomen, om ten slotte eene critiek te leveren, neen, de goede leiding berust bovendien nog op geheel iets anders. Zij moet gegrond zijn op de juiste verhouding van theorie en practijk, op voorstellingsvermogen, op gemakkelijke voordracht, op de gave om vlug en juist de inzichten der partij- en andere commandanten te vatten, zij moet kunnen geven en nemen, zóó dat de oefening verloopt zonder dwang, zonder geweld, leerrijk voor allen, die er aan deelnemen, van den hoogste tot den laagste. Dan zal eene oefening vruchten dragen, de belangstelling zal tot het einde worden opgewekt, en er kan uit den strijd der meeningen iets goeds worden geboren.

Een spel evenwel, waaraan goede leiding in dezen zin ontbreekt, is vervelend, suf en saai. Het meerendeel der officieren heeft in dit geval maar weinig »opgestoken« en troost zich met de gedachte, dat die oefeningen een paar maanden in het jaar duren, terwijl de leider dan zelf gewoonlijk met eene zucht van verlichting de bijeenkomsten sluit.

Zóó is »im groszen Ganzen« de toestand maar al te vaak, al moet ik erkennen, dat de kaderoefeningen op de kaart, zooals de officieele benaming thans luidt, in de laatste jaren opwekkender worden en wel voornamelijk sinds aan die oefeningen het karakter van het »uitwerken van examenvragen« niet meer wordt gegeven. Wil het leger van het krijgsspel echter zooveel mogelijk profiteeren, dan zal het noodig zijn, veranderingen te brengen in het stelsel van oefenen, door voortaan de leiding op te dragen aan daartoe *bij uitstek* geschikte personen, die zeker zijn te vinden.

Het is mogelijk, dat het getal oefeningen daardoor zal beperkt moeten worden, maar daar staat tegenover, dat de oefeningen, welke plaats hebben, geleid door officieren, die het vak verstaan, ruimschoots rente zullen afwerpen.

De schaduwzijde van deze door mij voorgestane regeling is mogelijk het uitschakelen der chefs, die dan niet meer in elk opzicht kunnen beschouwd blijven als de meerderen, maar ik vraag mij af, of het aanzien of het overwicht van een chef niet dubbel zullen lijden, indien het aan zijne ondergeschikte officieren duidelijk is, dat hem de eigenschappen ontbreken, om eene oefening op de kaart tot haar recht te doen komen. Is het dan niet verstandiger, die taak aan andere handen toe te vertrouwen? Volgens Generaal »LITZMANN« moet een spelleider »neben taktischen Verständnis und Erfahrung auch Phantasie besitzen, dieselbe aber durch kühle sachgemäße Erwägung zu zügeln wissen. Er bedarf sowohl der Beredsamkeit um lebhaft und anschaulich schildern zu können wie des Gedächtnisses um durch Sicherheit in der Truppenführung und Zeitbestimmung seinen Zuhörern das Verständnis zu ermöglichen«.

Zulke qualiteiten in één persoon aan te treffen, is lang niet eenvoudig, maar dat wil daarom nog niet zeggen, dat wie ze niet alle bezit, een minder goed troepenaanvoerder is. Waarom dan ook een officier, die zijne geschiktheid als aanvoerder in hooger rang moet bewijzen, o. a. proeven van bekwaamheid moet afleggen in het leiden eener oefening op de kaart, is mij niet recht duidelijk.

Zelfs acht ik het niet billijk, als de wijze, waarop hij de hem opgedragen taak in deze vervult, ook maar van eenigen invloed op zijne bevordering zou zijn, te meer daar van stelselmatige opleiding of vorming van den officier in dit opzicht, om hem voor hooger rang te bekwamen, nog slechts bij uitzondering sprake is.

Het standpunt sedert lang in Duitschland ingenomen, uitgedrukt in de »Felddienstordnung«, waarin wordt gezegd, dat: »geeignete

Persönlichkeiten ohne Rücksicht auf das Dienstalter zur Kriegsspiel-
leitung herangezogen werden müssen«, acht ik ook voor ons leger
het juiste. Dan zullen van zelf, in stede van de tal van oefeningen,
bataljons- of afdeelingsgewijze te houden, slechts enkele in de plaats
treden per regiment of garnizoen, waarbij als voorgangers optreden
officieren, die daartoe ten gevolge van bijzondere studie en eigen
schappen worden aangewezen, en die dan ook werkelijk iets bijzonder
goeds kunnen geven.

Dan, maar ook dan alléén kunnen de kaart oefeningen het nut
hebben, dat men er mede beoogt, zullen zij aangenaam en leerzaam
wezen en zal een ieder met lust en opgewektheid daaraan deelnemen.

v. R.

De verpleging gedurende den veldtocht van 1859 in Italië en den oorlog van 1866 tusschen Pruisen en Oostenrijk.

DE VELDTOCHT IN ITALIË.

De gebeurtenissen speelden zich af in het gebied, ongeveer 100.000 KM². beslaande, gelegen tusschen de Alpen en Apennijnen. Dit land, thans het Noorden van het koninkrijk Italië vormende, is een zeer geschikt operatietooneel, aangezien het uitgestrekte vlakke land veel ruimte biedt en tevens de verpleging door den rijkdom aan verkeerswegen, zijn aanzienlijken handel, intensieve cultuur en dichte bevolking, gemakkelijk maakt.

Het basisgebied van Oostenrijk lag tusschen de versterkte liniën van de Etsch en de Mincio. Voor de regeling van de verpleging van het Oostenrijksche leger, stonden ten dienste statistieken van 1857, betreffende het gebruik van den grond in Lombardije, de landbouw-opbrengst (tarwe, rogge, maïs, gerst, haver) en den veestapel.

Met voordeel werd door de Oostenrijkers voor den aanvoer van verpleging de spoorlijn tot Milaan gebezigd, terwijl ook van de Po gebruik werd gemaakt. Als nieuw element zien wij dus de spoorwegen optreden, die in dezen oorlog reeds voor het transport van troepen, verpleging en krijgsbenoodigdheden van allerlei aard uit de Donau-monarchie naar het oorlogstooneel werden gebruikt. Op het oorlogstooneel kreeg de lijn Verona—Milaan (gedeeltelijk dubbelspoor) de grootste beteekenis. Voor de beveiliging van deze lijn tegenover de tot opstand geneigde bevolking van eenige daaraan gelegen steden en tegenover mogelijke vijandelijke ondernemingen uit de Alpenlanden, waren bijzondere maatregelen noodig, o. a. de detachering van de divisie URBAN.

Van eene intensieve benutting der spoorlijnen was echter weinig sprake. Het spoorwegvervoer was niet voldoende voorbereid, terwijl het bedrijf veelal te laat aan de militaire autoriteit werd overgegeven.

Omtrent de organisatie van den verplegingsdienst te velde valt het volgende op te merken.

Door de organisatie van 1857 was, wat betreft de militaire commando's, meer overeenstemming gebracht tusschen vredes- en oorlogstoestand; het zelfde kan echter niet worden gezegd van de verplegingsleiding, zomin bij de legerkorpsen als bij het legercommando. Een en ander moet worden toegeschreven aan het grootte verschil in wezen en omvang tusschen vredes- en oorlogsverpleging. Ook waren de verplichtingen der verschillende administratieve autoriteiten niet voldoende nauwkeurig omschreven.

De uitrusting van de verplegingsinrichtingen te velde was in vreedstijd in het geheel niet voorbereid. In dit opzicht moesten derhalve door den opperbevelhebber, telkens naar behoefte, maatregelen worden genomen. Zoo luidde het in een bevel: »Ambtenaren en manschappen voor de op te richten inrichtingen moeten voorloopig worden genomen van de vaste magazijnen te Verona en Venetië en aldaar door burgerbakkers en handlangers worden vervangen.

Den leger- en legerkorpscommandanten was, naast het militair commando, ook de administratieve leiding opgedragen. Hiervoor beschikte elk legerkorpscommandant over twee »Ober-Kriegscommissäre« voor de administratie in engeren zin en voor de verpleging. Bij het hoofdkwartier van het legercommando was ingedeeld een »Ober-Kriegscommissär«. Bovendien werd aan het legercommando het »Armee-general-Commando« toegevoegd, als orgaan van den legercommandant voor de verschaffing van fondsen en verplegingsbehoeften, het bezorgen van verschillende legerbehoeften, op door het legercommando aangewezen punten, en het zorgen voor den tijdigen aanvoer uit het achterland, ten einde de voorraden op peil te houden.

Voor het beheeren en het benutten van de bezette landstreken door requisitie, zoomede voor het in overleg treden met de burgerlijke bestuursautoriteit in eigen land, was aan het legercommando de legerintendance toegevoegd, uit burgerambtenaren bestaande.

Van dit personeel konden, zoo noodig, een aantal ambtenaren bij de legerkorpsen worden ingedeeld. Aan de legerintendance was ook de leiding van de veldpost opgedragen.

Wij zullen niet in bijzonderheden nagaan de organisatie en den werkkring der hoogere commando's, doch volstaan met te vermelden, dat, wat het leger in zijn geheel betreft, de militaire leiding en de verplegingsleiding vrijwel zelfstandig naast elkaar werkzaam waren.

Zoo werd b.v. in het begin van April de volledige mobilisatie van vijf legerkorpsen gelast, echter waren den 25sten dier maand de »Ober-Kriegscommissäre« daarbij nog niet aanwezig. De organisatie van het »Armee-general-Commando« kwam zóó langzaam tot stand, dat dit lichaam eerst den 1sten Mei (en nog wel slechts gedeeltelijk) met zijne werkzaamheden kon beginnen, daar een gedeelte van het personeel nog niet was benoemd.

Zeer teekenend is voorts, dat het »Armee-general-Commando« niet werd bekend gemaakt met de ordre de bataille, hetgeen samenwerking tusschen operatiën en verpleging nagenoeg onmogelijk maakte.

Met den dienst bij de mobiele inrichtingen was het, althans in den beginne, niet rooskleurig gesteld. Het personeel was van zijn taak niet op de hoogte en een behoorlijk militair geleide ontbrak in den regel. Gelukkig echter miste een schrijven van den commandant van het IIe leger zijne uitwerking niet en werd door het »Armee-Ober-Commando« o. a. bepaald:

a. dat ieder colonne- en toevoerverplegingsmagazijn onder commando van een officier moet worden gesteld;

b. dat bij iedere 80 wagens één bereden gendarme moest worden ingedeeld;

c. dat de commandanten der colonne- en toevoerverplegingsmagazijnen geenerlei bemoeienis zouden hebben met het beheer, de verkening, het op- en afladen (daarvoor zorgde het verplegingspersoneel); en

d. dat, om tot de vereischte samenwerking te komen, zowel het treinpersoneel als het verplegingspersoneel onder bevel van het militair commando zou worden gesteld, waaraan weder was opgedragen beide takken van dienst in de uitvoering van hun taak bij te staan.

Het ongeregeld werken en herhaaldelijk totaal mislukken van den verplegingstoevoer deden de waarde van voor hun taak berekende proviandofficieren zeer op den voorgrond treden. Deze ontbraken echter; de proviandofficieren der troepen verkregen bij het uitbreken van den oorlog voor het meerendeel eene andere bestemming, zonder dat voor behoorlijke aanvulling was gezorgd. De officieren, die als proviandofficier dienst moesten doen, zagen zich voor eene hun volkomen vreemde taak geplaatst. Het behoeft ons dan ook niet te verwonderen, dat over het resultaat hunner werkzaamheden herhaaldelijk werd geklaagd.

De treinen waren verre van voldoende. De troepen beschikten slechts over een zeer kleinen militairen troepentrein, vooral de infanterie, waar per compagnie ééne bagagekar werd medegevoerd, waarop de beide kookketels; de troependeelen, die niet van eene bagagekar waren voorzien, ontvingen in plaats daarvan twee pakpaarden. Groot was evenwel de leger trein, waarvoor de bespanningen grootendeels werden verstrekt door het »Militär-Fuhrwesens-Corps«.

Voertuigen en trekdieren uit de streek dienden niet tot aanvulling van den militairen trein, doch maakten er een integreerend deel van uit. Noodgedrongen, moesten ook een groot aantal wagens van gering laadvermogen, vooral ossenwagens, worden in dienst genomen. Het gelukte nauwelijks de helft van de behoefte aan vervoermiddelen te dekken.

Omtrent het verkrijgen van verplegingsmiddelen uit de streek, waar de troepen vertoefden, valt het volgende op te merken:

a. In eigen land en in bevriend land moest de verpleging zooveel mogelijk geschieden als in vreedstijd; de sparing der locale hulpbronnen trad op den voorgrond.

Brood en de overige hoofdvoedingsmiddelen werden door aanbesteding geleverd, de overige artikelen, als zout, peper e.d., moesten door de troepen uit de menagegelden worden aangekocht.

Kon de verpleging op deze wijze in eene bepaalde streek niet geschieden, dan moest z.g. »Subministrierung vom Lande« en, bij dringende noodzakelijkheid, requisitie plaats hebben. Subministrierung en requisitie

konden slechts, op bevel van het »Armee-general-Commando« of deszelfs organen, door de burgerlijke autoriteit worden ingeleid, die tevens toezicht op de uitvoering hield. Het verschil tusschen subministrering en requisitie bestond daarin, dat in het eerste geval de levering van het gevraagde door de betroffenen gemeenten tegen een hun toegestanen prijs, eene vrijwillige was, terwijl zij bij requisitie, onder bedreiging met maatregelen van dwang, tegen door het legerbestuur vastgestelde prijzen moest geschieden.

De requisitie mocht echter niet buiten het bezet gebied worden uitgestrekt; het bevel tot algemeene requisitie kon alleen door den keizer worden gegeven. Voor de requisitie moesten de meest nauwkeurige opgaven omtrent de draagkracht en de hulpbronnen van het land tot grondslag dienen.

Eene bijzondere soort van requisitie was de fourageering (het nemen van gras en veldvrucht ter plaatse). De uitvoering daarvan moest eveneens onder leiding van de burgerlijke autoriteit geschieden; er waren zeer omslachtige formaliteiten aan verbonden.

De door requisitie verkregen voorraden konden uitsluitend voor het vullen van de magazijnen worden benut. Slechts wanneer bij snelle bewegingen gedetacheerde afdeelingen de verplegingsbehoeften niet uit deze magazijnen konden betrekken, was den commandant toegestaan, als uiterste middel, te requireeren in de gemeenten, in de richting der beweging gelegen, uitsluitend tegen afgifte van bons. Onder alle omstandigheden moest van dergelijke requisitie melding worden gemaakt aan het »Armee-general-Commando«. In eigen land, was dus toevoer uit de magazijnen hoofdzaak.

Eene meer uitgebreide toepassing van requisitie was aan de divisie URBAN toegestaan, die tot taak had den rug van het opereerend leger tegen inwendige onlusten en vijandelijke invallen te beschermen en voor intact blijven van spoor- en telegraaflijnen te zorgen. Zij moest geheel onverwacht op een of ander punt verschijnen, om den inwoners schrik in te boezemen, daarom moest zij ter wille van de bewegelijkheid van requisitie gebruik maken.

Hieruit blijkt wel, dat men niet blind was voor de voordeelen, die het direct leven van de streek met zich bracht, doch dat men slechts deed, wat de gewoonte dier tijden voorschreef.

b. In vijandelijk land leefde men ten koste van het land en voerde alleen uit eigen land aan, hetgeen ter plaatse ontbrak.

De requisities, die in dezen oorlog op groote schaal werden toegepast, werden of in den rug van het leger door het »Armee-general-Commando« uitgeschreven, of er werd aan afzonderlijke korpsen opgedragen requisitie-commando's vóór het front uit te zenden; dit laatste geschiedde zeer vaak met het doel den vijand omtrent de voornemens te misleiden, doch werd veelal zeer onoordeelkundig uitgevoerd.

Het verstrekken van verpleging aan de troepen in het vijandelijk land, was door het opperbevel onmiddellijk vóór het begin der operatiën door eene instructie geregeld. Hierin kwam o. a. voor:

1°. Zoodra eene afdeeling het gebied van een vreemden Staat betreedt, heeft de man recht op de »Etapenportion«, alsdan vervalt het menagegeld of de doortochtsverpleging.

2°. Rundvleesch moet door de legerkorps-verdeelingsdepots, de rijst, het kookmeel en zout door de colonne-magazijnen in ontvangst worden genomen. Slechts wijn of brandewijn moeten door geregelde requisities worden verkregen. In geval geen levensmiddelen in natura kunnen worden verstrekt, treedt vergoeding in geld daarvoor in de plaats.

Volgens bedoeld voorschrift zou zich dus de directe requisitie niet verder moeten uitstrekken dan tot wijn en brandewijn. Evenwel werd reeds bij de bevelen voor den Ticino-overgang bepaald, dat de troepen zich alle proviand, met uitzondering van brood, door requisitie moesten verschaffen, wat ook werkelijk op groote schaal is geschied. Voor het uitvoeren van requisities werden aan de legerkorpsen bepaalde, nabij de kwartieren gelegen oorden aangewezen. De proviand-officieren zagen toe op de levering van het aldaar door het »Kriegscommissariat« uitgeschrevene en bewerkstelligden de verdeling der voorraden. De resultaten dezer requisities in het troepen-echiquier waren wgens de welwillendheid der inwoners en de omstandigheid, dat de voorraden veelal op de groote hoeven geconcentreerd waren, aanvankelijk voldoende. Toch konden zij op den duur de behoefte niet bevredigen. De levering, van de door het »Kriegscommissariat« uitgeschrevene naturaliën, geschiedde veelal te laat en de legerkorps-gewijze concentratie der requisitie maakte de verdeling niet alleen moeilijk, doch vertraagde deze aanzienlijk. Neemt men voorts in aanmerking, dat de troepen zelf organiek niet over transportmiddelen beschikten, dus zelf voertuigen moesten zoeken, om het verzamelde te vervoeren, en hun zelfzorg in of nabij het kwartier streng was verboden, dan wordt het duidelijk, dat de directe requisitie zelfs in eene rijke landstreek bij niet hooge troepensterkte, spoedig weinig resultaat opleverde en door den langen duur van het verblijf in de Lomellina (de streek ten W. van de lijn Milaan—Pavia) meer en meer op den achtergrond moest treden. Het bedenkelijkste was nog, dat men meende door het gelasten van requisitie voldoende voor de verpleging te hebben gezorgd en daarom den aanvoer van proviand — zelfs van brood — verwaarloosde. Herhaaldelijk bleek, dat er geen verband bestond tusschen de verplegingsmaatregelen bij de troepen en die bij de verplegingsinrichtingen.

Requisitie in het troepenechequier en mobiele magazijnen moeten elkander steunen, om de verpleging te verzekeren. Zij moeten daarom geleid worden door ééne hand, n.l. door het troepencommando. Aan dezen eisch werd in 1859 niet voldaan.

De verplegingsuitrusting der troepen bestond uit een vierdaagschen voorraad, door man en paard gedragen, aan brood (of één à twee dagen beschuit), zout, tabak en fourage. Bij de terstond vooruitgezonden cavalerie droeg het paard voor twee dagen hooi.

De beschuit mocht alleen worden gebruikt, als gebrek aan brood in trad. Bovendien voerden de troepen op gerequireerde voertuigen mede twee dagen rijst, kookmeel of groente, dranken en zelfs kampementsbenoedigdheden en kookgereedschap. Als regel werd het verbruikte om den anderen dag aangevuld.

Slachtvee werd door de troepen voor vier dagen medegevoerd, om de twee dagen aan te vullen. Herhaaldelijk is het voorgekomen, dat door het achterblijven der bagagekarren (waarop de twee kookketels der compagnie) en het geheel ontbreken van draagbaar kookgereedschap bij de manschappen, niet of slechts op zeer geïmproviseerde wijze kon worden gekookt.

Omtrent de organisatie van den »Nachschub« kan het volgende worden vermeld:

Sedert 1853 beschikten de infanterie en de cavalerie in het geheel niet meer over proviandwagens. Deze voertuigen waren afgestaan aan de colonne-magazijnen. Deze laatste verkregen hunne voorraden door requisities, verricht door het aan de magazijnen verbonden personeel, en vulden het ontbrekende aan uit de »Nachschubs-Magazinen 1. Linie«. In de colonne-magazijnen moest steeds voor vier dagen proviand aanwezig zijn, het aantal voertuigen moest evenwel zoodanig zijn, dat voor zes dagen voorraad kon worden vervoerd. De ledige voertuigen dienden voor het afhalen van verpleging uit de Nachschubs-Magazinen. Uit de colonne-magazijnen werden de troepen telkens voor twee dagen voorzien. Overladen was slechts voor die artikelen noodig, welke niet tot den door den man gedragen voorraad behoorden en derhalve door de troepen op gerequireerde voertuigen moesten worden medegevoerd.

De Nachschubs-Magazine 1. Linie bereidden ook het brood en wel door middel van de daarbij ingedeelde veldbakkerijen. De proviandvoorraden vulden zij aan uit de «Haupt-Vorraths-Verpflegs-Magazinen» door tusschenkomst van Nachschubs-Magazinen 2. Linie. Daar men echter afzag van de oprichting der laatstgenoemde magazijnen waren de Nachschubs-Magazine 1. Linie genoodzaakt zich te splitsen, wanneer de colonne-magazijnen, die de beweging der troepen volgden, verder dan één dagmarsch waren verwijderd. De colonne-magazijnen toch, mochten niet meer dan één dagmarsch verwijderd zijn van de aanvullingsbron, terwijl de Nachschubs-Magazine de colonne-magazijnen niet bij iederen marsch in hun geheel konden volgen, daar de veldbakovens vier etmalen behoefden om te kunnen bakken.

In bepaalde gevallen moesten afzonderlijke troependeelen de verpleging direct ontvangen van de Nachschubs-Magazinen.

Echter beschikten noch deze, noch de troepen permanent over

voertuigen, zoodat een en ander meestal met groote moeilijkheden gepaard ging. Voor het vervoer van verpleging van de Nachschubs-Magazinen naar de colonne-magazijnen en van daar naar de troepen, waren alleen beschikbaar de voertuigen van het colonne-magazijn; toen reeds spoedig deze taak te zwaar bleek, zag het legercommando zich genoodzaakt aan het »Armeegeneral-Commando« op te dragen, aannemers op te sporen, die zich zouden willen verbinden verpleging, voornamelijk brood, haver, wijn en brandewijn, met eigen middelen naar de colone-magazijnen te brengen.

Volgens de organisatie stonden de colonne-magazijnen, evenals de »Nachschubs-« en voorraadmagazijnen onder bevel van het »Armeegeneral-Commando«; in de ordre de bataille waren ze echter geheel en al ter beschikking gesteld van het legerkorpscommando, waarbij zij dienst deden. Alleen moest het legercommando op de hoogte worden gehouden van de standplaatsen, met het oog op het toezenden van voorraad.

Toen de terugtocht van het leger begon, ging de verbinding van de colonne-magazijnen met de troepen verloren tot na den Mincio-overtocht, het kwam zelfs voor dat zij zich nu en dan achter de Nachschubs-Magazinen bevonden. Dit moet vooral worden toegeschreven aan de omstandigheid, dat de colonne-magazijnen over de door het legercommando geleide treinen waren verdeeld; maakten de toestanden snelle beweging der troepen noodzakelijk, dan was het voor het legercommando niet mogelijk tijdig, overeenkomstig den veranderden toestand, den verplegingstoevoer naar behooren te dirigeeren.

De behoefte aan eene mobiele verplegingsreserve bij het legerkorps deed zich in den loop van den veldtocht weldra gevoelen. Volgens de voorschriften bestond deze niet; om zich evenwel tegen storingen in de aanvulling van levensmiddelen te vrijwaren, improviseerden de troepen, bij gebrek aan militaire voertuigen, een proviandtrein uit gerequireerde voertuigen, om daarop de opbrengst van aankoop en requisitie mede te nemen. De nadeelen, uit dergelijke maatregelen voortspruitende, leidden er toe, dat in het begin van Juli bij iedere brigade de vorming van een eendaagschen, slechts voor onvoorziene gevallen bestemden voorraad aan levend slachtvee en rijst, welke laatste op de bagagekarren der compagnieën moest worden geborgen, werd bevolen. Hierin kwam nog uitbreiding in dien zin, dat iedere brigade vier wagens van de colonne-magazijnen ontving, waarop als »unangreifbarer« voorraad de behoefte voor één dag aan brood, rijst, zout en wijn moest worden geladen. Wij kunnen dit beschouwen als een begin van de tegenwoordige »Proviantkolonnen«, als eene schakel tusschen magazijnen en troepen.

Tot eenige opmerkingen geven nog aanleiding de artikelen brood, vleesch, hooi en haver.

a. Brood. Zooals werd vermeld werd het brood gebakken door de veldbakovens, bij de Nachschubs-Magazinen 1. Linie; het kwam dus uit

het etappengebied, moest vaak over grooten afstand vervoerd en somtijds eenige malen worden overgeladen, wat voor dit in hooge mate aan bederf onderhevige artikel zeer nadeelig was.

Moelijkheden bracht ook het steeds meer concentreeren van het bakken op een gering aantal plaatsen; in de laatste helft van Juni werd alleen te Verona gebakken (220.000 rations per dag). Stringen in den aanvoer werden te meer gevoeld, daar brood door requisitie slechts in kleine hoeveelheid was te verkrijgen. Wel kon, in plaats van brood, beschuit worden verstrekt; de beschuitvoorraden waren echter gering, terwijl op aankoop en privaatindustrie niet kon worden gerekend.

b. Vleesch. De moeilijkheden, betreffende de vleeschvoorziening, lagen niet zoozeer in het aanschaffen van vee en het drijven van vee uit de verdeelings-depots naar de troepen, als wel in de omstandigheid, dat geen bestorven vleesch werd medegevoerd. Daarom werd in den regel eerst in den morgen gekookt, wat weder ten gevolge had, dat zelden voor 8 of 9 uur in den morgen kon worden afgemarcheerd. Werd, met het oog op een op handen zijnd gevecht, het koken des avonds gelast, dan was het vleesch nog niet voldoende afgekoeld; het bleef hard en ongenietbaar. Dit nadeel kon ook niet geheel worden opgeheven, door de in het begin van Juli vastgestelde regeling, dat bij aankomst in het kwartier terstond rijst of groente moest worden bereid (het daarvoor noodige vet was eerst na het slachten verkrijgbaar), en het bestorven vleesch laat in den avond of des nachts gekookt, des morgens gewarmd en door den man, al naar gelang van omstandigheden, of genuttigd of medegenomen moest worden.

c. Hooi. Om den toevoer daarvan, wegens het groot volume, zoo veel mogelijk te beperken werd bepaald, dat iedere gelegenheid om hooi ter plaatse van de behoefte te verkrijgen, moest worden benut. Ook in eigen land werd, zoowel den legerkorpsen voor de loopende behoefte der troepen, als den colonne-magazijnen opgedragen zooveel mogelijk van requisitie en aankoop gebruik te maken.

Voorts werd in den toevoer de helft van het hooiration door haver of surrogaten daarvoor vervangen. In plaats van hooi kon voederstroo worden verstrekt.

d. Haver. Wanneer geene voldoende havervoorraad ter beschikking was, konden in plaats van haver worden verstrekt maïs, gerst, linzen, wikken en door worm aangevreten beschuit.

Wat het verkrijgen van groote hoeveelheden verpleging betreft, moet worden vermeld, dat met goeden uitslag, zoowel in het binnenland als in Italië, op een aantal punten snel en zooveel mogelijk gelijktijdig werd gekocht, hierdoor kon buitengewoon stijgen der prijzen worden voorkomen. aangezien de kooplieden geen gelegenheid hadden zich onderling te verstaan.

De verplegingsbasis lag aan de Mincio; wegens het verplaatsen

van het leger werd later eene tusschenbasis aan de Ticino ingericht met Pavia en Milaan als hoofdpunten; Pavia was het uitgangspunt van het voorgenomen offensief, Milaan het eindstation van de spoorlijn.

Als etappenlijn werd gebruikt de spoorlijn (van af Mantua) tot Milaan en in aansluiting daaraan de straatweg en het kanaal naar Pavia. Voor het geval deze lijn niet zou kunnen worden benut werd ook de straatweg Mantua—Pavia als etappenweg ingericht.

Eene dralende staatkunde, uitwendige politieke invloeden, financiële moeilijkheden hadden een zeer langzamen gang van de oorlogstoezendingen ten gevolge. Dit remde de energie der oorlogvoering reeds van huis uit. Geen krachtig offensief, doch het richten der operatiën naar die van den tegenstander. Aangezien uit den aard der zaak de voornemens van den vijand niet steeds snel genoeg bekend werden, was er onzekerheid in de beoordeeling van den toestand, onzekerheid in de bevelvoering; hierin lag wellicht de grootste bemoeilijking voor eene geregelde verpleging. Het dralen van het Oostenrijksche legercommando, ten gevolge waarvan troepen te lang op de zelfde plaats moesten verblijf houden, waardoor de verplegingsvoorraden werden uitgeput en het spionneeren in de hand werd gewerkt, is zeker eene der hoofdoorzaken van het, wel is waar matige, succes der Franschen.

Deelen wij thans in het kort een en ander mede omtrent de verpleging van het Fransche leger gedurende dezen veldtocht.

De Fransche troepen, die Sardinië in den strijd tegen de Donaumonarchie moesten bijstaan, waren zoo snel mogelijk over de Alpen gezonden. De voornaamste behoeften waren in allerijl naar Genua, Lucca, Pisa en Livorno gezonden, het overige moest door de troepen ter plaatse worden aangeschaft. Van uit genoemde steden zou de verpleging der troepen worden toegezonden, wat echter reeds terstond faalde: 1°. wegens gebrek aan voertuigen; 2°. doordat eenige spoorlijnen waren afgesneden. Keizer NAPOLEON gelastte daarom, dat door requisitie in de behoefte moest worden voorzien. Doordat bij deze requisitie echter van een stelsel geen sprake was leed men op sommige plaatsen gebrek, terwijl elders overvloed was en groote voorraden onbenut bleven of verspild werden. Van zeer nadeeligen invloed was ook, dat de Franschen zich niet verkozen te schikken naar de gewoonten des lands en andere levensmiddelen verlangden. Het Fransche legerbestuur trachtte daarom over te gaan tot magazijnsverpleging, hetgeen echter weinig succes had en bovendien leidde tot vertraging in de operatiën. Daardoor was het onmogelijk partij te trekken van de overwinningen bij Magenta en Solferino. In een der rijkste deelen van Europa legden deze troepen slechts 9 KM. per dag af.

B.

(Wordt vervolgd.)

Korte mededeelingen omtrent militaire zaken in verschillende landen.

Algemeen: Beschouwingen over moderne verplegingstechniek. De snelheid, als hinderpaal der ontwikkeling van het verkeer, Streffl., Sept. De nieuwste onderzeebooten, Int. Rev., Oct.

Amerika (Vereenigde Staten van Noord-): Exercitie-reglement voor de veldartillerie. Recrutendepots. Schietschool te Fort Sill, M. Woch. N°. 119. Zondagsrust, M. Woch., N°. 120. Het schieten op het schijvenschip »San Marcos«, Streffl., Sept. Militaire-vonkentelegrafie, M. Woch., N°. 124. Munitie-draagdieren, Jahrb. A. u. M., Oct.

België: Nieuw exercitie-reglement voor de infanterie, Int. Rev., Oct.

Brazilië: Puntkogel, M. Woch., N°. 120. De oefeningen van dit jaar, M. Woch., N°. 124.

Bulgarije: Proeven met veldkeuken, M. Woch., N°. 123. Detacheering van officieren in het buitenland, M. Woch., N°. 124. Het commandeeren van Bulgaarsche officieren naar Duitschland. De chef van den staf bij de Russische manoeuvres, M. Woch., N°. 127.

Duitschland: Cursus voor adspirant-burgemeesters, M. Woch., N°. 118. Toelage voor dochters van gesneuvelde officieren, M. Woch., N°. 123. De schoolopleiding der recruten. Verdeeling der nieuwe machinegeweer-compagnieën. Reorganisatie der beide linie-scheepseskaders en versterking der reserve-divisie. De turbines bij de Deutsche marine, Int. Rev., Oct.

Engeland: Cadettenexamens, M. Woch. N°. 118. Indiscretie der pers. Zuid-Afrikaansch leger. Strafexpeditie tegen de Aborstammen, M. Woch., N°. 123. De uitbreiding der vloot, Int. Rev., Oct. Opleiding. Smokkelen van wapens. Examen voor voorloopig aangestelde officieren. Kroningsfeesten te Delhi, M. Woch., N°. 125. Intrekking van de dum-dum-munitie. Scheepsbestellingen, Jahrb. A. u. M., Oct.

Frankrijk: Rijwielen voor kapelmeesters. Vervroegd ontslag, M. Woch., N°. 118. Het opperbevel in het Fransche leger. Aanbouw van schepen, Streffl., Sept. De officieren der »réserve-spéciale«. Nieuw voorschrift voor de machinegeweer-secties der Fransche cavalerie. De nieuwe minister van oorlog, Int. Rev., Oct. Afdeeling van het militaire vliegwezen in de Schaujavlakte, M. Woch., N°. 126. Uitgave voor vrachtauto's. De arbeid van het ministerie-MESSIMY. Begrooting 1912, Jahrb. A. u. M., Oct. De lans voor de cavalerie. Exercitie-reglement voor de infanterie, M. Woch., N°. 128. Nieuw cavalerie-reglement, M. Woch., N°. 129.

Italië: Bestuurbare ballons en vliegtuigen bij de manoeuvres, M. Woch., N°. 119. Het Roode Kruis, M. Woch., N°. 120. Versterking

van het leger, M. Woch., N°. 121. Vermindering van den diensttijd en nieuwe tractementsregeling bij de karabiniers. Verandering in de hogere commando's in leger en marine. Verzorging van oud-gedienden. Vervroegde indiensttreding van recruten ter opleiding tot korporaal. Oorlogshavens Faranto en Ancona, Streffl., Sept. Reorganisatie van de krijgsschool. De nieuwe onderofficierswet, Int. Rev., Oct. Nieuwe veerinrichtingen voor voertuigen. Vermeerdering der vestingartillerie. Oorlogshaven Brindisi, Jahrb. A. u. M., Oct.

Japan: De keizermanoeuvres, pionier- en cavalerie-oefeningen in 1911, Int. Rev., Oct. Nieuw luchtschip. De Japansche artillerie. Nieuw reglement voor de artillerie te voet, Jahrb. A. u. M., Oct.

Oostenrijk-Hongarije: Gewichtige veranderingen in de aanvulling van de landweer. Springmiddelen voor de infanterie-pioniers. Proeftocht voor motorvrachtwagens, geschikt voor oorlogsgebruik, Int. Rev., Oct. Hervorming in de territoriaal indeeling van de landweer. Telefoonuitrusting voor de vestingartillerie. Toelage voor officieren-vliegers. Tocht over het hooggebergte met artillerie, M. Woch., N°. 125. Oprichting van een artillerie-schoolregiment te Hajmasker. Vaandragscursus bij de pioniertroepen, M. Woch., N°. 126. Minister van Oorlog en chef van den generalen staf. Manoeuvres en oefeningen, Jahrb. A. u. M., Oct. Oprichting van wielrijdercompagnieën. M. Woch., N°. 127. Oprichting van zware houwitsersafdeelingen, M. Woch., N°. 128.

Portugal: Weldadigheidsinstellingen. Reorganisatie van de krijgsschool. Militair onderricht der jeugd. Remonte-wet, M. Woch., N°. 118.

Rusland: Scheepsbouw, Streffl., Sept. Het nieuwe vlootbouwprogramma. De uitbreiding van den landstorm. De bepalingen op de opname van eene tweede categorie van onderofficieren-capitulanten. De militaire opleiding der jeugd buiten de scholen, Int. Rev., Oct. Veldkeuken »Marinitsch«. Weerbaarheid der jeugd. Droogdok. Toestanden in het verre Oosten. Cadettenopleiding, Jahrb. A. u. M., Oct.

Spanje: Zelfaardgeweren, Jahrb. A. u. M., Oct. Paardenfokkerij, M. Woch., N°. 127.

Turkije: Uniformverandering, M. Woch., N°. 122. De ongeregelde Turksche ritterij, Int. Rev., Oct.

Uruguay: Groote manoeuvres, M. Woch., N°. 120. Nieuwe machinegeweren, Jahrb. A. u. M., Oct.

Zweden: Gymnastiekcursus voor officieren, M. Woch., N°. 120. Lichtkogels. De nieuwe lichte veldhouwitser, Jahrb. A. u. M., Oct.

Boekaankondiging.

La France victorieuse dans la guerre de demain, par le colonel ARTHUR BOUCHER. Avec 9 tableaux et 3 cartes. *Paris-Nancy*, 1911. BERGER-LEVRAULT.

In deze zeer lezenswaardige studie geeft de S. een duidelijk en uitgewerkt beeld van de verhoudingen, waaronder in een toekomstigen Fransch-Duitschen oorlog beide tegenstanders den strijd zouden kunnen beginnen, wanneer aangenomen wordt, dat eenerzijds Rusland en Engeland, anderzijds Oostenrijk zich in den strijd mengen, en Frankrijk de Italiaansche en Spaansche, Rusland de Rumeensche grenzen niet geheel buiten beschouwing mag laten.

Hiertoe wordt in de eerste plaats behandeld de mobilisatie van het Russische leger, de dekking van die mobilisatie, het operatieplan, en de daarmede verband houdende, waarschijnlijke eerste opstelling der Russische strijdkrachten, alsmede de tijdstippen, waarop de verschillende groepen die opstelling zullen kunnen innemen, en waarop zij c.q. tot het offensief zullen kunnen overgaan.

Daaruit worden dan weder afgeleid de door Duitschland en Oostenrijk te nemen tegenmaatregelen.

Deze beschouwingen voeren tot de slotsom, dat Duitschland, zelfs met behulp van Oostenrijk, niet gelijktijdig in Lotharingen en in Polen offensief *kan* optreden; dat het zich dientengevolge tegenover Rusland defensief zal gedragen, om met te meer kans van slagen het offensief tegenover Frankrijk te kunnen voeren, doch dat van af den 20sten dag een gedeelte der in Lotharingen optredende troepenmacht naar het Oosten verplaatst zal moeten worden, om den inval der Russen te keeren, welke laatste op den 34sten dag zijn grootste kracht kan uiten.

In de tweede plaats worden besproken het Duitsche operatieplan, de mobilisatie, alsmede de dekking daarvan, de kansen, welke eene poging tot overrompeling van Nancy in deze periode biedt, alsmede de werkzaamheid der zelfstandige cavalerie-divisiën, een en ander gevolgd door de concentratie en eerste opstelling der verschillende legers.

Uit deze gegevens worden daarna afgeleid de tegenmaatregelen, aan Fransche zijde te nemen, alsmede het vermoedelijk verloop, dat de eerste ontmoetingen — in door den S. aangegeven lijnen — zullen hebben. In hoofdzaak beveelt hij eene defensieve houding aan, tot het optreden der Russen in Oostelijk-Duitschland zijn invloed zal doen gevoelen.

In een aanhangsel wordt de hoogere bevelvoering besproken. 1) Behalve over de commandanten der legers (uit 3, 4 of 5 legerkorpsen samengesteld), moet op elk operatietooneel beschikt worden over een generaal »en chef«, en voorts over een generalissimus »ayant autorité sur les généraux en chef«, alsmede over eene »autorité suprême pouvant donner des ordres, aussi bien au généralissime qu'à l'amiralissime«. Voor de beide laatste functiën wordt gerekend op de ministers van oorlog en van marine, voor die van »autorité suprême« op den President der Republiek. Deze regeling schijnt vrij samengesteld, terwijl zij allermint zekerheid scheidt, dat aan de »généraux en chef« de vrijheid van handelen zal blijven geschonken, die eerste voorwaarde is voor het behalen van de overwinning. Slechts dan kan deze regeling slagen, wanneer de boven de »généraux en chef« gestelde machten zich onder alle omstandigheden ten volle bewust zijn van de nadeelige gevolgen, welke blijkens de krijgsgeschiedenis, steeds op den loop der operatiën zijn uitgeoefend door bevelen aan, en inmenging in de bevoegdheden van de in eerste linie commandeerende generaals door personen of colleges, die, doordien zij zich niet ter plaatse bevonden, den toestand niet juist konden waardeeren.

Oorlogsstaatkunde en oorlogsregelen (zoogenaamd oorlogsrecht), door H. L. VAN OORDT, Kolonel, Directeur der Hoogere Krijgsschool. 1^e Deel. Inleiding. Oorlog te land. *Breda*, 1911. DE KONINKLIJKE MILITAIRE ACADEMIE.

Met bijzondere vreugde begroeten wij het verschijnen van dit werk, dat, geschreven door een onzer meest ervaren beoefenaars van het »zoogenaamde oorlogsrecht«, de vrucht is van eene jarenlange studie op dit zeer moeilijke, met velerlei klippen bezet gebied.

Dit eerste deel geeft in zijn eerste hoofdstuk de inleiding, bevattende enkele opmerkingen betreffende het rechtsbegrip, het »volkenrecht« en de verdragen, terwijl in het tweede hoofdstuk de geheele landoorlog beschouwd wordt.

Zeer belangwekkend achten wij het voorbericht, waarin de S. het door hem, tegenover het volkenrecht ingenomen standpunt uiteenzet; niet het minst, omdat op dit gebied tusschen verschillende richtingen een zoo diepgaand verschil van meening bestaat.

S. begint er op te wijzen, dat er in eene onvolmaakte samenleving, als waarmede wij rekening hebben te houden, altijd belangenstrijd zal heerschen, welke, aangezien zich tegenover de begeerte steeds

1) Men zie hiervoor ook: „Le haut commandement” van Generaal LANGLOIS in de *Revue des deux Mondes* van 1 Sept. 1911, bevattende de beschouwingen van den S. over de beide decreten van 28 Juli 1911, inhoudende eenige wijzigingen in de hoogere aanvoering van het Fransche leger.

en onmiddellijk het verweer stelt, noodzakelijk tot een voortdurenden, algemeen strijd zou leiden, indien niet door het instellen van eene oppermacht en door den van deze uitgaanden dwang een geregelde toestand in het leven geroepen werd. Die oppermacht toch, stelt het recht in objectieven zin vast en *waarborgt onvoorwaardelijk* de toepassing daarvan, terwijl de aldus verkregen zekerheid van den *repressieven* dwang, de *preventieve* werking van den rechtsdwang bevordert. Het wezenlijk kenmerk van het recht is dus de dwang, uitgeoefend op alle subjecten, om voor hen de vrijheid te handhaven.

Waar nu, in het verkeer der volkeren, de *boven alle* subjecten gestelde oppermacht ontbreekt, kunnen voor hunne onderlinge verhouding de elementen van het recht wel, *als in een mengsel*, aanwezig, maar nooit zoo *onverbrekelijk vereenigd* zijn, dat zij aan het recht het aanzijn geven. En dit is de reden, waarom er geen *volkenrecht* is. Dit laatste toch, het geheel der beginselen door de Staten voor hun onderling verkeer vrijmachtig aangenomen en toegepast — of niet toegepast —, mist het wezenlijk kenmerk van het recht, omdat de oppermacht ontbreekt, die het onvoorwaardelijk waarborgt. In plaats van dien hoog boven allen staanden handhaver van het recht, van die onpartijdige oppermacht treedt in het verkeer der volken — met name wanneer de tegenstrijdigheid der belangen door omvang en beteekenis eene verstoring in het normale verkeer te weeg brengt — de *overmacht* van den sterkste of van de — verbonden — sterksten, die hunne interpretatie en toepassing van het recht of, bij het ontbreken van rechtsregelen, de toepassing van den door hen opgestelden rechtsregel aan de zwakkeren opdringen; daarbij, zooveel noodig, door wapengeweld gesteund.¹⁾

Men moge dit betreuren, het is daarom niet minder waar! En, in de onvolmaakte samenleving, waarin wij verkeerden, ook niet meer dan natuurlijk! De *raison d'être* van den Staat is in de eerste plaats de behartiging en de verdediging der belangen van *zijne* onderdanen, die in den regel tegengesteld zijn aan de belangen van derden.

Moet men daarom met vredesconferentiën, vredespaleizen, enz. den draak steken, zooals wel gedaan wordt? O. i. geenszins; alleen moet men er niet meer van verwachten, dan zij redelijkerwijze geven kunnen. En daarbij houde men in het oog, dat elke, voor het verkeer der Staten in onderling overleg erkende maatregel, elke, zelfs voorwaardelijk, aangenomen inperking van het geweld een stap in het belang der humaniteit is, zelfs al neemt men daarbij terstond in aanmerking, dat politieke of militaire noodzakelijkheid meermalen zal kunnen nopen op dien regel of die inperking inbreuk te maken.

Ook van arbitrage kan slechts sprake zijn, als beide partijen

1) Men denke hierbij aan GOETHE's woorden: „Krieg, Handel und Piraterie dreieinig sind sie, nicht zu trennen . . . Man hat Gewalt, so hat man Recht.“

het geschil aan een arbiter willen onderwerpen; gedwongen arbitrage is onbestaanbaar. En hoezeer de kleine Staten, ook al ter wille van hun eigenbelang, met een stelsel van verplichte arbitrage gediend zouden zijn, de machtige Staten kunnen zich voor al die gevallen, waarin hun levensbelangen op het spel staan, waarin het niet alleen geldt het heden, maar ook de toekomst, onmogelijk eens voor al onbegrensd verbinden, nog afgezien van de omstandigheid, dat van een vaststaanden regel, die tot grondslag van eene arbitrale uitspraak zou kunnen dienen, in deze gevallen geen sprake kan zijn.

De geschiedenis, die van den jongsten tijd niet in de laatste plaats, bevestigt het door S. ingenomen standpunt volkomen; overal gold en geldt in de internationale verhoudingen, dat tot recht verheven, of althans als zoodanig erkend worden, de *aanspraken*, die door *voldoende macht* gesteund kunnen worden.

Het is vooral voor kleine Staten goed zich van de juistheid van het door S. ingenomen standpunt te doordringen; het leert de noodzakelijkheid, om alleen op eigen kracht te vertrouwen; het waarschuwt tegen alles, wat avontuurlijk zou kunnen heeten in de buitenlandsche politiek, het weerhoudt van het aangaan van bepaalde verbintenissen, omdat op het gegeven oogenblik de belangenstrijd verhoudingen kan en zal scheppen, die te voren niet waren te voorzien. Daarbij behoeft het geenszins tot ontmoediging te strekken, omdat voor den kleinen Staat toch geen recht te verkrijgen of geen vruchtbaar verzet mogelijk zou zijn. Want zóó verwickeld zijn de internationale verhoudingen, dat het voordeel voor den een onvermijdelijk den ander tot nadeel strekt, dat ook hier de begeerte het verweer zal opwekken, en dat eene goede Staatskunde er naar zal kunnen en moeten streven, om met die tegenstrijdigheid van belangen haar voordeel te doen, ook al mocht de eigen Staat object in het rijzende geschil zijn.

Consequent is de gedachtengang van hen (zie o.a. Prof. C. VAN VOLLENHOVEN in De Gids van Nov. 1910.), die om het volkenrecht tot recht te verheffen, de instelling bepleiten van eene wereldstrijdmacht, die tot taak zou hebben de executie van volkenrechtelijke vonnissen bij weerspannigheid der veroordeelde Staten, maar... de consequentie van den gedachtengang is nog geen bewijs voor de uitvoerbaarheid der gedachte. Het is inderdaad niet gemakkelijk, zich een denkbeeld te vormen van het wezen en de werkzaamheid van zulk eene internationale strijdmacht, waarbij bovendien niet te vergeten is, dat in de onvolmaakte samenleving, waarin wij nu eenmaal verkeerden, het alweder de zwakken zouden zijn, die deze macht zouden hebben te duchten, terwijl de sterkeren toch de middelen en wegen wel zouden weten te vinden, om het beoogde geweld te keeren.

Intusschen is het niet onmogelijk, ja, zelfs zeer waarschijnlijk, dat juist de tot het uiterste voortgezette wapening der groote Staten,

het daardoor gewekte bewustzijn van ernstig, daadwerkelijk verweer tegen de begeerte, de zekerheid van de ontzaglijke verliezen, welke zelfs een met goeden uitslag gevoerden oorlog noodzakelijk met zich brengen zal, ervan zal weerhouden in de eerste plaats naar de wapenen te grijpen; dat dientengevolge en ook als gevolg van de bondgenootschappen en ententes der grootere Staten, het diplomatiek overleg er naar zal streven en er ook in zal slagen, een uitweg te vinden, waardoor de tegenstrijdige belangen zoo goed mogelijk verzoend zullen worden en dus — evenals in het onlangs gerezen Marokkaansche geschil — de sterke wapening den vrede bevorderd zal hebben.

Deux conférences faites aux officiers de l'état-major de l'armée (février 1911). La notion de sûreté et l'engagement des grandes unités, par le lieutenant-colonel DE GRANDMAISON. *Paris-Nancy*, 1911. BERGER-LEVRAULT.

Deze beide voordrachten, aanvankelijk uitsluitend bestemd voor den kring, waarvoor zij samengesteld werden, doch ten gevolge van de besprekingen, welke zij hebben uitgelokt, door den S. thans ter algemeene kennis gebracht, bevatten zeer belangrijke beschouwingen over de leiding, met name het in gevecht brengen, van *grootere* troepenafdeelingen. De S. is tot de bespreking daarvan gekomen, omdat zelfs reeds bij eene zoo onvolkomen nagebootste werkelijkheid, als de manoeuvres te aanschouwen geven, voor iedereen duidelijk is, dat de officieele tactische leer, welke geheel gebaseerd is op het gebruik van de bekende »détachements de sûreté«, bij de leiding van *grootere* eenheden allerminst aan de eischen van den oorlog beantwoordt.

Die leer toch, berust op een zeker begrip van beveiliging (»notion de sûreté«), dat gekarakteriseerd wordt door de vrees voor risico, die op hare beurt eischt, dat men ingelicht zij omtrent de handelingen des vijands, alvorens men, in overeenstemming daarmede, zijn hoofdstrijdkrachten zal inzetten. De aldus gewenschte inlichtingen omtrent de handelingen des vijands nu, kan alleen het inleidingsgevecht geven, weshalve zoowel bij den aanval als bij de verdediging alles berust op het gebruik der z.g. veiligheids-(dekkings-) detachementen. Behalve andere, hieraan verbonden nadeelen, wordt op deze wijze de offensieve geest ten zeerste geschaad. Het afwachten van de wilsuiting des vijands, alvorens zelf een besluit te nemen, is toch eene der eigenschappen, niet van den aanval, maar van de verdediging, en deze afwachtende houding is onvereinigbaar met de eenig-mogelijke beveiliging in het offensief, welke verkregen wordt, doordien men den tegenstander *door den aanval* verlamt. Daarom moet men zich er toe bepalen, vast te stellen, *waar* de vijand is, om hem te kunnen aanvallen; welke *zijn* voornemens zijn, is van weinig belang, omdat wij hem aan onzen wil wenschen te onderwerpen.

In verband met het voorgaande, gaat S. in zijn tweede voordracht na, op welke wijze de *grootere* eenheden in gevecht gebracht moeten worden.

De weinige inlichtingen, die men omtrent den vijand behoeft, moeten verschaft worden door de »*sûreté de première ligne*«, welke bovendien zorgdragen moet, dat de hoofdmacht ten allen tijde en onder voor haar gunstige omstandigheden tot den aanval kan overgaan. Die hoofdmacht zelf wordt verdeeld in gros en reserves; de eerste, marcheerende in verschillende autonome colonnes, die zich in de aangegeven algemeene richting bewegen, met zulk een front, dat men zich voor het gevecht niet meer behoeft uit te breiden. Deze colonnes marcheeren dus onafhankelijk van elkander; elke tracht voor zichzelf het aangegeven marschdoel te bereiken. Het noodzakelijk verband tusschen de handelingen van de verschillende colonnes wordt in het leven geroepen door den commandant, en ook door den vijand. De indeeling der marschen wordt, met behoud van het beslist offensieve karakter der beweging, geheel bepaald door het terrein.

De wijze, waarop de reserves zullen optreden, wordt in de *grootere* eenheden in hoofdzaak reeds van te voren bepaald door de plaats, welke haar is toegewezen. Daardoor juist draagt de geheele manoeuvre het karakter van vooruitberaamd te zijn. Zij marcheeren gewoonlijk achter en soms buitenwaarts van de vleugels, moeten tot den laatsten man aan den aanval deelnemen en zijn, in het offensief, bestemd, niet om de zwakste punten te versterken, doch om op die plaatsen, waar men sterk is, eene zoodanige overmacht te brengen, dat men den tegenstander daar terugwerpen kan.

Voor zooverre dit in enkele woorden mogelijk is, gaven wij hierboven de hoofdlijnen van S.'s gedachtengang weder; zij mogen eene aanleiding zijn om het helder geschreven betoog in zijn geheel te lezen.

Ter aankondiging ontvangen.

La réglementation de la guerre des airs. Notes et aperçus, par le Baron L. DE STAËL-HOLSTEIN, docteur ès Lettres. *La Haye*, 1911, MARTINUS NIJHOFF.

Katalog Militärischer Werke, *Wien*, 1912. L. W. SEIDEL & SOHN.

Geïllustreerde en beschrijvende prijslijst van binocles voor alle doeleinden. *Nijmegen*. IVENS & CO.

VERBETERING.

Op blz. 738, regel 1 v. o. staat »NIJHOPP«, moet zijn »NIJHOFF«.